Digitized by Google

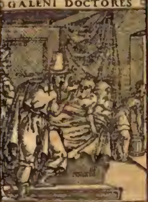
Digitized by Google

55.2.H.7



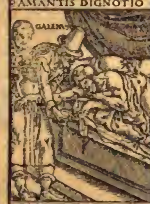












GALENI LIBRORVM SEXTA CLASSIS

DE CVCVRBITVLIS, SCARIFICATIONIBUS, Hirudinibus, & Phlebotomia præcipuo artis remedio tradit.

SEXTA HAC NOSTRA EDITIONE, *non parum ornamenti adepta: locis pluribus quàm in alijs ſuperioribus editionibus, ad græcorum librorum fidem emendatis.*

Locis etiam Hippocratis in margine ſignatis.

Et nouis alijs annotationibus nunc primum additis.

Librorum index verſa pagina continetur.

Ὄργανα εἰς χλεύην.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Venetijs Apud Iuntas. M D LXXXVI.



QVAE SEXTA CLASSE HABENTVR.

GALENI De Hirudinibus, Reuulſione, Cucurbitula, cutis Conciſione ſiue Scarnificatione, Ferdinando Balamio Siculo interprete. 2
ORIBASII De Cucurbitulis, Scarificatione, Hirudinibus, Deriuatione, & Reuulſione ſermo ex ſeptimo & octauo Medicinalium collectionum ad Iulianum Imperatorem libro. Auguſtino Gadaldino Mutinenſe interprete. 3
De Venæ ſectione aduerſus Eraſiſtratum liber, Ioſepho Tectandro Cracouienſi interprete. 5
De Venæ ſectione aduerſus Eraſiſtratæos, qui Romæ degebant, eodem Ioſepho Tectandro interprete. 9
De Curandi ratione per ſanguinis miſsionem liber, Theodorico Gaudano interprete. 19

Hos libros omnes multis in locis emendauit Auguſtinus Gadaldinus & nunc poſtremum ſunt hæc omnia à Ioanne Coſteo recognita & nouis annotationibus aucta.

55 2 H. 7.



GALENI

DE HIRVDINIBVS REVVLSIONE CVCVRBITVLA CVTIS CONCISIONE SIVE SCARIFICATIONE

Ferdinando Balamio Siculo interprete

De Hirudinibus. CAP. I.

NOn nulli captas hirudines includunt, eaq́; ad multiplicem uſum accommodant. Vbi enim miteſcunt, carni facile admouentur. Quæ uero modo captæ fuerint, per diem ad ſeruandæ, exiguoque ſanguine alendæ ſunt: atque ita fit, ut quicquid uirulentum in ſe continent, exprimatur. Quando autem ijs uti opus eſt, ea pars, cui hirudines admouendę ſunt, nitro prius fricanda, inungendaq́;, unguibusve ipſis ſcalpenda eſt, hoc enim pacto auidius adhæreſcunt. Oportet etiam eas ip-
C ſas in tepidam aquam, quę uaſe lato & mundo contineatur, infundere, mox ſpongia comprehenſas mucore & ſordibus manu purgare, atque ita admouere. Vbi uerò admotæ fuerint, ne ea pars, cui inhæſerint, frigeſcat, oleum tepidum ſuperinfundes. Si autem manibus aut pedibus affigendæ ſunt, in aquam, in quam hirudines iniectæ ſint, manus, aut pedes immergantur. Si uerò non firmiter hęſerint, earum caudæ forcipe incidendæ ſunt: nanque ita, ubi ſanguis effluxerit, ab attrahendo non deſiſtunt, donec cinere aut ſale os earum aſpergatur. Poſt quam autem exciderint, quod relinqui ab eis uenenoſum ſolet, cucurbitula exhauriendũ eſt: uel ſi id minime fiet, fotu per ſpóngiam adhibito utendum eſt. Quòd ſi inde cruentæ lachrymulæ adhuc effluxerint, farinam cyminumq́; admoueto, lanamq́; ſubinde modico madentem oleo alligato. Cæterum ſi manare ſanguis nõ deſinat, linteolum aceto madefactum, gallamve combuſtam, uel ſpongiam in liquidam ante picem immiſſam mox crematam, imponito. Illud quoq; compertum habere oportet, hirudines ipſas ſanguinẽ illum attrahere, qui carni adiunctus eſt non, qui in imo corpore cõtinetur. Earum uerò uſus pro cucurbitulis eſſe ſolet. Præterea remouendæ tunc ſunt, cum dimidiam ſanguinis partem extraxerint. Quin etiam prohibendum, nec permittendum eſt, ut ſanguis
D eouſque effluat, quouſque ſit ſatis: ſiquidem pars ipſa frigeſcit, tum ob ipſas hirudines, quæ natura frigidæ ſunt, tum etiam ob aerem ambientem.

De Reuulſione. CAP. 2.

VEhementes humorum fluxiones reuulſione cohibendæ ſunt, ne nimium cõfertæ alioquin prorumpant. Sunt autem remedia, quæ per reuulſionem adhibentur, huiuſmodi. In pectus uidelicet, aut uentrẽ, ſi quid defluxerit, ad manus retrahẽdũ eſt: uomitus uerò ad partes inferiores: ueluti quę ex acribus clyſteribus fluxiones proueniunt, uomitus contra pręſidio auertunẽ. His uerò ambabus fluxionibus, cũ ſuperior atq; unà inferior uenter urgetur, eas ad vrinã ſudoremq́; reuocabimus: vrinæ autẽ fluxum ad ſudorem aluiq́; deiectiones. Eſt quoque auxilium, quod ex diuerſis contrarijs partibus reuellit cucurbitula, ſi mammis proxima apponaẽ. Itẽ adiumento eſt, ſi ubi nimiũ ſanguinis fluit è naribus, aut per loca muliebria immodici effluxus labũtur, præcordijs (hypochondria Græci dicunt) affigatur. Acria quoq; medicamenta* ſinibus admota, eas fluxiones retrahunt, quibus caput aut uiſcera uexantur. Atq; ut ſumma rem cõplectar ita reulſio efficiẽ: In humoribus uidelicet partes ſuperiores petentibus, ad inferiores: & cõtra, ſi inferiores petant partes, ad ſuperiores: & contra, ad dexteram ſimiliter partem aut læuam, item in anteriorem aut poſteriorem, ſiquid defluxerit, ad appoſitas partes reuulſio facienda eſt.

** κόλποις. i. ſinibus. ſed legẽdũ eſt κώλοις. i. artubus.*

De Cucurbitula. *CAP. 3.* E

CVcurbitulæ purgatis prius corporibus utiles quidem,ſed in repletis(quæ plethorica Gręci vocant) prætermittendæ ſunt. Idemque initio phlegmones ſi uel cerebrum ea,uel cerebri membranulas,uel alias corporis partes occupauerit,ſeruandum eſt,eiq; abſtinendum:ſed cum nihil amplius adfluxerit,totumq; exinanierimus corpus, & uſus rei inflammātis uel mouendæ uel amoliendæ,uel extrorſum abſtrahendæ tulerit,illas adhibebimus. In his quoque affectionibus dum gignuntur,non quidem membris ipſis quæ cœperint laborare,ſed eis quæ laborantibus coniuncta fuerint,reuulſionis gratia cucurbitulæ ſunt imponendæ.Initio uerò quæ repercutiendi uim habeāt,ſunt adhibenda.Cucurbitula exhaurire materiam,dolores ſoluere,phlegmonem minuere, inflationes diſcutere, appetentiam cibi excitare, imbecillo uentriculo uires reſtituere,animi deliquia leuare,ſi quæ profundas partes fluxiones infeſtent eas trāsferre,& ſiccare,ſanguinis eruptiones prohibere,& quicquid menſtrua uitiauerit attrahere,ijsq; alleuiationem præſtare poteſt.

De Scarificatione,ſeu cutis conciſione. *CAP. 4.*

COrporis partes ſcarificandæ ſunt, quæ phlegmone uel duritie urgentur, quæ uel tenſæ fuerint,uel dolore aliquo affligūtur: quæq; fluxionibus uexantur, ubi eæ ipſæ fluxiones deſierint: aut cum acrem materiam ſubeſſe uiderimus, ſeu uis aliqua uenenoſa extrinſecus illata fuerit: præterea ſi ab altera ad alteram partem deducere materiam uolumus, ſicuti ſcarificatis cruribus, affecto capiti medemur:ſique exuberans materia in corpore minuenda eſt,atque ob id potiſſimum exuberantia illa oriatur,quòd materia ipſa,quę emitti ſolet,ſupprimatur,ſcarificatione utimur:quēadmodum ſanguinis profuſionibus ſuppreſſis(quas hæmorrhoidas Græci appellant)crura ipſa lota quidem prius,uel ſpōgia calide fomento adhibito, ſcarificantur. Eodem nanque anno uenam frequenter incidere,minime quidem rationi conſentaneūm arbitramur;quandoquidem cum larga ſanguinis copia uitalis quoque ſpiritus emittitur,quò ſanè abſumpto,crebrius quidem moles uniuerſa frigeſcit,tum animales functiones omnes deteriores redduntur. Quamobrem ab ignobilioribus membris,utpote à cruribus ſanguis educendus eſt. Vtilis quoq; oculis ſcarificatio eſt, quos diutinæ fluxiones infeſtant:tum capitis uitijs:item particulis quæ pectori dorſove adiunctę ſunt. Prodeſt pręterea compactæ materiæ, angineque. G

Legendum eſſe φυσικας. i. naturales non animales, & ratio docet, & Aetius, qui hæc omnia reperit, & Oribaſius ipſe. 7. coll. cap. 19. unde hæc omnia capta ſunt.

Poſt hæc quatuor capita,Oribaſium de eiſdem rebus ex Galeno & alijs præſtantiſſimis medicis tractantem impreſſimus,vt pleniorem in primis de hac re cognitionem habeas: poſtea vt conſideres,an ſupra ſcripta capita priuatim ſcripſerit Galenus an magis ab aliquo ex Galeni & aliorum libris, vel ex ipſo potius Oribaſio excerpta ſint.

ORIBASII
DE CVCVRBITVLIS SCARIFICATIONE

Hirudinibus, Deriuatione, & Reuulſione ſermo, in ſeptimo & octauo Medicinalium collectionum ad Iulianum Imperatorem libro.

Auguſtino Gadaldino Mutinenſi interprete

EX LIBRO SEPTIMO.

De Cucurbitula ex libris Galeni. CAP. 15.

CVcurbitulæ euacuatis prius corporibus utiles ſunt:nam ubi ea plethorica ſunt,cucurbitulis nō vtimur. Eadem etiā ratione,ubi cerebrum eiusq; membranæ phlegmone uexantur, cucurbitulis in affectuum principijs non vtimur,quemadmodum ſanè nec in ulla alia particula phlegmone laborante: ſed ubi tum nihil amplius influxerit,tum totum corpus ante uacuauerimus, uſusq; poſtularit, ut aliquid eorum quæ in parte phlegmone laborante continentur, moueamus, eruamusq;, vel ad exteriora extrahamus. Dum uerò affectus etiamnum fiunt, cucurbitula minime membris laborare incipientibus, ſed ijs quæ his continuata ſunt,reuulſionis cauſa imponenda eſt: in principio verò repellentibus eſt utendum.

De cucurbitula ex libris Antylli, ex ſecundo ſermone de euacuantibus remedijs. CAP. 16.

C IN mediocri dolore & in ſimilibus,leuibus utimur cucurbitulis,q̄ ſcilicet ſine inciſione aptantur.At in quibus roborare uolumus,uehementibus eſt utendum.In oppletis uerò particulis, quemadmodum & in ijs quæ à corrupta uexātur materia,cum inciſione admouemus. Oportet autem,antequam eas adhibeamus,uentrem iam emollitum fuiſſe, aut omnino nullā infeſtātiū excrementorū adeſſe ſuſpitionem: ac prius comediſſe omnino,uel aquā prius bibiſſe à leui nutrimento & iā ſubducto.Maxime uerò oportet,ſi ſanguinem detrahere uolumus,ut primo pars parum fricetur:Poſtea ſi ruborem ſufficientē,tumoremq; à cucurbitula acquiſierit,ſcarificetur: ſin minus,tertio cucurbitula affigi debet,quouſq; pars tū tumefacta tū rubefacta fuerit. Quòd ſi ne tunc quidē tumor,nec rubor effectus fuerit,ſpongijs partes fouendæ ſunt,quouſq; coloris euadant phœnicei,& ita deinceps ſcarificādæ. At ſi quis præcognouerit corpora nō rubefactū iri,ueluti in ijs,q pingue habent abdomen,uel in refrigeratis,& in mulieribus,quæ pepererint: ante cucurbitularum applicationē cataplaſma illis partibus imponendum eſt. Aliquando uerò tumor ualidus à leuibus cucurbitulis fit,& colore liuidior:ac poſtquā ſcarificatus fuerit,parum uel nihil effluit:cum ſanguis craſſior exiſtat,& quod anteſtat,ſit carnoſius.Itaq; in his,ſpongijs præcipue fouendus eſt locus,ac tenuis,beneq; fluxilis reddēdus eſt ſanguis.Cauendū porrò eſt
D ne prope mammas cucurbitulæ ponantur:incidentes.n.interdum in ipſas mammæ,& admodū tumeſcentes, difficilem reddunt auulſionem. Sane applicandæ ſunt cucurbitulæ cum modico igne:nam ſi uehementes apponantur,uapore inflāmantes cōtendentesq; corpora, nihil effatu dignum attrahunt.Notū autem eſt ita figurandas eſſe partes,ut ſanguis in ipſis non immoretur, craſſeſcēsq; impedimento ſit effluxioni:ſed ut pronus ad inferiora effluat. Poſt ablationē uerò cucurbitularū,ſi quod extractū fuerit,ſatis ſit,partes poſtea curabimus:ſi nō ſatis,cucurbitulas denuo apponemus.In capite cum multo igne haud ſunt infigendę: uehemēter.n.attrahunt,difficulterq; auelluntur:Quę uerò cum mediocri igne affiguntur,id qđ opus eſt,perficiunt.Quando autem non poſſunt niſi difficulter auelli,ſpōgijs ex calida eas circumplecti oportet:ſic enim remittuntur: quòd ſi ne ita quoq; remittantur, perforare ipſas oportet.

De Cucurbitularum differentia à materia & à figura ſumpta.

CVcurbitularum differentiæ à materia ſumptæ tres ſunt,vitreæ,corneæ, æneæ. Nam argenteas,quia uehementius igniuntur,reijcimus. Aenearum frequentior eſt uſus. Vti etiam uitreis poſſemus,in quibus ſanguinis vacuationē conſiderare opus eſt.Corneis item in capite uti

poſſemus, ubi ęneas difficulter auulſum iri exiſtimaremus: & in timidis quoq;, qui ob flãmam E
perterreſiunt.Quòd ad figurã ſpectat, differentia præcipue in æneis eſt.Sanè elatiores, humilioribus magis attrahunt.Humiliores in capite magis accommodantur: propterea qđ haud uehementer trahunt.Quæ plana habẽt labra,corporibus latitudinẽ habentibus: quæ reſima,curuis & gracilibus commodius affiguntur.Quæ acutũ os habent,illis competunt,in quibus ſcarificatione quidem non utimur,ſed per leuium cucurbitularum applicationẽ,uehementer attrahere uolumus, labrorum acuitate ad attractionis uiolentiã conferentẽ. Quę obtuſa habent labra,tũ in alijs membris,tum præcipue in capite utiliter applicantur.Aenearum cucurbitularũ tractus, quemadmodum etiam uitrearum,per ignem fit:Cornearum,ſine igne:quippe in extremo ſunt perforatæ,cumq́; aptantur, uehementer per foramen exuctæ, attrahunt: ſtatim uerò foramen digito cerave clauditur.

De Cucurbitulis ex libris Herodoti,ex ſermonibus de euacuantibus remedijs. CAP. 17.

CVcurbitula verò poteſt *capitis materiam uacuare,dolorẽ ſoluere, phlegmonem minuere, inflationes diſcutere,appetẽtias reuocare, imbecillũ exolutumq́; ſtomachũ roborare, animi F
defectiones remouere,quæ in profundo ſunt ad ſuperficiẽ transferre,fluxiones exiccare,ſanguinis eruptiones cohibere, menſium circuitus ſuggerere, φθοροποιοῦς δυνάμεις, id eſt facultates corruptionem inducentes(ſeu medicamenta mortifera)attrahere,rigoribus finẽ imponere, circuitus ſoluere,à cataphora id eſt inclinatione in ſomnum excitare, ſomnos conciliare,grauitates alleuare. Hæ & his ſimiles ſunt cucurbitularum facultates.

De ſcarificatione ex Antyllo, ex ſermonibus de euacuantibus remedijs. CAP. 18.

SCarificamus partes corporis aut phlegmone laborãtes,aut ĩduratas,aut diſtẽtas, aut dolore affectas, aut fluxionibus uexatas,nimirũ ubi iã fluxio conſtiterit, aut acri materia imbutas, aut ubi uirulẽta facultas extrinſecus inciderit: aut cum ex alijs partibus in aliã, traducere materiam ſtudemus,ſicuti crura affecto capite ſcarificamus: aut ubi materiã in corpore redundantẽ minuere uolumus,præcipueq́; cũ redũdãtia fiat ob materiæ,quæ de more expelli ſit ſolita, ſuppreſſionẽ,ſicuti ſuppreſſis hęmorrhoidibus,crura ſcarificamus.Sanè pars quæ ſcarificari debet prius,ſi fieri poteſt,lauanda eſt:ſin minus,aqua tepida quouſq; rubefiat,eſt perfundẽda,aut ſpõgiis fouẽda,aut Soli,igniue exponenda,ac poſtea ſcarificanda.Infigẽdæ verò ſunt inciſiones,in G
cruribus quidem & abdomine,κατ' ἰθυωρίαν {id eſt per rectitudinem,ſeu longitudinem:}in thorace item & dorſo ac ceruice, eodem modo: in capite uerò ſecundum capillorum poſitionem: in fronte autẽ per tranſuerſum.Magnitudine porrò inter ſeſe ſint æquales inciſiones: & quæ inter eas ſunt interualla,inter ſeſe æqualia ſint:Scarificationiſq́; initiũ ab infernis partibus ſumatur: ita enim ſanguis ad ſuperficiarias partes decurrens, eam quæ ſcarificari deinceps debebit, non obſcurabit. Inciſionum ſitus per æquales inter ſe ordines fiat. Scarificatio autẽ non κατὰ πληγὴν,id eſt per percuſſionem,ſed κατὰ συρμὸν, id eſt per tractum, eſt facienda: hoc enim pacto citra dolorem fiet.

De ſcarificatione ex libris Apollonij. CAP. 19.

CVm ad corroborationem & ad quancumq; corporis conſeruationem, plurimam etiã habe ri utilitatem ex ſanguine compererim,qui ſępiſſime quidem quantitate abundat,aliquãdo uerò ſecundum qualitatem in deterius uertitur:opinatus ſum,ubi ipſe abundat, imminutionẽ: ubi corruptus eſt,alterationem conuenire.Ac uenas quidem ſæpius eodem anno ſecare,nõ eſſe idoneum arbitratus ſum:cõſiderans quod una cum ſanguine multus etiã ſpiritus uitalis excer- H
nitur:dum autẽ hic abſumitur frequentius,uniuerſa corporis moles refrigeratur,& omnia naturalia opera deteriora euadũt.Iudicaui ergo ab ignobiliſſimis particulis,ſicuti à cruribus, ſanguinis extractionem per ſcarificationem fieri debere: quãtitate habitu hominis uſuq́; menſurata: Optimum uerò præſidium eſt tum ad conſeruationẽ ſanitatis, tum ad eiuſdem recuperationẽ, ubi ipſa ab aliquibus eiuſcemodi cauſis euerſa fuerit.Nemo tamen me phlebotomiã explodere ſuſpicetur.Ego enim illam in maximis periculoſiſſimiſque affectibus non omitto:in quibus ſanè abunde affatimque ſanguinem effundere eſt opus:nam proinde ut affectus ſunt uehemẽtes, ita quoque affatim uacuationes faciẽdæ ſunt.Plethoram autem commoderatam,quæ aliqđ mali factura ſit,ac iam euerſionem in morboſum ſtatũ attingat,tibia quæ ſcarificationibus uexata fuerit,innoxiamq́; totam,quam uolumus ſanguinis illigationem reddiderit, citra ualidã totius molis commotionem,ſoluit:ſæpius enim plus quàm par ſit,congregatur. Quare tardandũ non eſt,ut,quotieſcunque plenitudinis ſigna inciderint, ipſam eo quo oſtendimus pacto, tollamus. Præſtat enim tum uiſcera, tum quæ in toto corpore ſunt uaſa, intemperate non repleri, neque diſtendi, ſed potius in terminata quadam relaxatione eſſe, ut naturalis ſpiritus expedite permeare poſſit.

Digitized by Google

A *Scarificationem mulieribus, quæ probe non purgantur, alijsq́ multis affectibus prodeſſe.* C A P. 20.

MVlieribus, quibus purgatio proſpere non ſuccedit, ſcarificatio mire auxiliatur: nam quod illic ad debitam purgationem deerat, id hac uia uacuatur. Statutũ autem purgationis tẽpus expectare oportet: tuncq́ue cũ nihil uel parum ſponte fluxerit, eatenus detrahẽte hoc auxilio uti debemus, quatenus uſus poſtularit. Quibuſdã ẽt mulieribus, ut de more mẽſtruæ purgationes iterum redirent, hoc auxilium maxime cõtulit: nam cõtinua in inferiores partes ſanguinis eductio, inclinationem uiamq́; ipſi præbet. Ego ſane etiã ualde ætate prouectas, quibus iã pridẽ nihil menſtrui ferebatur, ubi aliqua corporea moleſtia conflictarent̃, hac curatione ſubleuo. Hæc enim mulierũ propria eſt, multumq́; habet efficaciæ: quippe quę naturalis excretionis modum imitetur. Porrò uacuare interdũ ſoleo ſcalpello, ideſt ſmilio: interdum autem per hirudinum applicationem. Oculos etiam cum quidam ex lõgo tempore ab inceſſabili fluxione infectos haberet, hoc præſidio ſanatus eſt: cũ nos aliis etiã localibus circa oculos auxiliis uſi fuiſſemus, totiusq́; corporis curã geſſiſſemus. Senex etiam quidam, cum prius quidẽ longis, poſtea uerò breuioribus interiectis interuallis, a ſtranguloſa circa pulmonẽ anguſtia uexaretur, ſimili modo curatus eſt. Ea autem quantitas, quæ conueniens eſſe uidebitur, uacuanda eſt, refrigera-
B tioq́; eſt uitanda: ac nutrimentum deinceps cõmoderatum, tribus quatuorue diebus eſt exhibẽdum. Et ſanè dum peſtilentia uehemens Aſiã deprehendiſſet, multosq́; perdidiſſet, meq́ue etiã morbus attigiſſet, ſecunda morbi die, remiſſione * febris facta, crus ſacrificaui, duasq́; ferè ſanguinis libras detraxi: hacq́ue de cauſa periculum uitaui. Plerique igitur etiam alii hoc præſidio uſi, ſuperſtites euaſere, erant enim plenitudinis ſigna. Illiq́ue præcipue ſeruabantur, qui ſanguinem copioſum exhauriebant. Igitur capitis etiam dolores moderatos, tonſillarum phlegmonas, ac dolores circa latera recentes tollit: nam diuturniora eiuſcemodi ſymptomata localibus ſcarificationibus diſſoluimus. Quin & qui à morbo reſumuntur, difficulterq́; in naturalem ſibi ipſis habitudinem redeunt, nihil æque ſanè ad conuenientem bonamq́; renutritionem ducit, ut ſanguinis per ſcarificationem exhauritio.

De Hirudinibus ex libris Antilli, ex ſermonibus de Euacuantibus remedijs. C A P. 21.

QVidam captas hirudines diu includunt, eiſq́; ad multa utuntur. Ipſæ.n. ſi miteſcunt, carnẽ facile apprehendunt: cum aliæ nõ nunquã peregrine ſeſe gerant. Oportet autem has quidem, cum primum eas experti fuerimus, applicare: quæ uerò nuper captæ ſunt, per dies ſeruare, exiguum ſanguinis pro nutrimento inücientes: ita enim earum uirulentia exprimetur. Sane
C cum eis uti uolumus, locus cui hirudines applicandæ ſunt, nitro prius fricandus, ac ſanguine alicuius animalis, uel argilla liquida inungendus, uel fouendus, uel unguibus ſcaſpendus: promptius enim apprehendent. Oportet autẽ ipſas in aquam tepidam & purã, in uaſe lato magnoq́; contentam, iniicere, ut commotæ uirus abiiciant: mox ubi eas ſpongia cõprehẽderimus, ac mucorem lẽtoremq́; purgauerimus, manu admouebimus. Atque ubi omnes inhæſerint, oleum tepidũ particulæ, ne refrigeſcat, infundemus. At ſi manibus pedibus ue affigẽdæ ſunt, pars ipſa in aquã, ubi hirudines ſunt, iniiciẽda eſt. Quòd ſi etiam eis ubi repletę fuerint, uti † oportuerit, uel quia paucę hirudines p̃sto adfuerint, uel quia paucæ apprehẽderint, earum caudas forpice incidere oportet: nã effluẽte ſanguine trahere nunq̃ deſinunt, quouſq́; nos ſalẽ uel nitrum uel cinerem, earum oſculis inſpergamus. Vbi uerò exciderint, ſi locus cucurbitulam capere potuerit, p̃ eius appoſitionẽ, uirus extrahere debemus: ualide nimirum ipſam apponentes, celeriterq́; auellentes: ſi uerò cucurbitulæ capax nõ fuerit, ſpongiis fouendus is eſt. Cæterũ ſi corpora uel oſcula ſublachryment, mannã, uel cuminum, uel farinam̃ inſpergito, ac poſtea lanã pauco madentem oleo cõuoluito: ſin ſanguis etiam inde erumpat, linteola, uel aranearũ telas ex aceto iniicito: aut gallam uſtã, aut ſpongiam nouam pice liquida intinctam, ac uſtã, imponito: deinde char
D tula aceto irrigata imponenda, ac illigãda eſt. Hæc autem in partibus quę in medio corpore habentur, ſunt peragenda. Nam in artubus (quę græce κῶλα. i. membra longa hoc eſt brachia & crura appellantur) ſolũ etiam uinculum pro cohibendo ſanguine ſatis eſt: quod poſtero die ſoluendũ eſt: ſiq́; ſanguis conſtiterit, abiiciendum, ſi uerò nõ conſtiterit, eiſdem utẽdum eſt. Scire autẽ oportet hirudines non ex profundo ſanguinẽ trahere, ſed eum, qui carnibus adiacet, exugere. Eas autẽ in illis uſurpamus hominibus, qui ſcarificationum inciſiones pertimeſcunt: uel in illis partibus, in quibus cucurbitula ob earũ paruitatem, uel gibboſitatem & inæqualitatem, aptari non poteſt. Hirudines auellimus, quando eius ſanguinis, quem arbitramur exhauriri oportere, dimidiam partem attractam fuiſſe cõiecerimus: & poſtea tãdiu effluere permittimus, quoad qui ſatis ſit, excretus fuerit. Cum uerò particula tum ab hirudinibus, quę natura frigidæ ſunt, tum ab aere refrigeratur: fouenda ipſa eſt, ac recalfacienda: ſanguiniſq́; fluxus non per refrigerantia, ſed per aſtringentia & emplaſtica, ut diximus, eſt cohibendus.

† *Non oportuerit, legẽdum putamus, quomodo enim inciſa cauda rurſum duci in uſum poſſunt.*

De Hirudinibus ex Menemacho, C A P. 22.

HIrudines locis affectis applicãtur, uel eis, qui p̃ximi nõ pinguibus ſunt: nã oleũ earum appetẽtiã ſubuertit. Porrò in anguſtiã ſtricti calami ab utraq; parte haud p̃forati, uel operculum parui calami, uel quidpiã ſimile, cũ aptãdę ſunt, demitti debẽt. Earũ numerus à duabus ma

gnitudini-

gnitudinibus loci nimirum & affectionis, ſumendus eſt. Auferantur, oleo calido earum labiis infuſo. Mordacitas autem ſatis in partibus ulceratis exoluenda eſt. Quod poſt earum ablationem effluit, digitus impoſitus cohibet. Excretionis quantitas ab hirudinum erectione conſpicitur: ſed euidentius ea etiam apparet, ſi congregata fuerit, quando hirudines à corporibus diuulſæ ſanguinem euomuerint. Sanè ſi hirudines ægre adhæreſcant, loci, quibus aptandæ ſunt, ſuperficietenus ſunt ſcarificandi: ubi enim illæ ſanguinem guſtauerint, auidius ipſum appetunt. E

EX LIBRO OCTAVO

De deriuatione ex libris Galeni. CAP. 18.

DEriuatio (græce parochereuſis) eiuſdem eſt generis cum euacuatione facta per particulã, quæ fluxionem ſuſcipit. Fit autem per aliquam uicinarum partium: exempli cauſa: quando per gurgulionem uel palatum fertur fluxio, per nares certe ipſius deriuatio cõgruenter fiet, irritatione à nobis facta uel prouocatione per acria medicamenta. Quando uerò ad oculos uel aures ſucci uergunt, deriuare ipſos non in nares tantum, ſed & in ipſum etiam os debemus, medicamentum id quod ex origano & ſapa confectum eſt, idq; etiam quod ex ſinapi conſtat, diluenda gargarizandaq; exhibentes. Scimus etiã quòd ſtaphiſagria, ideſt pedicularis herba, cõmanducata, pyrethrum, omniaq; id genus acria, ſuccorum abundantiam, quæ in oculos uel aures ex capite fertur, ad os traducunt. Deriuatio etiam fit, ſi id quod per aſperam arteriam in pulmonem defluit, ad ſtomachum diuertamus, hoc enim magis eligendum: nec ſecus etiam ſi mulieri per ſedis uenas ſanguis irrumpat, eum quoque ad uteri uenas traducamus. Riuare igitur (græce ὀχετεύειν) eſt per riuos ducere: deriuare uero (id eſt παροχετεύειν) eſt à riuis ad latera diuertere. F

De reuulſione ex libris Galeni. CAP. 19.

VEhementiſſimos ſuccorum influxus reuulſoriis præſidiis cõfertim ingruere prohibemus. Reuulſoria autem præſidia ſunt, uincula quidem artuum, ubi ſucci in thoracem & uentrẽ inclinant: uomitus autem, ubi ad inferiora declinãt: quemadmodum etiam acres clyſteres, ubi ad uomitum uergunt. Has uerò ambas ſuccorum inclinationes, eam inquam, quæ per ſuperiorem, & eam quæ per inferiorem uẽtrem fit, ad urinas ac ſudores retrahes. Quin & urinas quoq; tum ad ſudores, tum ad alui quoq; deiectiones reuelles. Reuulſorium etiã præſidium eſt, G quę iuxta mammas apponitur cucurbitula. Quę uerò hypochõndriis affiguntur, ſępenumero ſanguinis ad nares impetum potenter reuulſiſſe conſpexiſtis: quemadmodum etiam ſanè immodicas per uterum irruptiones. Acria etiã medicamẽta artubus impoſita, ſuccos ad caput uiſceraq; uergẽtes, reuellũt. In ſumma, reuulſio facienda eſt, deorſum quidẽ, ubi ſucci ad ſuperiora: ſurſum, ubi ad inferiora uergũt: & ubi introrſum, ad exteriora: ubi extrorſum, ad interiora: ita quoq; ſi dextrorſum inclinat, in ſiniſtrã: ſi ſiniſtrorſum, ad dextram reuulſio facinda eſt: ſic ſanè fluxiones quæ retro inclinant, in priora reuellendæ: quę in priora, in poſteriorem regionem abducendæ ſunt.

I

GAL. DE VENAE SECTIONE
ADVERSVS ERASISTRATVM LIBER

Ioſepho Tectandro Cracouienſi interprete

Denuo ab Auguſtino Gadaldino ad Græcorum exemplarium fidem emendatus

ARGVMENTVM LIBRI

Increpat Eraſiſtratum, qui poſt habito Venæ ſectionis auxilio, neque efficacibus, neque tutis remediis uteretur.

Aduerſus Eraſiſtratum, qui cum in minimis pleriſque curioſus eſſet, ſemel tantum idque obiter, de Venæ ſectione mentionem fecit. CAP. I.

Vide de hac rē lib. 5. methodi cap. 15.

MIhi quidem illud inquiſitione non parua dignum vr̄, cur nā Eraſiſtratum, cū cætera, quæ ad artē ſpectant, abunde ſatis pertractaret, ac circa minima quæq; tātopere curioſus eſſet, ut & quorūdā holerū cataplaſmatūq; decoquēdi rōnē cōſcripſerit († quorū facultates uſumq;
C ſi unquā aliquis alius declaraſſet, non iniuria eorundē conficiendi rationem omittere potuiſſet, ꝫ qn̄quidē id nullius pretii ſit, taleq; quod à quouis ex vulgaribus inueniri poſſit) de uenæ ſectione interim, tā potēti ac magno auxilio, qđ q;, uel ueterū ſnīa, nō minus efficaciſſimis remediis extolleret̄, ipſe nullam mentionē fecerit. In illius. n. operibus fermè ne nomē quidē unquam uenæ ſectionis, præterq̄ ſemel, reperiri pōt: ubi ipſemet, quemadmodū unicuiq; conſiderare facile eſt, obiter potius, p̄terq; in-
" ſtitutū, q̄ ſtudio inſigni, de ſanguinis reiectione agēs, illius meminit: id qđ ex ſuis ſcriptis ītelli-
" ges, quæ ſic habēt: Deligaturæ uerò, quæ circa alas & inguina fiūt, nō ſunt faciēdæ more quorū
" dā, qui vulgatam curandi rōnē imitantes, nihil aliud conſequunt̄, q̄ ꝙ ſanguinē uinculis abun-
" de exprimant. Quòd. n. in deligatis corporis partibus ſanguis plurimus recipiatur, ex uenarū tē
" ſione, earumq; ſectione conicctandū eſt: ex inciſa ſiquidem corporis parte, cū ea deligata fue-
" rit, copioſior is effluit. Dū uerò ſanguinis reiectio cōtingit ex deligatura in tibiis, ac brachiis fa
" cta, plurimū eius ibidē recipiet̄. Poſtq̄ etenim qui circa thoracis partes adeſt, diminutus fuerit
" ſāguis, tū ipſa quoq; reiectio multo minor pauciorq; fiet: Hoc aūt ipſū facere uolūt ii, q ſangui-
D nē reiiciētibus uenā ſecāt. Sed in hac re Chryſippus multo cōſultius agit, quippe q nō ſolū p̄-
" ſentia inſpiciat, ſed ēt imminētis periculi curā gerat. † Huic. n. periculo, qđ in reiectione accidit
" aliud ex inflāmatione adhæret, in quo quidē offerre aliquid perquā difficile eſt: rurſum aūt ei, q
" à uenæ ſectione famē lōgo t pe tolerare debeat, ne diſſoluat̄ uerēdum eſt. Cæterū Cryſippus ſi-
" mulatq; nutrimētū in corpore iā elaboratū in loca ſolutu difficilia trāſtulerit, ꝙ eo t pe quo diſ
" ſolutionis periculū imminet, hoc pacto cibū differre poſſit, in prōptu eſt. Et hac q dē ille meden
" di rōne uſus, nunq̄ offerre coactus eſt, ob idq; ſumma q̄q; ingenio ſuperauit, ac ꝙ ſibi ipſi undequaq; cōſtet, frequētiſſimas meruit laudes. Quòd aūt nullius momēti hæc ſint & indigna oībus modis, q̄ uel ad Eraſiſtrati ſolertiā, quā ille ſibi in hac arte uēdicat, uel ad auxilii uires referant̄, cuilibet cōſtat. Qn̄quidē ſi neq; apud Hippocratē, {neq; apud Dioclem,} neq; apud Euriphontē, neq; penitus apud quēquā aliū, qui ætatē Eraſiſtrati præceſſerūt, tale genus auxilii in ſcriptis reperiret̄, forte ſuſpicari q s poſſet, illū, tanq̄ de eo, cuius uſus nōdū fuiſſet inuētus, aut apud celebres medicos approbatus, iure optimo uerba nō feciſſe: uerum cū permulti alii fuerint, q bus nō in uno tm̄ eodemq; leui affectu, ſed ēt in plurimis acutiſſimisq;, frequens huius auxilii uſus iā cōnſtiterat: ac eo pacto tum Hippocrates omnium bonorum artis medicæ author, tum uetuſtiſſimi quiq; illo uſi eſſe animaduertūtur: qua quæſo re Eraſiſtratus commotus id adeo ſpreuit,

† Clarius. in quibus, ſatis ſibi eſſe dēlat, ubi ad quid cōferrēt tantum dixiſſet, alteri cōfectionis modū relinquere.

† Clarius. Huic. n. periculo, quod ex reiectione eſt, periculum inflammationis proximum eſt. in quo offerre q dem nō facile: ei uero, qui poſt uenæ ſectionē longo tempore ſine cibo permanſerit, periculum eſt ne exoluatur.

Hunc locum inferius declarat Gal. pa. 13.a

vt ne

ut ne rationem quidē ullam illius in enarrando habuerit? Etenim & quòd illud nō improbaue E
rit ad ceratos affectus reliquorum præſidiorū more,ipſum referēdo indicare,& cauſam,ob quā id probauerit,præſcribere cum oportebat.Atq; hic in huius præſidii uiribus enarrandis tātope re inops fuit,ut neq; id ſignificauerit,recipiendus ne ſit an poſthabendus uſus illius,neq; unquā quid de illo ſentiret proferre auſus fuerit,niſi in uno tantum,ut ſuperius dictum eſt, affectu. Quanquā uel ex iis,quæ ipſe reticet,opinionis ſuæ ſummam manifeſtam facere uidetur:nequa quam enim,ſi uſum illius probaſſet,ſilentio præteriiſſet.Neq; ēt,cum minima quæuis,quæ ad le uandos affectus accommoda erant,deſcribenda putaret,hæc utpote tam magna, aliquem etiā ſi ab eo non didiciſſet,propria opera conſequi poſſe perſuaſum habebat.

Quibus rationibus eraſiſtrati ſectatores dogma de non ſecanda uena tuerentur CAP. 2.

CAuſa uero, ob quam uenæ ſectione ipſe non ſit uſus,fortaſſis diuinatione opus habere cui quam uidebitur. Qui enim quis reſcire poſſit,quòd ea ipſa Eraſiſtratus cognita habuerit, quorum nulla diffuſa oratione ille mentionem fecerit?Nihilo minus fuere non nulli,qui in explicāda illius ſententia,quæuis uaticinari conati ſunt:uerum hi dum inter ſe ipſos diſcrepāt, in maximis erroribus uerſari,manifeſte ſunt deprehenſii.Nā nemini ex illis eadē ſtat ſententia:& quod multo grauiſſimum eſt,neq; ab ipſis Eraſiſtrati cōmilitonibus, diſcipuliſq; Aryſippi Ani F
dii,quo primum auctore de explodendo uenæ ſectiónis uſu dogma ſuſcitatum eſt,de illius ſententia quicquam certi conſtitutum eſt.Hæc autē, quę Apœmantes Stratoq; protulerunt, planè ridicula ſunt:uterq; enim dicit perdifficile eſſe uenā ſecare,uel ob internotionem uaſis, uel ob arteriæ inciſionē:nocumentum quippe illico ingens imminere,ſiquādo loco uenæ arteria diuidatur.His addunt,ꝙ quandoq; aliquis præ timore mortuus ſit:& alter etiā ante uaſis ſectionē, alter uerò eo iā † ſecto reſerari nunꝗ potuerit,tū quòd quidam irreparabili ſanguinis fluxu de fecerit.Sed prætereo illa quoq;,quæ à reliquis dicuntur,nā alii quidē eorum aſſerunt, uacuationis menſurā cōiectura aſſequi multo eſſe difficillimum,ideoq; neceſſe eſſe,ut aut diminute euacuāti nihil plus cōtingat:aut mediocritatē excedenti maxima impēdeat noxa:quid enim (aiūt illi)uenæ ſectio modum exuperans,à cæde differt? Alii uerò dicunt,ꝙ cum tranſultus ſpirituū (græce paremptoſis)ex arteriis in uenas fiat,neceſſario inanitionem ſanguis per oſculorum reſerationem ipſe ſpiritus ſequatur.Sunt & alii,qui affirmant,uenarum euacuationem,inflammationis affectu in arteriis iam cōſtituto,planè ſuperuacaneā eſſe. Atqui uniuerſa talia quanquā credibilia alicui appareant,ſunt tamē re uera falſa indignaque,quibus adhiberi fides debeat: q̄ his omnibus longe facilius habenda fuiſſet,ſi hęc in medium protuliſent, quę dicta fuerāt à cę- G
teris quibuſdam, qui ex ſuccorum natura diſputandi initium depromſerunt. Et quanquam vel aduerſus hos longiore ſermone alicui conueniret inſtare, huius tamen rei in præſentiarum ea propter nulla eſt occaſio,quia orationem ſic in immenſam prolixitatem excreſcere oporteret:præterea nihil obſtat quo minus ea,quæ tum ab Eraſiſtrato,tum à quouis alio ex Ghryſippi diſcipulis dicta ſunt,reprehendere aggrediamur.

† ἐὰν ἀνακομι-σθῇ. Non ſi re-cuperatus.

Quæ fuerit Eraſiſtrati opinio de ortu febris & inflammationis,ac de ipſarum medela. CAP. 3.

COmmodiſſime igitur ſermonē mihi inſtruxiſſe uidebor,ſi prætermiſſis aliis,ab ipſius Eraſiſtrati placitis initiū fecero,orationemq; ipſam,quātū eius fieri pót, breuiſſime abſoluero. Cæterū ille arteriam ſpūs,uenā aūt ſanguinis,receptaculum eſſe aſſerit:deinde uerò ubi grandiora receptacula diuiſa fuerint,magnitudine quidē illa diminui,numero aūt effici plura:ac cū nullus locus detur ubi circa terminū unius,uas aliud non exiſtat,illa undequaq; per corpus delata in tam minutos fines deſinere,ut contentus in illis ſanguis præ extremorum oſculorū cōniuentia intus retineaẗ:ob idq;,etſi oſcula uenarum arteriarumq; inter ſe uicina ſint,ſanguiuē tñ propriis terminis circumſeptum,ac nullibi in uaſa ſpiritalia inſiliētem ꝑmanere:& eouſq; ſanè animal legibus naturæ dirigi:ſimulatq; uerò cā quædam uiolenta irruerit,tum ſanguinē ipſum H
in arterias trāſferri,& animal iam neceſſario ægrotare:cauſas item huius rei aliquas,ꝓcipuāq; illarū ſanguinis multitudinē eſſe,à quo & uenæ tunicā diſtendi,reſerariq; fines,qui prius clauſi fuerāt,trāſfundi ēt in arterias ſanguinē:q̄ poſtea ſpūm à corde delatū ꝑturbās, eiq; motū ſuū alteranti reſiſtēs,ſi quidē è directo atq; ꝑpe principē partē cōſtiterit,iā id febrim eſſe:ſi aūt ab ipſo retro * repellaẗ,ac in finibus arteriarū cōdēſeẗ,inflāmationem tū exiſtere.Et talibus ille rationibus inflammationem ex plenitudine adſtruit.Verum,quæ ex vulneribus cōtingit, eā quoque ſanguinis ex uenis in arterias trāſultu cauſari ait, cuius rurſus trāſultus cauſam illā,quę ad euacuationem fit,ſucceſſionem eſſe putat:cum enim ſciſſis arteriis,poſt inflictum vulnus ſpiritus uniuerſus ex læſa parte effuſus fuerit,& periculum inſtet ne uacuus fiat locus,ſanguinē illo tempore,ſpiritus euacuati,quiq; locum illum prius replebat,greſſum per oſculorum reſerationes conſequi ſolere:ſi ergo ſpiritus foras emiſſus fuerit,hunc quoque effundi:occluſo autē illo atque obſerato,etiā hunc ui ſpiritus à corde demādati impulſum,in locis vulneri uicinis cūctū coaceruari,& ea ratione inflammationē efficere.Sed concedamus age ipſi quæcunq; hoc tempore de febribus,& inflammationibus dixit,uera omnia eſſe:nā alibi demonſtrauimus ea nihil in ſe ueri continere:doceat igitur ipſe nos iam medicaminum ſeriem. Ait enim cum in multis

alijs

A alijs locis,tum in primis in tertio de febribus tractatu ſic verbatim: Circa ægritudinũ igitur ini-
tia ac inflãmationum generationes omnẽ ſorbitionũ oblationẽ auferre oportet : inflãmationes
enim,q̃ febres faciunt,vt plurimum ex repletione fiunt. Si itaque hoc ipſo tempore oblationes
cõceſſæ fuerint,& concoctione diſtributioneq; ſuas actiones perficientibus, vaſa alimento re-
pleta fuerint,inflãmationes multo vehementiores perſæpe fieri contingit.Hæc quidẽ ille de in-
flãmationibus protulit,q̃ citra vulnus ex plenitudine eueniunt. De illis verò,q̃ ex vulnere ſub-
oriuntur, in primo de febribus libro denuo in hanc ſententiã recenſet : Iſtis aũt ſubſequuntur
medẽdi rationes,quo vulnera oĩa ab inflammatione libera efficiant. Medicamenta enim, cum
ſanis partibus illinuntur,claudendo atq; obturãdo prohibent, ne ſanguis deſuper fuſus in loca
diſſecta irruat:quandoquidem in illa,quæ affectu carent,eo ꝙ multæ arteriæ illic venæq; reclu-
dantur,ſanguis,qui in arterias tranſilierat,facile in venas quoq; tranſumetur.Quamobrem cõ-
ſequens rurſus eſt,vt vulneratis nihil prorſus inflãmationis tẽpore offeratur:venæ nanq;, cum
alimento vacuæ exiſtunt,longe facilius ſanguinem qui in arterias inſilierit,ſuſcipiũt: quod vbi
contigerit,inflãmationes minus contingent.Proinde,ꝙ multitudo euacuanda ſit, quodq; venæ
diſtentæ ac repletæ, in ſeipſas iterato ſanguinem recipere non poſſint, aſſentire ipſi Eraſiſtrato
B nos fatemur : verum,quonam pacto hæ euacuandæ ſint,in dubium à nobis vocatur.

Præſtantiorem ex venæ ſectione,quàm ex inedia fore vacuationem,quodq; Eraſiſtratus negligens fuerit in imitanda natura,ac ſcriptis Hippocratis legendis. CAP. 4.

POſtquam itaque euacuationem faciendam eſſe confeſſum iam ſemel ſit,ego eam omniũ fa-
cillimam atq; expeditiſſimam, venæ ſectione perfici arbitror,vtpote per quam ipſas etiã in-
flammationes ſolas celerrime euacuare poſſimus:cum ẽ diuerſo inediæ,prę terquam ꝙ longum
tempus requirant,etiam vniuerſum habitum æqualiter euacuant. Atqui iſtud nequaquam cõ-
uenit. cur enim quis id euacuet,quod euacuatione opus non habet? Aut cur eliquet carnes,cũ
ſanguinem ſubtrahere liceat? Vt interim noxas reticeam,quæ ex longis inedijs neceſſario eue-
nire ſolent,ac virtutem defatigatam,& ſuccos bilioſiores amarulentioresq; redditos, frequen-
tes item cordis morſus atque inquietudinem,tum deiectionum alui retentionem, & omnia de-
niq; excrementa acriora malignioraq; effecta.Quorum Eraſiſtratus nihil animaduertens,cęco-
rum more,qui amplam compendioſamq; & planam viam in propinquo habentes, ſæpenume-
ro anguſtam ac aſperam prolixamq; errabundi ineunt, & ipſe tam propinquam ſatisq; expedi-
tam & amœnam ſemitam ſpernens,ad impeditam illam ac longam ſeſe cõtulit:quippe qui hoc
C tantum conſiderauerit,num,quo ipſe cõtendit,via eò vergat,nõ autem an compendioſe, & ſi-
ne noxa ducat.Nam,ꝙ vel inedia ad plenitudinis euacuationem conferat, ego quoque conſen
tio,verum longo tempore,magnoq; cum nocumento eam efficere id dico. Attamen ſapientem
Eraſiſtratum,qui quorundam iudicio Hippocrati par eſſe videtur,non puduit, ꝙ neglecto tam
inſigni præſidio,nihil credibile,aut rationi cõſentaneum attulerit,quin potius,velut de re abie-
ctiſſima penitusq; nullius precij,verba fecerit. At Hippocrates ille medicus te,ò Eraſiſtrate,nul
la ex parte inferior,non ſic de venæ ſectione pronunciauit,ſed,quæ tu verbis ſaltem admiraris,
ea ille opere palàm eſt executus.Admiraris tu ſiquidem naturam ipſam, vt artificioſam,ſimulq;
prouidam animalis gubernatricem,nullibi tamen eam imitaris. Aut, cum illam plurimis mor-
bis ſanguinis euacuatione medentem frequẽter animaduerteris, cur ne in vno quidem vnquã
hoc idem tu ipſe feciſti? Cur etiam naturæ,quam laudas,opera ſilentio ſupprimis? Cur præte-
rea,quando apud Hippocratẽ reperiſti multa huiuſmodi ſcripta: Mulieri ſanguinem vomen- 5.Aph.32.Ex or.40.d
ti menſtruis erumpentibus ſolutio: &, Ab atra bile habitis ſimilem effectum hæmorrhoides 6.Aph.21.Ex ord.48.d
præſtant. Sanguinis item fluxus copioſi,per nares ſoluuntur: apud te nihil tale, ſed vnico ſolũ
verbo laudata natura, opus autem illius nullibi ſcriptum reperitur. Porrò mihi ſufficiebat, vt
D opera illius antea ad perfectum addiſcerem, à quibus poſtea initio ſumpto ad inueſtigandum
reperiendumq; id,quod æquum putabam,idoneus euaſi. Liceat ergo mihi venia eorum,qui te
admirantur,dicere,quod in cõſpicuo eſt,ꝙ ſcilicet mihi aut modis omnibus demens, aut in na-
turæ operibus quam minime verſatus eſſe videaris.Alteri enim ex his duobus,vel quia illa nũ-
quam cognouiſti,vel quia cognita iam dudum non ſis imitatus,obnoxius exiſtis. Aut fortaſſis
in cubiculo aliquo perpetuo deliteſcens,neque aliquando ægrotum aliquem cõtemplatus,hæc
ſcribebas:hincq; adeo non iniuria naturæ opera ignoras,quæ alioqui pro extrema demẽtia tua
ſemper es præpoſtere admiratus & imitatus:nec non,poſtq̃ ſcribendi prouinciam inijſti,legem
ſcribendo es tranſgreſſus.Oportebat enim primum,te opera naturę mihi deſcribere,deinde de-
clarare;& quæ illa integre ac perfecte proprijs conatibus incitata,& quæ morboſis cauſis præpe
dita diminute agat: nam huiuſmodi ratio viam ad inuenienda medicamina nobis ſuppeditat.
Cum etenim didicero,quæ probe ab illa perficiuntur,ſuperaddito eo,in quo illa deficit,facile ei
adiumento eſſe potero: rurſum,ſi ipſa nihil penitus mouet, id quod quandoque morboſarum
cauſarum vehementia ſuperata patitur,tum ego illud omne ſuggerere enitar. Tu verò nihil ho
rum indicans,domiq; te continens,vt qui forte ægrotorum viſitationem,vt fertur, pauipẽdas,
quod tibi videbatur, ſcripſiſti. Cæterum ſi tu ipſe non perſpexeras, Hippocratis monumenta
relegenti

relegenti tibi addiſcere integrũ erat,& q̃ perfecte,integreq́;,ac vt ille loqui conſueuit, ἀρτίως, i. E
abſolute natura mouente iudicentur,& qua ratione illam quis iudicium non aggredientẽ, pulcherrime imitari poſſit:quo ẽt pacto aggredientem quidẽ eam, verum debiliter mouentẽ adiuuare oportcat.Si enim in his exercitatus fuiſſes,talia te conſulente audirẽ, qualia apud Hippocratem quoq; inaudito : ‖ Quæ iudicantur,& iudicata ſunt, ἀρτίως, ideſt integre, neq; mouere,
1.Aph.20. Ex. ord.9.g
neq; nouare,ſiue medicamentis,ſiue alijs irritationibus,ſed ſinere. Iſtud quidem habes propriũ naturæ integre mouẽtis præceptum.Quod verò huic ſuccedit,naturæ,& ipſum,verũ diminute ad iudicium moucnti congruit,eamq́; ob rẽ illi auxilio eſſe iubens,dicit. ‖ Quæ ducere oportet,
1.Aph 21. Ex. ord.10.a
hæc,quò maxime natura vergit,per loca conferentia ducenda.Natura ſiquidem tunc temporis expellere conatur id,quod eã infeſtat:cum aũt præ imbecillitate finẽ operi imponere nõ poſſit, noſtris auxilijs indiget.Propterea ẽt lateris inflammatione laborantes curans, iuxta humorum vergentiam inanire eos conſueuit. Quid enim ait ? ‖ Cum ergo dolor ad iugulum extenditur,
de Vict.rat in mor.acu.cõm. 2.t.10.&11.72.
aut grauitas in brachio,vel circa mammam,aut ſupra præcordia exiſtit,interna cubiti vena ſecanda eſt.Neq; dubites copioſum detrahere ſanguinẽ,donec rubicundior multo,aut pro puro, rubidoq́; liuidus effluxerit,vtrunq; enim contingit.At,ſi dolor ſub ſepto tranſuerſo fuerit,neq; ad iugulum aſcenderit,tum aluus,vel nigro veratro,vel peplio ſubducenda eſt. Rurſus verò in F
A ‖ 6 Epid.cõ. 1.t.6.3ª.155.g
quopiã renalium affectionum concurſu præfatus :∽ ‖ Et in rene dolor grauis [b] † per ilia vſq; ad coxas tendens è directo ⁆ infert poplitem ſecare,hoc eſt,venam,quæ in poplite eſt,incidere.

De vſu ſectionis venæ in frigidis, ac reliquis ex multitudine affectibus, medicorum rationalium, Empiricorum, ipſiusq́; naturæ teſtimonio. CAP. 5.

B † Legendũ eſt graec. νάρκη μηρῦ τῦ κατ' ἴξιν, i. ſtupor femoris è directo poſiti. vide. 6.Epid. ſect. 1ª.t.6.
C ‖ 2. Epide. ſect 4.
D † ad coxã, & crus.

ILlud verò quo modo dictum eſt? Ex Margei famula ne ſanguis quidem prodijt,nam, [c] ‖ vt filiolam hæc peperit,ilico os [d] † ad vertebras coxarum ⁆ detortũ eſt.Porrò dolor ex vena prope talum ſecta ceſſauit,quamuis tremores corpus iam occupaſſent. Atqui nunc ad occaſionem ipſam,eiusq́; fomitem tranſeundum eſt. Hippoctates ſiquidem te,& occaſionẽ morbi,& generationem occaſionis perpendere iubet, id quod tu mea quidem ſentẽtia multitudine ſanguinis præſertim moleſtiã inferente,non de alio quoquam,præterquàm de venæ ſectione dictũ affirmare poſſis. Ergo præfatæ mulieri,licet iam tremore correpta eſſet,ille ſecare venam non diſtulit,cum è diuerſo nemo alter in tremoribus æque,atq; hydropiſi,aliove frigido affectu vllo, ſanguinem detrahere vnq̃ auſus fuit. In talibus.n.ex calidi ſucci euacuatione adhuc multo magis corpus neceſſario refrigeratur, & innatus calor, qui per affectũ antea quoq; frigefactus fuerat, extinguitur. Hippocrates verò,vt ipſemet fatetur, multitudinem ſanguinis ante ipſum affectũ G
accumulatam conſiderauit.muliercula.n.à purgamentis, † quas ſecundas vocant ⁆ non fuerat
† puerperij.
expurgata.Fomes aũt,ſeu nutrimentum occaſionis,hoc eſt generatio,primaq́; cauſa, ob quam non ſit probe expurgata,eſt ipſa contorſio vteri,qui ad coxam contortus fuerat. Proinde,cum retentio euacuationem,ſitus verò vteri locum,per quẽ euacuatio inſtituenda eſt,illi indicaret, venã talo proximam incidit:talemq́; Hippocrates ſeſe in cunctis præſtitit.Sed ne laudibus virũ hunc extollentes Eraſiſtratæos triſtitia afficiamus, vt, qui ipſi, ante eosq́; Eraſiſtratus,aduerſus illum inimico animo eſſe mihi viſi ſint,miſſa faciamus nunc Hippocratis monumẽta:alio enim tempore totam illius de euacuatione artem declarare conſtituimus : quin potius transferamus nos ad illos,quorũ aliqui empiricam,rationalemq́; ſectam vnà ſunt amplexi, quandoquidẽ ex his à venæ ſectione abſtinere inuenio neminem. Nam inter dogmaticos, Dioclem, ac Pliſtonicum,Dieuchenq́;,& Praxagoram,vnà cum Philotimo,atq; Herophilo, & Aſclepiade, venæ ſectione vſos fuiſſe compertum habeo : quanq̃ Aſclepiades contentionis adeo ſtudioſus fuit, vt omnia fermè priora dogmata laceſſiuerit,neq; alicui prioris ſeculi homini, immo ne Hippocrati quidem pepercerit,hincq́; adeo veterum medendi rationẽ, mortis meditationẽ nominare nõ ſit veritus.Atqui neq; hic eo impudẽtiæ venerat, vt venæ ſectionem è medicinalium auxiliorũ H
numero explodere auderet. Quin ẽt,neq; inter recentiores, aut vetuſtiores aliquis,non Athenæus,non Archigenes,neq; Agathinus,tum deniq;,neq; ex empiricorum cœtu quiſquam:hi.n. cum nihil eorum obſeruent,quæ rationi conſentanea ſunt,omniaq́; experientia ſola decernãt, tñ ex his neminem mihi proferre poteris. Quando autem iſti in omnibus alijs rebus ferè diſſentientes,in hac ſola conueniat, mihi planè concordia ſuſpicione vacante nihil magis fide dignũ eſſe videtur.Sed,ne præ teſtium multitudine,opera naturæ,quam tu.ſ.laudas, obſcuriora reddamus,mittamus hos,ſi lubet. Nonne ipſa mulieres cunctas ſingulo menſe euacuat, ſanguine ſuperfluo foras effuſo?Muliebre.n.genus,vt quod domi ageret, neq; vehemẽtibus laboribus exerceretur,aut ſub claro ſole viueret,ac ob vtraque hæc multitudinem humorum coaceruaret,ipſam euacuationẽ plenitudinis,tanq̃ remedium naturale,obtinere opus habebat. Et vnũ quidẽ iſtud naturæ opus eſt:alterũ verò purgatio poſt partum contingens exiſtit: licet & fœtura ipſa, ſpecies ſit euacuationis.Nã ex ſanguine vteri cõceptus nutriri ſolet.Tum verò,poſtq̃ editus eſt fœtus,generatio lactis in mãmillis,vacuatio hæc quoq; eſt quãtitate ſua nõ parua : vna ſiquidẽ, & lactis,& menſtruorũ ſubſtantia eſt,amborumq́;, vt quiſq̃ dixerit, riuorum fontes cõmunes, venæ ſunt.Quamobrẽ,quibuſcunq; per ætatẽ menſes fluere ceſſarunt, his neq; in mãmillis lac

amplius

A amplius colligitur:quæcunq; ēt purgandi tēpora adhuc habent,ac interea lactant,hæ non pur-
gantur.Præterea cū mulieri lactanti ſanguis per locos eruperit,illico lac huic euaneſcit.Ad hæc
quæcunq; animantia utero nō gerunt, his neq; lac unquā adeſt: rurſus quibus id ſuppetit,illa ēt
ad concipiendum à natura idonea ſunt. At ſi iā addidiciſti quot cōmoda ex hmōi euacuatione
muliebre genus maneant,quotq́; nocumenta ijſdem ſuppreſſis ſequantur,haud uideo qui ſuffe
ras,quo minus ſanguinem ſuperabundantem modis oībus euacuare acceleres. ‖ Mulier.n.Hip- 6. Apho.29. Ext. ord.49. b.
pocrate teſte,podagra non laborat,niſi menſtrua defecerint.Sed cur ego cōtra hominē Hippo-
crati inimicum,uerbis Hippocratis utor? Velim itaq; audias iam ueritatem ipſam me præcone
tibi denunciātem, ꝙ mulier,ſi probe expurgetur,neq; podagris,neq; articulorū doloribus,neq;
lateris inflāmationibus,neq; peripneumonijs capiat̄: ſed neq; epilepſiæ,neq; apoplexiæ obno-
xia ſit, aut ſpirationis uel uocis ablatione rite purgata ullo tp̄e infeſtetur. Num uerò menſtruis
fluentibus, aut phrenitide,aut lethargis,aut cōuulſionibus,uel tremoribus,rigoribusve mulier
aliqñ correpta eſt?Num ēt uel melancholia laborantem,aut mania uexatā,aut quæ ex thorace
ſpueret,uel uomeret ex uentre ſanguinem,aut*capite laborantem,aut ſynanche præfocatā,aut **Cephalea.*
aliquibus id genus magnis & uehementibus affectibus impetitā,cui menſes recte excernerent̄,
B qñq; conſpexiſti? Verum his retentis eā cuilibet malo implicari facile eſt,huicq́; rurſum euacua
tiones medentur.Sed poſthabitis mulieribus,te ad mares iā confer,ut diſcas.ſ.ꝙ quibuſcunq; ꝓ
conſuetudine, ſuperflua per hæmorrhoides euacuantur, hi oēs uitam morbis minime impedi-
tam agunt:quibus itē inanitiones ſupprimūtur,hi in pernicioſiſſima quæq; labunt̄. Vtrū igitur
neq; horum,ubi uel ſynāchen,uel peripneumoniā incurrerint, ſanguinē euacuabis,aut potius,
ne deſciſcere uidearis ab ijs, quæ ꝓperā didiciſti,tot hoīum interitum paruipēdes? Tu fortaſſis
hoc facies:ego aūt non hæc ſolum, ſed ēt ſpaſmū,hydropēq; ſanguinis euacuatione ſæpius ſum
medicatus:in hunc.n.modum erudiuit me tum longa experientia,tum ratio ipſa,quę mihi ſug-
geſſit ut occaſionem ipſam,eiusq́; momentum ſic inueſtigarem. Quòd aūt experientia quoque
iſtud me docuerit,ſi empiricorum commentaria legeris,ſcire poteris.

Communi hominum naturæ, ac brutorum quoque animalium conſenſui, Eraſiſtratum,ac omnes, qui venæ ſectionem paruipendunt, aduerſari. CAP. 6.

NE igitur in poſterum cum Hippocrate ſolo(ꝙ euacuationem ſanguinis laudauerit,cum uel
in tremorem, uel in hydropem, uel in alium quemuis frigidum affectum, mas quidem ob
hæmorrhoidum,mulier uerò ob menſium retentionem inciderit)tibi controuerſiam futurā re-
C re, ſed & cum uniuerſis medicis qui experientiā ſectantur, uel potius cum uniuerſa hominum
uita. Videris.n.tu cōem oīum ſubuertere ſententiam,præſertimq́; ſi neges,quòd à natura cuiq;
inſitum ſit,ut conſiderare poſſit ſanguinem ob nimiā multitudinem euacuandum eſſe. ‖ Quis.n. In libro de Flatibus paulo poſt principium.
contraria contrariorum eſſe remedia ignorat,ut ꝙ ſententia hæc non Hippocratis tm̄,ſed oīum
hominum communis ſit? Tu uerò præ odio,quod aduerſus Hippocratem concepiſti,mea quidē
ſententia,etiam alijs multo es dementior,idq́; cum habeas naturam te ad hæc ipſa quotidie ma
nu ducentem:nam hæc inediam adiectione,ac repletiones euacuationibus,& frigus calefactio
nibus, caloresq́; refrigerationibus curat. Quid.n.aliud eſt offerre cibum,q̃ plenitudinem ſup-
peditare?q̃d rurſum excernere fæces,q̃ inteſtina repleta exinanire?q̃d item meiere,q̃ repletio-
ni ueſicæ mederi? Pleraq;.n.animantia frigore laceſſita,latebras ac calidos ſpecus in penetrali-
bus terræ ſibi inueſtigant.Aliqua ēt æſtatis tp̄e calore anhela,ſeſe in aquam frigidam cōijciunt,
& in umbroſis locis uentoq́; peruijs immorantur. Ego prætereа frequenter uidi canem uomitū
ſibimet ſtudioſe prouocantem: auem quoq; ægyptiam clyſtere imitatam: quæ omnia ab homi
nibus,ut qui ratione compotes ſint,multo faciliore conatu perficiūtur. Accerſe ergo hominem
quempiam rei medicæ expertem,ad ægrotum,qui bona ſit habitudine,iuuenis,multo abūdans
D ſanguine,quiq́; præ ſynāche, aut peripneumonia ſuffocetur,poſtea hominem interroga, ſiquid
cognoſcat quod huic affectui ſuccurrere poſſit. Quis adeo demens eſt, ut ſanguinis euacuatio-
nem non pronunciet: cæterum Eraſiſtratus ob contentionem,quam aduerſus Hippocratē præ
ſe fert, ne id quidem,quod communi omnium hominum ſuffragio receptum eſt,probare uide-
tur,& ea propter reperitur uel gruibus ipſis inſipientior:has ſiquidem,æque atque aquilas, præ
longo uſq; ad ultimos terrarum terminos uolatu,partim frigus,partimq́, æſtū euitantes,quò cō
traria contrarijs ſemper propulſent,uidere licet. Atq;,ut & antea dictum eſt, perſpectū habere
ꝙ ijs euacuandus ſit ſanguis,quibus ex eius multitudine periculum imminet,id pręſtantiā artis
Hippocraticæ nondum æquat: ego.n.tum qua ratione,tum quo tēpore,quave quantitate eua-
cuatio inſtituenda ſit,mihi declarari mallem.Scire nanq; qñ uel uenā,quæ in fronte eſt,uel illas
quæ in hirquis oculorum, ſeu ſub lingua exiſtunt,uel quæ humeraria uocatur,uel ſubalarē,uel
quę per poplitem penetrat,quæve prope talum adeſt, incidere oporteat(prout de his omnibus
Hippocrates docuit)hoc ipſum ego ratiocinationem medicorum arbitror eſſe.Verum quòd cō
traria contrarijs medicanda ſint,quodq́; euacuatio repletioni opponat̄,tm̄ abeſt ut admirer,ut
ēt huiuſmodi cogitatione bruta animantia participare dicam.Si aūt auribus apertis,aut animo
potius, ac depoſita erga Hippocratem ſimultate, uerā rationem amplecti uolueris, aliquid iam

quod illius arte dignũ eſſet, dicere tibi poſſem. Eouſq;.n. Diocles, Pliſtonicusq; ac Herophilus, E
& Praxagoras, atq; Philotimus, nec nõ alij medici permulti inter ſe cõſentiunt, ꝙ ipſi quidẽ nõ per ſeſe, uerum diuinũ Hippocratẽ ſecuti repererint, quo tpe quælibet uenæ, quas ſupra cõmemoraui, incidendæ eſſent. Cæterũ ꝙ ab atra bile habitis ſimiliter hæmorrhoides conferant, & ſi iſtud Hippocrates perſpicue docuerit, nõ tñ oẽs ſciunt, ſed quicunq; ſyncere in illius ſcriptis uerſati ſunt: hi ſoli.n. qũo hæmorrhoides, dyſenteria, ac uarices fiant, ab ipſo perdidicerunt. Itẽ ꝙ non ſemper horum unumquodq; ſi exiſtat, prohibendum eſt, ſed ꝙ quandoq; coadiuuãdum: uel natura quieſcente (qñ ſic confert) ei totum committendum: adeo ignorant illi qui dyſenteriam, uaricesq; & hæmorrhoides immature præpropereq; medicari diſcunt, ut & ea moliantur quæ facere nequaquam debebant. Porrò ego quoq; uidi non paucos ob huiuſmodi euacuationes, quæ medicorum imperitia cohibitę fuerant, aut atra bile, aut inſania uexatos: ipſorũ quoq; aliqui tum intercoſtali inflãmatione, tũ renali morbo correpti ſunt: non nulli uerò ex uentriculo ſanguinem uomebant, aut eundem tuſſiendo ex thorace ſpuebãt, *aut attonito morbo, aqua ve intercutanea interibant. Hæc illa ſunt, quæ mea quidem ſententia medicus unà cum præclara euacuationis arte cognoſcere debet.

* *paraplegijs.*

Sanguinis miſsionem non modo non prohiberi, quia vacuandi ſanguinis quantitas ignoretur, ſed cæteris vacuationibus omnibus certiorem menſuram, ac tutius auxilium præbere. F *CAP. 7.*

QVantum autem de ſanguine exuperãte euacuandum, idq; cum non ſit magni momẽti, cur Eraſiſtratus tanꝗ ex magnis quoddã contempſit? Aut cur homines illi aduerſus oẽs obſtrepere parati ſſimi nugãtur, cum illum incuſent, dicantq;, euacuationis perinde atq; aliorum auxiliorum rõnem ignoraſſe? Aut cuius nam, per deos immortales, illũ adeo exquiſite tenere menſuram arbitrantur, ut neq; excedat in quantitate, neq; deficiat unquã? num clyſteris, aut purgantium medicamentorum alicuius, aut urinam cientium, uel cibi ullius potusve? Tps itaq; eſſet ipſis, utpote oĩa ſuſpitione infeſta reddẽtibus, quieſcere oĩno. Aut cur ergo Eraſiſtratus purgantibus medicamentis utitur, ac uinũ aqua frigida dilutũ, tum alijs quibuſdam, tum maxime cholericis exhibet: Chryſippumq; præceptorem ſuum, ut qui inuenerit præſidium nulli ueterum cognitum, quodq; & ſolum cholericos iam morti proximos reſtituere poſſit, his uerbis ſatis inuidioſe laudat? Non etenim quouis tempore id præbet, ſed uſum auxilij huius ad occaſionẽ uehementer præcipitem traduxit. Ego uerò hac in re ipſum nõ accuſo, præſertim cũ tã abſolute oĩa quæ ad occaſionem ſpectant, diſquirat. Illud tñ in eo quis demirari poſſit, ꝙ ſi qñ Chyſippicum G
quicꝗ doceat, tum, ut ex uerbis eius colligere licet, uehementer ſit audax, nihilq; ipſum prorſus neq; momentum occaſionis, neq; menſuræ difficilis coniectura, neq; affectus periculum ꝑterrefacit, ſed putet adeo exquiſite ſimul, clareq; illũ & menſuræ & occaſionis rõnem docuiſſe, ut decreta ſua non medicis ſolum, uerũ & popularibus uſui futura arbitretur: at rurſus cum ex ueteribus medicis aliquem ob rerum inuẽta laudare opus habeat, illic undequaq; tergiuerſeť. Age ergo declaremus illis, ꝙ menſura in uenæ ſectione multo facilius deprehendať, ꝙ in cæteris quibuſuis auxilijs. Nã & coloris mutationẽ ſæpenumero diſpicere licet, hocq; duobus modis fieri poteſt, interdum quidem ſanguinem ipſum fluentẽ, interdum aũt ægrotum conſiderando. Ad hæc animi quoq; defectio in plurimis affectibus uacuationis terminum obtinet: ſanguinis item fluẽtis uigor labeſcẽs, & pulſus mutati. Adde ꝙ & medicus huius ſolius euacuationis liberã habeat facultatem ſiſtẽdi qñcunq; illi placuerit, aliorum aũt nullius. Nam ubi dandum ſit aliquod medicamẽtum ſiue deiectorium, ſeu uomitorium, ſeu vrinarum euacuatiuum, aut thoracis uel capitis purgatorium, horum.ſ. oĩum prima exhibitio in tua poteſtate ſita eſt, cætera aũt fortuna adminiſtratrice obtingunt. Ingens præterea in ꝓpinationibus pharmacorum purgantium periculum eſt, cum uel non commouet purgatio, uel quod in aluum attractum eſt, non facile excernitur: uel cũ dolore, morſibus, torminibus, refrigeratione, pulſuũ euaneſcẽtia, ac animi defectu H
exprimiť, uel cum corpus uehementer ꝑturbatur, interimq; paulum admodum euacuať: aut euacuatio modũ excedit, hoc.n. ipſum tanꝗ oĩum malorũ extremũ in hac parte frequenter contingere ſolet: neq;.n. ut uenæ inciſæ fluxũ, quẽ ſuperimpoſito digito mox ſiſtes, ſic profluuiũ alui tibi ſiſtere licebit. Veruntñ nemo ex medicis ſuperuenientium ſymptomatũ metu perculſus à ꝓpinatione pharmacorũ abſtinet, ſed poſtꝗ errorem cõmiſerit, tum demũ cauendũ ſibi ab illorum uſu ꝓponit. Sed quid ego purgatoria refero, ac in enarratione fortiũ medicamentorũ tps tero, cum & cibi cuiuſq; in menſura erratũ maxima afferat nocumenta? quorũ magnitudinẽ in extenuatis & imbecillibus hoĩbus, quiq; celeri nutritione egent, conſiderare facile poſſumus. In his.n. ſiquid minus æquo nutriat, uirtutẽ tabidã reddet: contra, ubi quid in modũ exuperans naturæ oneri potius, ꝗ nutrimẽto fuerit, illã penitus ſuffocabit, extinguetq;. An igitur à cibi exhibitione abſtinebis, eò ꝙ menſuram illius non ſine negocio aſſequi poſſis? Atqui ea quoq; rõne à medendi ꝓuincia penitus abſtinebis, nihil.n. in medica arte reperias, qđ niſi certa mẽſura uſurpatum ꝓdeſſe poſſit. Cæterum in ſola uenæ ſectione ne hoc quidẽ culpare queas. Proinde errata, ꝗ utrinq; circa mediocritatẽ contingunt, nõ paruæ noxæ ſequunť, maximeq; quia exceſſus

perni-

A pernicioſiſſimos eſſe nemo neget: uerum in quo minus periculum eſt, in eo excedere modū nõ fuerit neceſſe. Sit.n. ſi ita fors ferat, mediocris detractio trium heminarū: ubi ſi quatuor detraxeris, noxam maximā inferes: duas rurſum ſi euacuaueris, cõmodabit quidem id ſatis, læſionis verò nihil afferet: licebit nāq; tibi unam illam heminā uel clyſteribus, uel inedia, uel frictionibus uel ſudoribus exhaurire. ꝑter q̃ ꝙ & denuo detrahere ſi uoles, non uetaberis. Sed qua rõne ego tam multa in medium affero, contendere cupiens cū hoībus inſulſis, qui ad hoc, ꝙ nihil rõni cõſonum loquantur, ēt ea ipſa non agnoſcunt, quæ ipſimet laudibus efferre ſolent? Admiranť.n. dicta Eraſiſtrati, ac nomen ſibi ab illo uendicant, Eraſiſtratæos ſeſe appellantes: uerū documentorum illius adeo ignari ſunt, ut quiduis potius, q̃ ſententiā illorum enodare ualeāt. De uenę ergo ſectione tam prolixa, tamq; abſurda nugātur, ut iure optimo quis non ſolum imperitiā illorum, uerum ēt impudentiam deteſtari poſſit: quippe cum Eraſiſtratus in libro de ſanguinis reiectione, in quo ſolo uenæ ſectionis meminit, aperte dixerit, ꝙ Chryſippus ob id non utatur detractione ſanguinis, quo æger, qui ꝓꝑ inflāmationes neceſſario in inedijs cõtinetur, perdurare poſſit: ipſi tñ nihil minus q̃ hoc dicunt. Aut uisne ea gratia ut homines hos Eraſiſtrato obtrectantes in poſterum quoq; audiamus, idq; cum uerba Eraſiſtrati in promptu nobis adſint? atqui hoc

B nequaq̃ æquum eſt. Audiamus ergo dicta ipſius, ubi ait: Multo conſultius agebat Chryſippus,
“ non ſolum ꝙ præſens erat inſpiciens, ſed & impendentis periculi curā agens. † Hæret.n. illi, qđ
“ in reiectione cõtingit, ex inflāmatione periculum, in quo offerre non facile eſt: Ei uerò qui poſt
“ uenæ inciſionem longo tempore ſine cibo permanſerit, periculum eſt ne diſſoluatur. Aperte.n. illum à periculo, quod ex inedia accidit, cauere dicit, illudque neceſſario ſecuturum putat, quia æger ob inflammationem fame longo tempore ſit excruciatus.

† Vide ſupra pag. 5. d. quomodo loc° hic legatur.

Perperam Eraſiſtratum in euacuatione, ac reuulſione, quæ inflammationibus medentur, inediam venæ ſectioni prætuliſſe. CAP. 8.

HIc quoq; nihil moror Eraſiſtratæos blatterātes cur ille hominibus inflammatione laborantibus nihil offerre iuſſerit: uerum ipſum Eraſiſtratum per uerba: quorum antea mentionē feci, ſemet interpretātem habeo, ex tertio nimirum de febribus, ubi de inflāmationibus, quæ ex plenitudine fiunt, diſſerit: & ex primo de vulneribus. In utriſq;.n. cõmentarijs non ſemel, ſed ſæpe, uenas quæ inedijs exinanitę ſunt, ut ſanguinē affluentē denuo recipiant, aptiores fieri dicit.
“ Quid.n. ait? His uerò cõſequens eſt, ut vulneratis inflammationis tꝑe nihil offeramus: uenæ.n.
“ cùm à nutrimento exinanitæ fuerint, ſanguinem, qui in arterias tranſilijt, facilius ſuſcipient. Ine

C dia ergo tanq̃ euacuatorium auxilium quoddā inflammationes diſcutit, eamq; neq; alia de cauſa inflammatione laborantibus iniungi dicit, q̃ ꝙ uenæ euacuatæ ſanguinem in arterias inſilientem ſic facilius ſuſcipiant. Deincepes uerò cū uenas euacuare uelit, poſſitq; id (ita me dij ament) ſine moleſtia ulla celeriterq; perficere, longos ille inſumit labores. Verū ego non uideo quo pacto ſe ipſum quis implicando magis prodere poſſit: Non ſecabo, inquit, uenā, ut æger ad ſuſtinendas inedias ſufficiat. Porrò cuius rei gr̃a inflāmatione correptos fame excrucias? ut, inquit, uenas exinaniam. Cur ergo eas à principio non euacuaſti? Proinde pudet me iā hominis, qui in tam grauia errata inciderit, qui, præter hęc, quibus tum perſpicuis ipſius artis decretis, tū ſuis ꝓprijs rationibus repugnat, ēt hoc ipſum ignorare deprehenſus ſit, qua de cauſa inediæ ſuſcipiantur: quanquā de uſu illarum multo antea Praxagoras ſatis copioſe clareq; ſcripſerit: tū Hippocrates, & Diocles quantū ad hoc ſpectat, nihil prętermiſerint. Hic uerò ita rudis eſt, ut inedias ſolas ad uenarum euacuationem aſſumendas, eaq; ſola ratione laborātibus ſuccurrendum putet: deinde, per Iouē, euacuatorio remedio opus habens, neglectis efficacibus illis, quæ ve quocūq; quis uelit, celerrime ducere poſſint, ad oīum leuiſſimum tranſeat. Verum age concedat tibi & hoc, quod inflāmationes ex vulneribus medicari eodem modo poſſint, quo & illæ, quæ ex mul-

D titudine pendent, quid tandem faciemus cū multitudine ipſa, quæ in uenis etiamnum manens eas extendit? aut ēt cum eadem in arterijs impacta fuerit, quo nam pacto illi ſuccurrendū erit? Ego ſanè in hm̃oi oībus uenæ inanitionem ſumme idoneā eſſe arbitror. Incumbat ergo in thoracem tanta multitudo, ut periculum ſit, ne aliquod uas in eo rumpatur, num uel ſic uenam nõ incidemus, aut membra potius laneis uinculis excipiemus? Illud quidē iſtud medius fidius ſuffecerit, qñquidem cùm his loco reuulſiui præſidij utendum cenſeret, non intellexit, uenę ſectionē in reuellendo multo eſſe efficaciorem: plurimis.n. irreſtringibili ſanguinis profluuio laborantibus, uena ſecta fluxum ſiſtimus. At Eraſiſtratum hoc quoq; ignoraſſe exiſtimo, nam non cuiuſuis hominis eſt ſcire quæ uenæ, cū ex aliqua corporis parte ſanguis profluit, incidēdę ſint. Poſtq̃ igitur uenæ ſectio efficere q̃ maxime ea omnia poteſt, quibus hoc tempore indigemus, illum ſane euacuationē unà cum reuulſione prętermiſiſſe certum eſt. Quid ergo tu amplius ceſſas, tempuſq; inaniter inſumis, & hominē conficis, cum poſſis illum uindicare & à uaſorum ruptura, & quæ illam inſequitur inflammatione, & à famis cruciatibus, qui inter remedia inflāmationis à te inſtituūtur? Si.n. multitudo rupturā efficit, tu illa euacuata, id quod futurum erat prohibebis: quod quidem ſi feceris, ēt ex ruptura inflammationem de medio tolles: hac rurſum ſublata, non amplius inediarum uſus nobis erit amplexandus. Tu autem eò ꝙ inediā cuiq; cõſulere cupis, vi

deris mihi ipſemet affectuum,qui famis cruciatibus opus habeāt,author exiſtere. Quid graue E
erat re quæ lædebat euacuata,nihil negotii deinceps præſtolari?

Inter remedia quæ multitudinem emendant,nihil uena ſectione præstantius: Qua omiſſa Eraſiſtratum neque inedia,neque reliquis euacuatorijs præſidijs uti potuiſſe. CAP. 9.

SEd fruſtra ego forte tantum laboris inſumo,quo præſentem hūc ſermonem tibi in memoriā
redigā.Sanè enim tu ipſe nos docuiſti in primo de ſalutaribus libro,ubi de multitudinis ge-
neratione,quæ in uenis cōſiſtit præfatus,illius quoque remedia ordine ſcribis,euacuationē ſco
pum quidem omnium ipſorum ſtatuens : aliud uero illius genus, alij affectui conferre inquiēs.
Præterea quæ exinaniant plethoran.i.repletionē (ſic enim alimenti multitudinē in uenis cōge
ſtam appellādam cenſes)tum exercitia,tum lauacra copioſa , tum ipſam tenuem uictus rationē
eſſe iubes.Neque idem euacuatorium auxilium cunctis conferre dicis, ut quod neque oēs om-
nium illorum uſui ſimul aſſuefacti ſint:ſed alij lauacra, alij rurſum exercitia, non nulli itē uomi
tiones à cibo,magis uſurpent.Ad hæc,ꝙ non iiſdem morbis omnes obnoxij ſint: uerū hic epile
pſia,ille ſanguinis ſputo,alter etiā uel hepatis,uel lienis affectibus,facile corripi poſſit.Nullo igi
tur pacto epilepticum quenquam balneis euacuare attentabimus,id quod tu quoque cauendū
recte putas Etiā uero neque ſi cui de uaſis in thorace ruptura timor inſtet,huic exercitia iniūge F
mus:periculum enim eſt ne illorum uehementia, etiā ſi non adſit multitudo,ob uiriū tamē im-
becillitatem ipſius exercentis uena aliqua circa thoracē rumpatur. Qua ergo rōne illi ſuccurre
re debeamus,quæſo nos edoce: ſiquidē ꝙ euacuandū ſit uel tu ipſe fateris,hincq; adeo euacua
toria illa præſidia,hoc eſt exercitia,lauacraq; frequētia,& tenuem uictus rationem abs te habe-
mus.Cæterum exercitijs ne tu ipſe quidem uti putaueris.Quòd autē ad lauacra attinet,utendū
ne his in rebus ſic affectis,an nequaquam utēdū ſit,tu planè nihil pronunciaſti.Ego uero illud,
quod euidēter apparet experientia corroboratum,apertedicā:tū ſi de te quoque uaticinari mi
hi licuerit,quod tibi forte uiſum fuit,aperiam.Tu enim ipſe in tractatu de ſanguinis reiectione,
deligationibus,inediisq; uteris,tanquam quibus ſolis plenitudinem reuellere, non aūt balneis
euacuare,oporteat.Arbitror nanque te,ubi uena iam rupta ſit,lauacra inhibiturum, cū interim
reticueris,ſi,ubi futuræ rupturæ ſuſpicio adſit,uti illo uelis. Porrò ut tu aliter ſentias, mihi nihi
lo min⁹ euidēs illud ſatis facit,ꝙ uniuerſis ſanguinis fluxionib⁹ ex balneo maxima noxa cōtin-
gat:& cauſa huius perſpicua eſt: Sanguis ſiquidē calido lauacro in uapores reſoluitē, ac in ſpiri-
tus redigitur,proptereaq; ad motum incitatur & in tumorē attollitur:ad hæc corpora calidis lo
tionibus,mollia debiliaq; efficiuntur.Quì igitur fieri poſſet,ut cum ipſa iā molliora affecta ſint, G
iſq; qui ea rupit,motum ſimul tumoremq; nactus ſit,non facile afficerentur?Proinde haudqua
quam per balnea illos euacuare conabimur , quibus ne propter multitudinē ſanguinis uenę rū
pantur,periculum impendet.Reliquum itaque eſt, ut ad tertium euacuatiuorū auxiliorum ge-
nus,puta tenuem diætam, confugiamus. Age ſanè poſtquā hāc quoque tribus modis operatus
fueris,nēpe tenues, paucosve, aut nihil nutriētes cibos offerēs,uel nequaq̄ offerēs,uel à cœna
uomitum iniungens,uideamus in primis quomodo tenuiter cibabimus : nūquid ſumpta cœna
uomitū prouocantes?Atqui ſi modo quadātenus ipſis uomitionibus intrepide uti uolemus,ſic
exercitiorum uehementiā nos euitare oportebit: hoc enim neque plebeium quenquā latet.Su
pereſt ergo ut uel inediam prǽcipiamus,aut pauca nutritioniſq; expertia alimēta exhibeamus.
Verū hæc quamuis non inſigniter, nutriunt tamen & ipſa:nos uero non addere aliquid, ſed au
ferre potius cupimus.Vltimo igitur laborioſam illam ac re uera pernicioſam, æque atque ſacrā
aliquā anchorā,quæq; oībus affectibus opitulari poſſit,famē accerſemus, ac deinceps & Apol-
lonium & Dexippum ea grátia maledictis inceſſemus? At hic te recordari percuperem illorū q̄
ipſe de hac re docueris:nā tu ipſe de inedia ſic uideris ſētire, tanq̄ ea ex numero euacuatiuorū
auxiliorum nequaq̄ ſit . Verum ſimul ac prius quod uolo demonſtrauero,tum & teſtimoniorū H
quę adducis faciam mentionē.Nam inedia inter res exiſtētes nullū obtinet locum, nihiloq; ma
gis ſubſiſtit,q̄ uel cæcitas uel ſurditas,quæ oīa rerū exiſtentiū priuationes ſunt . Ipſa.n.ciborū
adiectio ex rebus cōſiſtentibus eſt, unde & hāc opuſq; eius, corporis nutritionē eſſe inuenies:
rurſum ſubtractio eorundem,non eadem cum rebus exiſtentibus eſt. Neque ēt proferre pote-
ris aliquod opus illius,qualis.ſ.illa eſt,quæ in ſudoribus uenæq; ſectione ac clyſteribus cōtingit
euacuatio,nec nō in edulijs nutritio. Media igitur amborū,hoc eſt euacuationis & nutritionis,
inedia eſt,ut quæ neque nutriat, neque euacuet. Quamobrē ergo ille multos ob inopiā ciborū
famis tempore interijſſe dixit ? Non mehercule ob inopiam ciborū rn̄debimus, nā eadē quoq;
rōne animātia in latebris degentia ſine ciborū copia perdurare nequaq̄ poſſent. Perdurāt uerò
hæc,idq; ipſomet Eraſiſtrato aſſerente,q & cauſam huius rei affert : Vniuerſa nanq; aīalia per
exteriorem cutis ſuperficiem, ſecundū qđ magis uel minus de raritate participant, tranſpirare
ait:ꝙ aūt uel magis uel minus rara ſuperficies contingat, tum multas alias cauſas eſſe,tum illas
nō minimas,quæ ſecundum caliditatem & frigiditatē, ac quietem motumq; corporum ꝑmuta
tiones fiunt.Si.n.qui nos ambit aer calidus exiſtit, & aīans exercitijs uacauerit, plurimū tūc ex
eo defluere contingit:At in contrario rerum ſtatu,ubi uidelicet ambiēs nos frigidus,inſuper

A animal ſine motu degat, dēſari illico exteriorē ſuperficiē, deſluereq; nihil prorſus, aut unæqua que parum: & ob id feræ, quæcunq; latibula incolunt, alimentis opus nō hñt. Cum.n. hæ ſub hy bernū frigus, quo tpe in cauernis cōmorātur, toto corpore frigidæ ſegnesq;, ac denſæ, ob quie tem redditæ ſint, & exterior ſuperficies iam adſtricta fuerit, nihil tunc defluere par eſt, neq; etiā quod euacuatum eſt, repletione indigeret alioqui nutrimento opus haberent: ad qđ inueſtigan dum ea pp incitantur, quò defectui, quem ex inanitione perceperunt, opem ferant. Patet ergo hinc ꝗ & euacuatio, ꝗ̃ in tota ſuperficie cōtingit, defectus ſit cā: & indigentia ciborū ideo incū bat, quia qđ inanitum eſt, repleri denuo deſideret. Atqui poſteaꝗ̃ cauſa defecerit, ob quam ſolā animalia cibis indigebant, neceſſarium oīno eſt, ut & indigētia ipſa una deficiat: atq; ea de cau ſa animalia latebras incolentia ſine cibis degere pñt, ſiquidem neq; adiectione indigent. Mani feſte itaq, didicimus, ꝗ nō inedia, ſed potius raritas cutis euacuet, quā ſi frigore, atq; quiete dē ſaueris, quid cōmodi amplius ex famis cruciatu expectabis? Præterea cui de ſanguinis ſputo pe riculum imminet, neceſſario tū exercitia, tū oēs ſupercalfactiones euitandæ erunt: ex uehemen tia etenim horum uenæ rumpi plerunq; poſſunt. Supercalfactiones itē ijſdē modis, quibus & la uacra, obſunt. Corpus ergo citra ullam calfactionē euacuabis: ſi.n. id uel lauacris, uel exercitijs

B calfeceris, ipſas uenas ad ruptionē dudum inclinatas maiorē in modum lædes. Quæ ergo ſic af fectis cōſulendi ratio nobis ſupereſt? Inediæ nanq;, niſi hominē exercitari, aut quouis modo cal fieri contigerit, euacuare nō poſſunt: venæ uerò ſectionē ueluti & alia fortiter purgātia medica menta, quēadmodū manifeſte apparet, ſumme arbitror fugimus. Hæc eſt illa admirabilis ſanè euacuantium præſidiorum opulentia, qua abundant hi, qui ad inediā confugerunt, quaꝗ; ſola ſi utemur, iā nobis nihil reliqui fecimus, ut quòd ſola euacuare nullo modo poſſit: rurſum quibus adiuncta euacuat, ea ipſa maiores longe noxas quàm commoda ex euacuatione habent.

GAL. DE VENAE SECTIONE
ADVERSVS ERASISTRATAEOS
QVI ROMAE DEGEBANT LIBER

Ioſepho Tectandro Cracouienſi interprete

Ab Auguſtino Gadaldino ad uetuſtiſsimorum exemplarium Græcorum fidem diligenti cura emendatus.

ARGVMENTVM LIBRI

Oſtendit, nunquàm uſum fuiſſe Eraſiſtratum Venæ ſectione: & quòd cum id non intellexiſſent eius Sectatores, tum inuicem ſunt aduerſati, tum in grauiſſimos errores inciderunt.

Quibus de cauſis Galenus Eraſiſtrateos Romæ coactus eſt redarguere. CAP. I. *De hac re uide 5 metho. c. 15:*

D CVm Romam initio ueniſſem, incidi in medicos quoſdam, qui à uenæ ſectione tantopere abhorrebant, ut cum aliqñ æger quiſpiā propter plenitudinem iā præfocaretur, ne tum quidē hoc auxilio uti nellent. Præterea mulierculam quādam, quæ uiginti uniusq; annorū ætatem agebat, ac ex menſtruę purgationis retentione faciem rubicundā ob tinebat, tuſſiebatq; paululū, & difficulter ſpirabat, illi curare adorti, primum quidē membra illius laneis uinculis leniter excipiebant, & in inedia exigere iubebant, uenā aūt ſecare nolebant, nosq; id facere uolētes ꝓhibebāt. Quia uerò domeſticis ipſius mulieris familiariter utebantur, & ætate me erant multo ſuperiores, facile ipſis eſt habita fides. Ego quidē illis uenę ſectionē tum tpis ſuadere nō conatus ſum, ſed interrogaui nū mihi ꝑ eos liceret ſanguinem ad uias uteri, remedijs, ꝗ̃ hoc efficere poſſent, prouocare: quod cū illi prō pte conceſſiſſent, adij familiarē ipſius ægrotę obſtetricē, quā & exhortatus, ut uſum illorū expe riretur, Verum illa remedijs hmōi, tpe quo factum id oportebat, uſam fuiſſe ſe affirmabat, qñ ſ. mēſtrua purgatio futura in expectatione erat: recitabatq; remedia ordine, quæ mulieri obtuliſ ſet: & hæc quidem commoda alioqui erant, eāq; ob rē quo minus efficacia fuiſſent, nequaquā

illorum imbecillitate factũ eſſe uidebatˀ. Poſtq̃ igiť ego iſta percepiſſem, ſimulq; à retẽtione ſan- E
guinis quartum iã mẽſem præterijſſe animaduerterem, denuo cũ medicis illis cõgreſſus, ut ad uenæ ſectionẽ ſeſe conuerterent perſuadere eis conabar. Cũ aũt id facere noluiſſent, illorũ animum demirabar, maximeq; ſi eniterentur, ut oĩ conatu apertis circa uterũ uenis q̃ plurimis ſanguinem ſuperfluum illinc euacuarent: ſi uerò alia quæpiam uena ſecaretˀ, noxiã ex eo euacuationem euenturã arbitrarentur. At ijs rñdentibus, ꝙ uel *abſq; talis auxilij pñtia ſanguis exuperãs ſola inedia euacuari poſſet, taciturnus diſcedebam, nihil bonæ ſpei de muliere ꝓꝑ tuſſim, ac ſpirandi difficultatem concipiens. Aut.n. rupto uaſe ipſam ex thorace, pulmoneve ſanguinẽ ſputo eiecturam, aut ſynanche, uel laterali inflãmatione, uel peripneumonia, correptam iri ꝑmeditabar: optabamq; uotis oĩbus, ueluti in delectu malorum fieri contingit, ut mulier laterali ſaltẽ inflãmatione corriperetˀ. Incutiebat quippe mihi terrorẽ, tum acuitas periculi, qđ ex ſynanche peripneumoniaq; ſubitura eſſet: tũ ex ruptione uaſis in pulmone lethale nocumentũ, id qđ poſtea re ipſa eſt ſubſecutum. Dum.n. illa uehementius tuſſiret, ſanguis ẽt unà extrorſum ferebatˀ. Atqui iam uel vulgo nõ pauci medicos obiurgabãt, ꝙ illi mulierculæ venã incidere uetuiſſent: ſperabantq; oĩno futurum, ut ẽt ſi id prius non fecerint, hoc tñ tꝑe uerecũdia ducti, uſum ꝑſati auxilij concederent. Cæterum cum hi, neq; tum quicq̃ cõmouerentˀ, ſed potius uincula mẽbro- F
rũ fortius adſtringerent: iuberentq; uterum remedijs irritare, ac mulierẽ inedias ſuſtinere, ego & ob ætatẽ; & celebre nomẽ uirorũ, nihil me amplius profecturũ credens, illinc diſceſſi. Mulier quoq; ipſa nõ ita multo tꝑe interiecto, inſanabili ſpirationis difficultate coercita interijt. Synãchici prterea nõ nulli, ubi eis à uenæ ſectione interdictũ eſſet, iſtorũ opera pierunt q̃ celerrime. Fuit & alter quiſpiã, qui ueris tꝑe, cum ꝑ totã hyemẽ magnopere repletus ſine exercitijs degeret, ac totã faciem unà cum ipſis oculis adeo rubicundã hñet, queadmodum ſi quis pronus capite in terrã defixo, cruribusq; in altum protẽſis ſub hmõi figura ꝑſeueret, quinto tandẽ die repente præ anhelitus difficultate ſuffocatus eſt. Hos ẽt inſecuta eſt mulier, numero quarta, quam illi uenæ ſectionis hoſtes, retentione menſtruę purgationis nõ pauco tꝑe grauatã, eodẽ pacto ad interitum ferè ꝑtraxerant. Nã primis tribus diebus ipſam in inedia cõſeruabant, febri.n. cõtinua laborabat. Quarta uerò luce pauxillum quid ſorbitionis exhibentes, quintã ſine cibis trãſigere iuſſerũt: in qua illa grauiſſime exacerbata deſipiẽs ꝓſiliebat, & clamore iã extra fores ab illa ſublato uix tandẽ ab ijs, qui eò confluxerant, retineri potuit. Verũ hanc natura copioſo ſanguine ex naribus effuſo ſeruauit: & dabatur occaſio, qua non ſine admiratione diſcere poteramus, quantã hẽat facultatem ad hmõi affectuum medelã ipſa ſanguinis ſubtractio: mox.n. poſt G
ſanguinis è naribus proruptionẽ mulier ab oĩbus ſymptomatis libera euaſit. Ego uerò, quanq̃ antea ſermonẽ cum medicis inſtituere ueritus fuerã, ꝙ ea conſiderarem, q̃ illi pro non admittẽdo uenæ ſectionis uſu dicturi fuiſſent: cum tñ oẽs aĩaduerterẽt mulierẽ manifeſte ex ſanguinis euacuatione ſeruatã eſſe: ſaltem mortuos illos ad memoriã eis reuocãdos duxi, qbus ſiquis uenã ſecuiſſet, forte fuiſſent & ipſi ſeruati: *afferebantq; ad hæc rõnes quaſdam. Hi uerò uerba ultro citroq; inuoluentes ſe ipſos implicabant, nihilque prorſus certi ſtatuebant, ac poſtremo ad Eraſiſtratũ confugiebant, quẽ utpote primo de reiectione ſanguinis libro dicebant declaraſſe, ꝙ uincire ipſa membra, q̃ uenam ſecare lõge præſtaret. Aiebant præterea illũ in opere quod de febribus inſcripſit, uenæ ſectionis, neq; à principio meminiſſe, † cũ alioqui ea oĩa recenſuerit, q̃ de ſanguinis reiectione indicauerat. Ridendus.n. modis oĩbus eſſet, ſi uenæ ſectione in eo affectu, qui ea maxime indigere uidebatˀ omiſſa, de alijs uerba facere nõ deſtitiſſet. Aſſerebãt quoque ꝙ Eraſiſtratus ipſe nõ ſolum in opere de febribus, uerũ & in reliquis tractatibus omnibus, uenæ ſectionem reticuerit: neq; etenim uel in quo de affectib* alui tractat, uel in quo de reſolutionibus, uel ubi de podagricis morbis diſſerit, aut cũ de ſalutaribus agit, uenę ſectionis auxilio uſus eſt unquam, idq; cũ ille in de ſalutaribus tractatu multitudinẽ ſanguinis pręcipuam morborum cauſam eſſe arbitratus ſit. Porrò ego ea, quæ dicebant, iterum demiratus, illos de hac ſal- H
tẽ re interrogabã; num prorſus uenæ ſectione non utendũ cenſerent, uel cũ quis pulmonis *ulceratione laboraret, uel ſynanches more præfocaretur, uel ubi mẽſtrua purgatione, hæmorrhoidibusve ſuppreſſis; ſanguis redundans ad partes thoracis ꝓpelleretur. Illi aũt ad hæc rñdebãt, ægrotos, qui ab Eraſiſtrato in cõmentarijs De diuiſionibus deſcripti fuerãt, nobis in mediũ adducentes: inter quos in primis Critonem quendã, ac puellam ex Chio oriundam, proferebant. Et ꝙ illum quidem à principio ſynanchicis cruciatibus correptum, atq; uehementer repletum, hanc uerò menſtruis retentis ſanguinisq; multitudine uerſus pulmonem impetu delato, Eraſiſtratus (quemadmodum ipſemet in ſcriptis teſtatur) per uenæ ſectionem nunquam curaſſet. Cæterum cum illi hæc adhuc loquerentur, ſuperueniẽs Teuthras, quiſpiam ciuis, & commilito meus, ut erat moribus planè ingenuis, Non flectes iſtos unquam, inquit, ut qui euſq; ſtoliditatis proceſſerint, ut & illos in memoriam reuocent, qui Eraſiſtrati opera interiere. Quid enim, inquit, aliud in cauſa eſſe potuit, ꝙ illi, quos nobis iſti proponũt, perierint, niſi quòd in eis prætermiſſum ſit uenæ ſectionis auxiliũ? Cur item alij permulti interierint, qui per tempus euacuari ab his prohibiti ſunt? Et eos deinceps omnes una cum ipſis affectibus, quos perpeſſi fuerant,

*Al. tanti.

*afferebamq;

† ut qui eſſet eorum omniũ memor, quæ in libro de ſãguinis &c.

*inflãmatione

quo-

A quorumq́, ego nõ multo antea memini,nominatim ordineq́; recenſuit:ibiq; in cachinnũ effuſus,manu me comprehendit,attrahensq́; inuitum à medicis abduxit.Quin etiam in ſequẽti die Eraſiſtrati de diuiſionibus commentaria in publicum producta coram uniuerſo philoſophorũ cœtu relegebat,partim ut indicaret Eraſiſtrati culpa & Critonẽ & puellulam illam Chienſem periiſſe,partim uerò ut medicos natu grandiores ad colloquium ꝓuocaret: uerum illi,quia decertare cum adoleſcente infra dignitatem illorũ putabant,tum non cõparuerũt:mos enim illo tempore erat,ut aliquis quotidie palàm ad publicas quæſtiones reſponſa daret.Quæſitũ ergo à quopiã fuerat,num Eraſiſtratus rectè fecerit, ꝙ uenæ ſectione nunq̃ ſit uſus.Hoc ꝓblema, quãdo ita uiſum erat iis,qui eò audiendi cauſa cõuenerant,ego explicaui: ꝓptereaq́; Teuthras hortabatur me,vt ea,quę illic locutus fuiſſem,puero quẽ ſe ad me miſſurum receperat,dictare non grauarer:quia breui in Ioniã abnauigaturus erat,ardentioreq́; animo uelle ſe ea ꝓrſus habere dicebat.Ego itaq; amicis cõſilijs acquieſcens,ſermonem illum ſcriptis mãdaui.Porrò accidit ut liber per illũ paſſim diuulgatus,per multorum manus præter ſententiam meam uagaret. Atqui oratio [a] † familiari doctrinæ magis,q̃ [b] † publico cuiq; operi quadrãs,cõtexta erat:amicus.n. ille,ut ꝑfatus ſum,eã dictari tm̃ cupiebat.Quanq̃ aũt liber [c] † tã humili ſtylo conſcriptus eſſet, B multiſq́; defectib⁹, reſpectu ꝑfectæ orationis, ſcateret,tñ eo ipſo ille multo maiora effeciſſe uidebat,q̃ ſperare quis p̃otuiſſet.Omnes etenim ii,qui ſeſe hoc tẽpore Eraſiſtratæos uocant,contrariã priori rationem ineuntes,iam inde uenam ſecare conſulunt, non ſolum cunctis iis,quos paulo antea commemoraui,uerũ etiam quauis febre correptis,quapropter iuxta Steſichori dictũ arbitror me apud illos palinodiam aliquã emeruiſſe,in qua eos cumprimis admonẽdos cẽſeo,ut in ſermonũ commercio quantũcunq; uelint contentioſe ſe gerant,depoſita tñ in utranq; partem propenſionis temeritate,ægrotis parcere diſcant.Neq; enim uenę ſectio inhibẽda eſt ꝑ omnia,neq; rurſus illos,quibus Eraſiſtratus inediã iniungit,oẽs (id quod huius temporis Eraſiſtratæi uniuerſi aſſerunt) uenæ ſectione egere arbitrandũ eſt.Huc accedit ꝙ non facile cognitu ſit,quibus oĩbus huius auxilij uſus cõferat:tum uel menſura,uel uena quæ ſecari debet, uel ſectionis tẽpus,non ſine negocio reperiatur:proptereaq́; illam in quouis morbo Eraſiſtratum puto adeo neglexiſſe,ut & in illis,qui eã magnopere reqrere uidebanť,ille ipſa uti uetuerit. Et hic ſanè per inflammationis tempus in inedia,ut aiunt,ægrotos degere iubens, hæc ad uerbũ ſcribit:Venæ enim poſteaquam euacuatæ fuerint,ſanguinẽ, qui in arterias inſiliit, facile ſuſcipiẽt: quod ubi contigerit,inflammationes minus accident.Si ergo inediam,inquiunt illi,uelut euaC cuatorium auxilium præcipit,multo ſanè commodius ad uenæ ſectionem ſeſe contuliſſet.Et ꝙ quidem ipſe,ubi celeriter euacuare cupit,multo commodius ad uenę ſectionem tranſijſſet,probe illi dicunt:nihilo minus tamen hoc loco ſcopos,qui illius uſum aliquando impediunt, prætermiſerunt:quos ego proceſſu ſermonis recenſere conabor.

Quàm diſſentiant Eraſiſtratæi in ipſa Eraſiſtrati de venæ ſectione ſententia percipienda. CAP. 2.

QVæritur uerò * nunquid abſolute factu ꝑſtantius ſit,uerum an Eraſiſtratus pręſidium hoc aliqñ uſurpaſſe reperiať.Hoc autem cum ego Romam primum appuliſſem, omnes qui ex Eraſiſtrati diſcipulis erant,antea negabant: nunc uerò probatiſſimi, quos ego noui,ab his tanquã in re minima diſcrepare manifeſte animaduertũtur.Vt enim cæteros prætereã, Stratonem ipſum tibi in memoriã redigam,qui Eraſiſtrato erat ſumma neceſſitudine iunctus,ac eam ob rẽ cum in patriã ſcriberet,& ſeruiuiſſe ſe illi hactenus diceret,inter alia hæc ſubiungit,Eraſiſtratus iure optimo laudibus extollẽdus eſt,præcipueq́; ꝙ ea oĩa,quæ ueteres per uenæ ſectionẽ curare conati ſunt,ille citra illius uſũ medicatus eſt. [a] * Quanquã uel Strato ipſe,curãdi rationes [b] * ſe abſq; uenæ ſectione inſtituiſſe in cõmentariis ſuis aperte [c] * fateť. Neque uerò mirũ eſt ꝙ Eraſiſtratus Chryſippũ Cnidiũ in omnibus ſequať,quippe qui ſtatuerit ſe uenæ ſectione (id qđ & D ille fecit) non uſurum.Idẽ quoq; & Ariſtogenes,& Medius cæteriq́; oẽs, q̃ Chryſippi ſentẽtiæ ſubſcribunt,feciſſe uidentur.Quantũ ergo ad ægrotantiũ ſalutẽ attinet,multo melius eſt ſi credamus,ꝙ Eraſiſtratus uſus ſit uenæ ſectione:quantũ aũt ad huius ſeculi Eraſiſtratæos,id nõ credere longe pręſtiterit.Extremæ enim dementiæ eſſet,ſiquis Eraſiſtratũ ea propter in affectibus paulo ante enumeratis uenæ ſectionẽ ſilẽtio prætergiſſe putaret,quia ille alioqui uenas euacuãdas palã cenſeat,hũcq́; totius curationis ſcopum ſtatuiſſe alicui uideať,eò ꝙ illum in quibuſdã affectibus famẽ conſulere animaduerterit:nanq; aperte cõſtat iſtud euenire iis qui uenæ ſectionis auxilium,parem ipſis inediis facultate obtinere dicunt,quòd ſi tãtundẽ non ualeat,& quaſdam diſtinctiones neceſſario poſtulet:quas inueſtigare poterit is,qui exacte ꝑdidicerit,quãdo ipſam euacuationẽ uel per uenæ ſectionẽ,uel per inediam ſolam,uel per utraque, commodius facere liceat:iã euidenter rõ eos conuincit.Scripſiſſet etenim Eraſiſtratus diſtinctiones has, ſi modo,ut iſti uolunt,uenæ ſectioni tribuẽdũ quicquã putaſſet.Eoq́; pacto oro iſtorũ in vtranq; partẽ inclinando ſe ipſam ꝑdit.Si nanq; hæc eadem facultate pollet, Eraſiſtratus & in tractatu de febribus,& in aliis pleriſq; ,quorũ ſuperius cõmemini,de uenæ ſectione aliquid ſcribere nõ temere poſthabuit. Si uerò uenæ ſectionis ꝑſidium eandem cum inedia dignitatem non obtinet,non recte illi ſentiunt,qui nos ex iis,quæ de inedia ſcripta ſunt,de venæ ſectione quoq; cõiecturam

Marginal notes:
A † ἀκροατικῶ
B † συγγράμματι
C † τοιοῦτον

* nũc nõ quid

A * Et ſane vel &c.
B * ſemper
C * videtur

iecturam facere debere aiunt. Quanq̃ & in hac parte ſermo ipſorũ inediam inutilẽ eſſe indicãs, E ſe ipſum denuo a* implicat. Nã ſi ob id inedias ꝓbamus, ꝙ uenis per eas euacuatiſ affectus minui cõtingat, multo hercle cõmodius fuerit, ut euacuatione ſemel adhibita ab inediis abſtineamus, ut q̃ & ægrotos ingenti moleſtia afficere ſoleant, & uigilias ac inquietudinẽ, orificijq; uentris afflictionẽ, tum ſuccorũ corruptionẽ, nec non alui, atq; interdũ urinæ ſuppreſſionẽ inferãt.

Neque in Puellæ Chienſis, neque in Critonis hiſtoria venæ ſectionis ab Eraſiſtrato habitam fuiſſe mentionem, ſed vtroſque quòd ea omiſſa ſit interijſſe. CAP. 3.

QVòd autem Eraſiſtratus re ipſa uenæ ſectione nunquã ſit uſus, ex ægrotis, quos in cõmentariis de diuiſionibus recẽſuit, manifeſte colligere licet: in iis enim cũ omnia ea explicet, quę inter medicandũ unq̃ geſſiſſet, uenæ ſectionem nullibi reperitur commemoraſſe. Cæterum cũ prolixum ſit omnes per illum recitatos ęgrotos nunc proferre, ſufficit eorum tm̃ recordari, qui vel à grandioribus natu medicis, vt antea declaratum eſt, adhuc in memoria habentur, præcipueq; cum vnus ex illis in priore, alter itẽ in poſteriore diuiſionũ libro, deſcriptus ſit. Præterea cõmoda occaſio eſt, ut impræſentiarũ uerba ipſa adſcribamus, quibus Eraſiſtratus cũcta, q̃ circa ægrotos acta ſunt, ordine enumerat, in hunc modũ in libro priore ſcribens: Puellulæ Chienſi ea acciderunt. Primum quidẽ illi purgationes longo tẽpore ſuppreſſæ fuerant. Deinde ſubſecu F tæ ſunt tuſſiculæ, vnã cũ reiectione pituitæ. Proceſſu verò tẽporis & ſanguinis b* vomitus ſuperuenit. Tum qđ ad circuitum purgationum attinet, interdum illæ in quatuor, interdum duobus menſibus, redibant. Etiã ijſdẽ fermè diebus quibus purgationes fiebãt, ipſa reiectio accidere ſolebat, diebusq; tribus aut quatuor perdurabat. Quapropter inde ꝑſpicuũ erat illã id genus excretiones loco purgationũ ſortitã fuiſſe: c† nã & febricula ijs ipſis diebus inſecuta fuerat: q̃ poſthac d* emẽdabat. Hæc Eraſiſtratus præfatus, deinceps de remedijs hoc pacto ſcribit: primis autem temporibus ipſa potionibus e† cęterisq; calfactorijs, deinde ętiã per extrorſum applicata, reliquamq; adeo quæ ad hoc quadrabat victus rationẽ, medicari occepta eſt. Erat enim circa vteri os f* nõ intenſa durities. Verum cum remedia nihil omnino promouerent, ac uno ꝑpetuo circuitu grauitas in lumbos incũberet, humiditasq; nulla cõpareret, illico febres cõtinuæ, intenſioresq; prioribus exortæ ſunt, quas & tuſſes uehementes, poſtq̃ corpus iã mollius factũ eſſet, inſecutę ſunt. g† Altera igiť die periculoſum arbitrati, durãtibus adhuc febribus, purgatio G nes facere, à medicamẽtis penitus abſtinuimus: reliquis uerò remedijs vſi ſumus: quẽadmodũ & in huiuſmodi, & in alijs affectibus conſueuimus. Præterea ad medendi rõnem ipſo purgationũ circuitu obſeruato, cibaria ſubtrahebamus. Eaq; rõne reiectio ſanguinis non amplius q̃ ſemel eademq; pauxilla superuenit h†. His ille nihil aliud ſuperaddidit, niſi, quin etiam purulentę reiectiones ꝓfluebant. Atqui hic dę uenæ ſectione mentio nulla eſt, cũ tamen, prout oẽs operum ipſius artis periti norunt, principium auxiliorum ab illa fęciſſe oportęret. Sed fortaſſe quis ex illorũ numero, qui ad omnia non grauant prompte reſpondere, defenſurus Eraſiſtratum dicet; ꝙ remedia huiuſcemodi per illum adminiſtrata non ſint, uerum potius ab eo gratia nunc prodita eſſe, quò nos nihil eorum latere poſſit, q̃ acta eſſent. At opinionem iſtorum redarguit id quod inferť, dum hæc ait: i† Altera igitur die periculoſum arbitrati durantibus adhuc febribus purgationes facere, à medicamẽtis penitus abſtinuimus: reliquis verò remediis vſi ſumus: quemadmodũ & in huiuſmodi & in alijs affectibus conſueuimus. Præterea ad medendi rationem ipſo purgationũ circuitu obſeruato, cibaria ſubtrahebamus. In his enim Eraſiſtratus aperte indicat ſe non aliorũ medendi rationem recitare, ſed ſuam ipſius enumerare, atq; omnia, quę circa ægrotam feciſſet, ꝑſcribere. Nã & abſtinuimus, & arbitrati, nec non, vſi ſumus; ac obſeruato, & ſubtrahebamus cibaria, alterum ex duobus manifeſte declarat, aut ꝙ Eraſiſtratus propria remedia recitauerit, aut ea, quibus alij vſi ſunt, ipſe fuerit amplexus. Porrò ſi ea amplexus eſt, quorũ alij authores fuerũt, iam nobis euidenti cõiectura colligere licebit, q d ille de uenę ſe H ctione ſenſerit. Per ipſam enim ciborum ſubtractionem rurſus nobis alterum duorum inſinuať aut ꝙ illa in totum ſubtrahi, aut diminui debeant: id qđ Eraſiſtratus ſe in muliercula hac ægrota, quo tempore purgationis circuitus aduentabat, feciſſe fatetur. Conueniunt ergo hęc in hac re cum omnibus ſcriptis illius, quòd ille ſolam inediam ægrotis ſeruandam cõſuluerit, uenæq; ſectione nullo in loco ſit uſus. Niſi rurſum hic aliqui dicãt, mulieri illi uenam quidẽ ſectam fuiſſe, uerum id auxilium in enarratione omiſſum eſſe, eò ꝙ nos ipſi id adhibitũ eſſe autumare poſſimus, quamuis per illum non ſit declaratum. Cur ergo de inedia quoq; non reticuit, cum de illa vel eadem ratione nobis ſuſpicari liceret? Eadem autem ratio eſt, tum de potionibus, tum k† de ſupercalefactione, deq; ijs q̃ foris applicata ſunt. Si.n. neq; de his penitus Eraſiſtratus quicquã ſcripſiſſet, tamẽ oĩno ꝙ ea à medicis peracta fuiſſent, cogitare poteramus: quippe qui animo cõcepimus uniuerſis auxilijs illud commune eſſe, quòd illa adminiſtrata fuerint, quamuis de eis nihil præſcribatur. At Eraſiſtratus exquiſitæ perſpicuitatis gratia omnia ſimul enarrare conſtituit, ne. ſ. nacta inde occaſione aliquis hæc quidem, tanq̃ ægrotæ adhibita fuiſſent, adiicere poſſet, illa uerò ueluti iam prætermiſſa, ſubtraheret. Præterea quoq; hæc Eraſiſtrati enarratio, opinioni iſtorum euidenter repugnat. Si enim muliercula uenæ ſectionem ſubiit, inedia fruſtra eſt

vſurpata:

A† in Græcis impreſſis περιτρίπτει legitur, in antiquis ἀνατρέπει, euertit.

B reiectio.*

C† Al. ex antiquis. inſecuta autem fuerant et febriculæ ijs ipſis diebus.

D Al. quieuerunt.*

E† In Græcis antiquis legit. καὶ πυρίαισι τῆς ὑστέρας, καὶ ὑποθέτοισι. & fomentationibus uteri, & ſubdititiis. ſ. peſſis, reliquaq; uictus rõne medicari. &c.

F† In quibuſdã antiq. cod. græcis particula illa, non, nõ habetur.

G† A curatione igitur circa uterum adhibẽda abſtinuimus, difficile eſſe arbitrati, durantibus adhuc febribus purgationes facere.

H† In Græcis impreſſis ἀλλὰ μέντοι ἰδεῖν, ἔφασαν ἀλλὰ τὸ καὶ ἔτρεχον ἤδη πυώδεις ἀναγωγαί. Manuſcripti habẽt. ἀλλὰ μέντοι οὐδὲν ὕστερον ἀλλά ποτε καὶ ἐπέτυχεν ἤδη πυώδης ἀναγωγή. ſed certe nihil poſtea, ſed & quandoque recurrebat ea purulenta reiectio.

I† A curatiõe igitur circa uterũ adhibẽda abſtinuimus, difficile &c.

† K De fomẽtatione & ſubditis. ſ. peſſis.

A vſurpata: quin potius ſi ueritas fatenda eſt, non fruſtra ſolũ, uerũ etiam nõ ſine noxa. Sed iſtud paulo poſt indicabimus: nunc verò illam fruſtra accerſitam eſſe, ut explicemus ordo ipſa poſtulat. Poſtq̃ enim per tempus purgationis, quæ circuitu quodã fieri ſolebat, ſanguine ad ſuperna perlato periculum immineret, ne mulier quandoq; ſanguinem expueret, Eraſiſtratus plenitudinẽ minuere cupiens, ad inediã ſe contulit: atqui hæc ſuperuacanea planè eſt, ſi modo uenę ſectio, qua momẽto temporis ſanguinẽ ſuperfluũ euacuare facillimum fuerat, accerſatur. Proinde illi qui Romæ mulieres medebantur, rei quæ contigerat experientia maxime cõmoti, tẽpore quo eruptio menſtruorum futura expectabãt, uenæ ſectionẽ vſurpabant. Neq; uerò quietẽ illis imperabant, neq; ieiuniũ, ſed melicratũ offerebant, victuq; humectante ac lauacris affatim vti cõcedebant. Ab his enim ſi uel mediocri quãtitate ſanguis fuerit ſubtractus, purgationes cõfeſtim exoriri ſolent, pręſertimq; ſi infra poplitẽ, aut prope talum uenæ ſectio fiat. Sed è diuerſo ſiquis uena ſecta inediã ſuſtinere imperauerit, non ſolum menſes prius fluentes cohibebit, uerũ etiam purgationes, quæ iam inculpate euacuabant, reprimet. Sanguis nanq; ciborum inopia areſcit, & dẽſior ſe ipſo redditur, eamq; ob rem ad fluendum ineptus euadit. Quæ igitur tum lotæ fuerint, melicratũq; & cibos idoneos aſſumpſerint, ac vinũ neq; auſterũ neq; craſſum biberint, his purga-

B tiones proculdubio contingent. Ob idq; ego inedias poſt venæ ſectionẽ non fruſtra tantum, verum etiã non ſine noxa aſſumi dicebã. Cæterũ venæ ſectionem puellæ illi Chienſi non adhibitam fuiſſe ẽt ex iis, quæ ſuperuenerant, patet. Sanguinis enim aliquantũ expuebat, quem nequaquã expuiſſet, ſi euacuationẽ experta fuiſſet: demũ cum præ ſpirandi difficultate mortua ſit, uel hoc quidẽ ſic perpeſſa fuiſſet. Maximum præterea experimentum Romæ noſtra tẽpeſtate à venæ ſectione eſt ſumptum. Contigit enim cum vulgo mulieres aquam frigidiſſimã ex niue potarent, vt aut nullo pacto, aut prorſus diminute purgarentur: has tñ medici venæ ſectione adeo incolumes conſeruarunt, ut neq; ſanguinem ſpuerent, neque laterali inflãmatione, aut pulmonis, aut ſynanche caperentur. Non ergo puellam illam Chienſem ab Eraſiſtrato per uenæ ſectionem curatam fuiſſe ſuſpicentur: neq; enim ipſe cũ alia quæuis enarraret, auxiliũ uenæ ſectionis, tãquã rẽ parui momenti prætermiſiſſet. Neq; ẽt ob inediã ille, hæc aũt multitudine ſanguinis pſocata interijſſet. Sed de hac impræſentiarũ iſta dixiſſe ſufficiat. Tranſlato verò ad Critonẽ ſermone, orationi huic uerba Eraſiſtrati adſcribemus, q̃ de illius affectibus fecit: ſic enim habent: Crito-

« ni quidem repletio, initium ægritudinis fuit. Acceſſit ad hęc, ꝙ in plenitudinem ſynanchicã iam

« inciderat, quæ ſanè nihil aliud eſt q̃ paristhmiorũ ligulæq; inflammatio. Plerũq; ergo cõtingit,

C « vt qui in eam inciderint, ſuffocentur, ac niſi celerrime illis ſuccurratur, breui intereant. Cum autẽ

« Crito quoq; in horũ numero eſſet, prima quidem die illum more conſueto ſpongiis calfaciẽtes

« medicati ſumus, eoq; tempore cataplaſmata illi applicata reliquimus, ut in curatione perpetuo

« eſſent. Exhibita ẽt ei ſunt catapotia ex caſtoreo ad aluum ciẽdã, quæ his cõmode ſubducta eſt.

« Neminẽ nõ animaduertere arbitror diligentiã narrationis omnium eorum, quę circa Critonẽ acta ſunt. Nã & * calfactionẽ per ſpõgias factam, & uſum cataplaſmatum & catapotiorum retulit, adeoque ꝙ per ſpongias * calfactus ſit manifeſte declarauit, ac reliqua ut ordine geſta erãt ſtudioſe enumerauit: de uenæ autem ſectione ex cõpoſito ſiluit, nempe ꝙ auxiliũ iſtud cęteris vilius putauerit. At tenuia illa quę in his enarrationibus continentur, commemorare mihi nũc integrũ nõ eſt: quanquam Eraſiſtratus ipſe rurſum paulo poſt ait, apparebat itaque nobis ꝙ affe-

« ctus ipſi ad pulmonẽ herparque [a] † permutari incepiſſent, [b] † & ſynanche iã illuc deflueret, eo-

« que febres augerentur. Hoc loco affectuum permutationem [c] * ſine hypochondriorum tẽſione factam eſſe arbitratus eſt: ubi quàm diligẽtiſſime animaduertẽdum cenſeo, cõſiderandumque quale illud ſit, qđ tibi in dictione hac occurrat, qua affectus permutari incepiſſe ait: num.ſ.id ad partes quæ inflammantur permutatas pertineat, an ad ſanguinis qui inflammationem concitauit

D transfluxum. Mihi ſi quidẽ primum ex prædictis ne cogitari quidem poſſe uidetur: alterũ autẽ illorum verum eſſe conſtat: nã & ego multitudinẽ in aliquã partem decumbẽtem ſæpius cohibui, * quã illa propria virtute deinceps in aliã quãuis repellẽdo trãſponit. Iſtud ergo Critoni cõtigiſſe apparet, uerumtñ neque tum temporis Eraſiſtratus uenæ ſectionis unq̃ meminit. [d] † Sed cur ſe totum thoracem vnà cum hypocondriis ipſis, cataplaſmatis fouiſſe ait? Quẽadmodum autem ex partibus quæ circa ligulam & tonſillas ſunt, ſanguinis exuperãtis permutatio ad loca inferiora fiebat, ita quoq; illo ex inferioribus ad caput ſurſum plato, cõtingebat partim febres excitari, partim aggenerari ſymptoma, quo principiũ neruorum affectum eſſe indicabatur. Au-

« di itaque & hãc Eraſiſtrati ſentẽtiam: Cum autem ab ægritudinis principio iam decimus dies

« adeſſet, ac ab inſtãtia ſextus, quo tum febris uehemẽti inſultu rediit, tum obuerſio ceruicis ac-

« cidit, & una hora tranſacta tanta inſenſibilitas hominem inuaſit, ut & lotium per lectum emit-

« teret: non multo quoq; poſtea inſtantia febris aderat. Deinceps inferens ait. Videbatur itaque

« nobis ꝙ affectus rurſum uerſus caput permutari incepiſſent, ac circa hanc permutationem fe-

« bris rediſſet, quæ poſtea cum iam partes capiti uicinæ afficerẽtur, intẽſa pmanebat. Atqui vel nos aduerſus hominẽ ſequẽti ſermone inſurgamus. Rectiſſime tu quidem Eraſiſtrate dicis, affectuum permutationem ad caput factam eſſe inquiens: multo verò melius fuerat, [e] † ſi non quorumuis affectuũ, verũ eorum, qui à plenitudine cauſabãtur, dixiſſes: vt enim corporis affectas,

partes

A † Permutationẽ feciſſent. & ſic ubique inferius.

† Al. ex antiquis. & ſynanche eandẽ illi alleuiaretur, ſebres autem augerentur.

*C * In antiquis ἅμα τῇ καθ' ὑποχόνδριον διατάσει. i. ſimul cum hypochõdrij tenſione.*

D † Sed quid aitẽ ſe totũ thoracem una cũ hypochondrijs ipſis, cataplaſmatis fouiſſe.

E † Al. Ex antiquis, ſi nõ aſſectuum dixiſſet, ſed ipſius affectuũ cauſa, hoc eſt plenitudinis.

Digitized by Google

parteſ permutari incepiſſe nemo dicere poſſit,ita neque ipſos affectus.Arbitror enim,ꝙ multo E
cóſultius diceret,quieuiſſe quidem priores affectus,alios uerò cã ꝑmutata exortos eſſe,[a] † quę
in principio totius narrationis eadẽ rõne,qua & repletio ipſa,aderat:[b] † quã ſi ipſe euacuaſſet,
neq; vnq̃ morbus earũ rerũ,quæ circa ligulã impactę erant,ꝑmutationẽ ad infernas partes mo
litus fuiſſet,neq; è diuerſo illæ deinceps verſus caput ferri potuiſſent.Quapropter Critonẽ hũc
eodẽ pacto,quo & ancillula Chiẽſis ĩterierat,quia illi uena ſecta nõ fuiſſet, mortuũ eſſe cõſtat.
Sed iſtud quoq; Eraſiſtratus ipſe ꝑſenſiſſe animaduertiť: [c] † neq;.n.aliã ob cãm ait,ꝙ huic inte
ritus cã fuerint ea,q̃ ad pulmonẽ delabebanť:& q̃q̃ ſtatim ab initio hominẽ plethorico affectu
implicitũ eſſe cognouiſſet,tñ maximo ductus errore hæc euacuare nõ prꝫuenit. Si igiť adſtrue
re quiſquã velit,Eraſiſtratũ,& ꝙ peritiſſimus medicus eſſet,& affectus illos tũ Critoni ex replę
tione,tum puellę Chienſi ob menſtruorũ retentionẽ,contigiſſe cõpertũ haberet:ſubtractionẽ
ſanguinis nequaq̃ ꝑtermiſiſſe , quin potius utriſq; ſanguinẽ ſubduxiſſe,uerum id in enarratio-
ne conſulto ꝑteriiſſe:quid vetat & me dicere,qualecunq; illud ex euacuatorijs remediis ſit,ap-
plicatũ quidẽ ægrotis id eſſe,in enarratione nihilo minus nõ eſſe recitatum?Ecquis.n.ſanæ mẽ
tis medicus ferre me poſſet,ſi dicerem ſymptomata illa,quę vſq; ad mortem apparebãt,ꝓpter
plenitudinẽ illis accidiſſe,interitũ aũt ipſum nõ alia de cã inſecutũ , niſi ꝙ plenitudo euacuata F
nõ fuiſſet? Quis ẽt ferret iſtos,qui dicunt,ꝙ ex iis q̃ Eraſiſtratus egiſſet, minuta tñ ꝑſcripſerit:
at de uenæ ſectione,eaq; quæ per elleborũ,ſcãmoniãve fit purgatione,quia hęc auxilia ꝑ ſe cla
ra ſint,nullã mentionẽ fecerit? Atqui ſiquis ſola cõi ſñía,qua repletionẽ euacuandam eſſe indi-
catur, venæ ſectionẽ ſignificari aſſerat,ut quæ etiã inter euacuatoria remedia annumeretur,q̃d
inhibet eadem lege,alia cuncta euacuatoria præſidia intelligi? Ne ergo amplius ab Eraſiſtrato
ſolam uenæ ſectionẽ ægrotis adhibitã eſſe dicant,uerum reliqua quoq; cuncta, puta clyſteres,
vomitiones,purgationes,lauacra,exercitia,frictiones,geſtationes,inunctiones,[d] * calefactoria
cataplaſmata,cæteraq; id genus,quibus oĩbus ille aliqñ uti potuerat. Si uerò non hoc ſolũ ſuf-
ficit,ꝙ euacuãdus æger ſit,neq; iſtorũ auxiliorum is finis exiſtit:ſed in primis [e] * modũ euacua-
tionis adiicere,poſteaq; q̃bus rebus hæc adamuſſim indagetur declararare,ac his occaſionẽ,&
mẽſurã,& vtẽdi * rationẽ addere opus ſit:ſequitur ſanè ꝙ qui ſaltẽ de ſcopo auxiliorum cõmu-
ni uerba fecerit,is nõdũ ulla ex parte particularium meminiſſe potuerit. Si enim cõmune quid
protuliſſe ſuffecerit,fruſtra ille cataplaſmatum,inediæ,*calfactioniſq; ꝑ ſpongias factæ,mẽtio-
nem habuit.Siquidem neq; cataplaſmata,neq; inediã,niſi ab eo didicerimus,noſtra opera inue
nire poſſumus,uenæ autem ſectio[f], Eraſiſtrato quoque tacente,unicuique manifeſta eſt. G

Ex ijs quæ in ſanguinis detractione conſiderari ſolent,cum ab Eraſiſtrato in minimis alioquin curioſo omiſſa ſint,conuinci illum ab ea prorſus abſtinuiſſe. *CAP.* 4.

SEd q̃uis illis iſtud quis conceſſerit,abſurdum cũ ſit,tñ ei qui auxilio hoc cõmode uſurus eſt
multæ etiãnũ,eædẽq; pergrãdes cõſiderationes ſupererunt.Inter has aũt,Prima eſt,an,quẽ
admodum aliqui ſentiunt,q̃libet uenã ſemper ſecare nihil differat,aut ꝓpriæ uenæ in ſingulis
affectis partibus cõtineanť,quæ ipſarũ plenitudinẽ q̃ celerrime euacuare poſſint.Secũda uerò,
vtrũ ſemel aut ſæpius ſubtrahere cõueniat.Tertia itẽ, qua rõne in his intẽtiones inueſtigandæ
ſint,quas ubi quis exquiſite cõſiderauerit,mẽſurã euacuationis cõiectura aſſeq̃ poſſit.Quarta,
in qua de occaſiõe,ad quã in primis venæ ſectio fiẽda eſt,num.ſ.ea eligibilis ſit,ꝑ demõſtratio
nẽ docetur.Qui igitur à venæ ſectione prorſus abſtinet,apud hũc harũ rerum omniũ conſide-
rõ perit,è medioq; tollitur:eam autem adhibẽti,ut omnia iſta ſequantur neceſſe eſt.Quanquã
& in reliquis omnibus prꝫſidiis eadẽ eſt ratio,ueluti ueratri,ſcammonii,uini,lauacrorũ,cibiq;.
Si.n.in ægrotis curãdis aliquo dictorũ nobis uti nequaquã cõceditur,tũ neq; occaſio amplius,
neq; quantitas,neq; utẽdi modus,neq; quicquã aliud ad inueſtigãdũ reliquũ fiet:At ille,qui v-
ſum iſtorum probat,hæc omnia diſcutere neceſſe hẽt,idq; non ſolum in efficacibus auxilijs, in H
quibus ſi uel parui momẽti quid prætermittatur,confeſtim maxima noxa ægrotis imminet,ue
rum etiã in minimis quibuſq;:ſaneq; ita quotidie euenire uidemus. [f] † Proinde ſiquis medicus
homini ęgroto gratificaturus auxilium aliq̃d deſcribit,is neq; omittit occaſionem,qua nutrire
ipſum iubet,neq; cibum facultateſq; ipſius nõ determinat:neq; uel quantitatẽ,uel parãdi mo-
dum,uel utẽdi ordinẽ reticet:quin potius unumquoq; horum illis qui tum ibi adſunt, quo pa-
cto id fieri debeat,ſingulatim explicat.[g] † Quin etiã pleriq; in libris paſſim deſcribunt,qua ope
quibusve auxilijs omnia hæc adminiſtrari ſoleant:quorũ non nulli,quibus alioqui ꝓlixitas ſer
monum cordi non eſt,in huiuſmodi enarratione orationẽ protrahunt,idq; genus diſciplinę nõ
multiloquium,uerum diligẽtẽ ſolertiam,eſſe putant. Hippocrates ẽt cum in plurimis ſuis operi
bus breuitati ſummopere ſtuderet,tamẽ quod ad uenæ ſectionẽ attinet,non eſt grauatus ſcri-
bere,tum partẽ corporis in qua uas ſecari oporteat,tum euacuationis mẽſurã, vnà cum occa-
ſione ipſa.Eraſiſtratus autẽ,quẽ aſſeclæ nunc ſui venæ ſectione vſum fuiſſe prædicant,multilo
quus fuerit licet,tamẽ,vt ego paulo poſt indicauero,principio venæ ſectionis nomẽ alijs præ-
ſidiis

A † Forte legẽdum in græcis codicibus, ἄπερ ἦν. αἳ ἀνῆσαν ἐν ἀρχῇ τῆς ὅλης διηγήσεως . πληθώρα. i. quæ ſanè erat (ut ipſe ĩ principio tot⁹ narrationis dicebat) repletio.

B † Hunc locũ clarius ita uerterem. Hãc igitur ſi euacuaſſet, id quod ad linguam fluxerat, nequaquã ad inferna, partes permutationẽ feciſſet, nec rurſus illic ad caput aſcendiſſet. Scias autẽ ubi in ĩpreſſis legitur ἀνῆσαν ĩ antiquis eſſe ἀνῆσαν.

C † Clarius. Quid.n. ait ẽ hinc uidentur cauſa ĩteritus fuiſſe ea, quæ ĩ pulmonẽ irruerunt.

*D * Al. ξηραίνοντα. i. exiccãtia.*

*E * τρόπον. i. modũ. ſed forte legendũ τόπον i. locum, ut ipſe etiam inferius manifeſtius declarabit.*

F † Antiqui c. d. græci hẽnt οὐδεὶς γὰρ εἶπεν ἰατρὸς, ἄνθρωπος οὗτος τραφήτω χαριζέσθω &c. ut ſic uertatur. Nullus igitur medic⁹, qui dixerit, hõ hic nutriatur, rem gratam facit, qui occaſionem ẽt non addat, qua nutriendum eſſe laborantem iubet: neque cibum ipſum præfiniat , neq; quantitatẽ, neque parandi modum, uel ipſum vtendi ordinem.

G † Clarius ex antiquis. Proinde ẽt omnes in auxilijs quæ adminiſtrari iubent, omnia hæc ex ordine in libris ſcribunt.

A ſidijs ne adſcribere quidē diguatus eſt: deinde etiā omnia quæ iam recitata ſunt, vtpote tēpus, menſurā, uaſis ſitum, utendiq; rationē prætermiſit. E contra uerò qua ratione & offa inſpetſa, & cataplaſmata ægroto offerenda ſint, perſcribere non eſt ueritus: immo neq; olerū decoquē di modum ſilentio prætereundum putauit. Audi itaq; quæ ille in opere † de alui curatione ſcri-
« bat: Prima quidē adiectione farina craſſiuſcula, toſta ac probe quaſſata, offerenda eſt. Cū aūt il-
« lā offerre volueris, in uaſculo aliquo frigido infuſam, ac aq̄ cōmiſtā exhibeto, nō una uice vni-
« uerſum id, quod daturus es, uerū bis aut ter cōmiſcēs, ne offa arida effecta, ac ſolutioni inepta,
« multum humiditatis ſuſcipiat: nullū enim horum confert. Ad edendum uerò danda ſunt affa-
« tim cichoria in aceto nō acri infuſa, ac inter cibos cōſumenda, ſolidaq; ea decoquēda, duas ol-
« las præparando: & in prima quidē iniecta illa decoquere oportet: poſtquam autem ꝓbe admo
« dum cocta fuerint, ac in altera olla, qua iā bullierit, tranſponere ipſa in eam conuenit. Verū ci-
« choria reuincta ſint, ut facile quouis trāsferri poſſint. At ubi ad perfectū cocta erunt, tum aqua effuſa, ſale oleoq; condienda ſunt, exhibendaq; ut offerantur. Nū ergo putas quicq̄ adhuc ſcri bi poſſe curioſius, ab hoc præſertim qui adeo tenuia conſiderauit, ut & admonere operæpretiū duxerit, ꝙ cichoria, quò facilius hinc inde trāsferri poſſint, uincire oporteat? Patet enim cuique
B ꝙ ea, quæ ſoluta ſunt, nō facile transferri quouis poſſint, ob idq; nō ſolum nos, qui medicam artē profitemur, uerum & coquos olera elixantes curæ habens, ipſos quo pacto illa liganda ſint, edocuit. Eodemq; animo eſt præditus, ſicubi uel cataplaſmatis alicuius cōficiēdi modū tradit, vel tot ſtadia inambulare, uel toties perfricari, aut aliud aliquid huiuſmodi iubet. Ob quæ oīa pleriq; illius ſuperfluā curioſitatē non ſolum † non laudant, ꝫ uerū & uituperijs inceſſunt, tanquam qui modum terminoſque conſtituerit, quantitate in infinitum ſeſe extendentes. Quis ergo credat hūc, qui tantopere alioqui curioſus ſit, vt aliis auxiliis, ſic & uenę ſectione uſū fuiſſe, cū de illa non alibi, niſi ſemel, ubi de ſanguinis reiectione agit, mentionē fecerit? Atqui ille neque tum ea uſus eſt, ſed oīno ècontra, Chryſippū, eò ꝙ uenæ ſectionē neutiquā uſurpauerit, ſūmopere laudauit, † inſuperq; demōſtrationes quaſdā attulit, q̄bus Chryſippi de venæ ſectione dogma modis omnibus aſſerere conat̄. ✠ Nā hic illam magis ſanguinē ſpuentibus, q̄ ijs, q̄bus aliqua corporis pars inflāmationi obnoxia eſt, quadrare dicit. Cæterum de hac quoq; re alio loco dicet̄: nūc uerò quod antea eloqui exorſus erā, repetēdū eſt, ꝙ Eraſiſtratus. ſ. quaſi alioq̄ uniuerſos ſuos ſermones in immenſum extrahere non conſueuiſſet, & bis terq; interdū in diuerſis operibus eandem ſententiā replicaſſet, illis tamē uel ſemel quinq; ſyllabas adſcribere cōtēpſit,
C quibus interpoſitū cæteris auxilijs phlebotomiæ. i. uenę ſectionis nomē enunciare ſibi integrū erat. Taceo hic, ꝙ & quantitatē illius, vt in aliis fecit, & tempus, reliquaque eiuſmodi, prout ſuperius ſignificatum eſt, indicare oīno debuerit. Proinde non nulli medici fuere, qui quantitatē euacuationis, ſignis * quibuſdam definierunt, ueluti ſi vel color, uel tenor, uel ſanguinis fluxio mutet̄, aut pulſus tempore ſubtractionis ex debilitate collabantur, ac ſudores prorumpant, aut ea, quæ aliqui labores uocant, aut deniq; uomitus uehementiores, exuperanteſve alui deiectiones appareant. Alii etiā uſq; ad animi defectionē, euacuationē producendam putāt, præſertimque ſiquid in illa pro euacuationis portione cōtingat. Nā & ob id bilem pituitamve, cum ea in os uentris influxerint, perſæpe animi defectionē manifeſte fieri uidemus. Aliqui item tum coloris in toto corpore permutatione, tum pulſuū alteratione, cōmoderatam ſubtractionem cōiectant̄: eamq; ob rem modis omnibus illos improbant, qui arbitrantur multo conſultius eſſe, ut cōſiderata ex certis īdiciis noxii humoris natura, denuo redeat̄ ad illius euacuationē, q̄ ſi eadē ſemel copioſa fiat. Nec defuerunt quidā, qui ēt cōſtitutā quandā menſurā illius ꝓponere auderēt, ꝑinde quaſi duabus heminis atticis, aut paulo plus minusve moderata ſubtractio circūſcriberet̄: quippe cum ex cōmoderata proportione, adhibitis ad id & ætate hominū, & natura, &
D tempore anni, & regione, nos ipſi maius minusve cuique quadrans inuenire poſſimus. Quare & Eraſiſtratus certū nobis numerū frictionis tradit: quo, ēt ſi ab exq̄ſita illa mediocritate aberrauerimus, nullam tamen notabilem noxā incurramus. Menſuram aūt de uenæ ſectione nullā planè protulit: nam, ſat ſcio, de uenis quæ incidi ſolēt, nō pauca ſcripſiſſet, maximeq; cū & Hippocrates tum eius, quæ infra poplitem propeq; talos eſt: tū illius, quæ uel in frōte recta eſt: uel earum, quæ ſub lingua exiſtunt, frequenter meminerit. Præterea hoc loco referre nō eſt opus, quantū ad uenas circa cubitum attinet, quòd neq; Eraſiſtratus reticuiſſet, nū illæ omnes in omnibus morbis ſecandæ ſint, an quemadmodū Hippocrati placet, aliæ in aliis. Eius enim, qui tā diligenter omnia ſcriberet, proprium officium fuerat, ſiquid in hoc præſidio à germana menſura diſcreparet, ad certos terminos redigere, ac quā ſententiam in uenis explicandis haberet, id quod & alii medici factitarunt, adſcribere. Quidam enim nihil intereſſe dicebāt quancunq; uenam quis incidere uellet, vt ꝙ ex unaquaque æqualis totius euacuatio fieret. Rurſum alii ingentem uel in hac re diuerſitatem contingere cenſebant: nam aliquas ipſarum celerius, aliquas aūt longa temporis mora affectam partem euacuare aſſerebant. Cū igit̄ ille nihil tale ſcripſerit, nec venæ ſectionis ſcopos declarauerit, clare unicuiq; patet, eum uniuerſas has rationes ideo intermiſiſſe, quia præſidio hoc nunquam ſit uſus. Perinde enim ut qui nunquam in ægroto aliquo

cata-

τὸ πᾶν.

† περὶ κοιλίας. i. de aluo. de hoc libro Galenus ēt meminit. 6. Aph. 1.

** non multum.*

† Al. ἀμελοῦσι i. negligunt.

*† Al. ex antiquis. Inſuper demonſtratio, qua Chryſippi de vena ſectione dogma aſſerere uidetur, nō magis eorū qui ſanguinem ſpuerunt, eſt cōis, quam aliorum omniū, quibus aliqua corporis pars phlegmone laboratura ſit. Caeterum &c. Vide etiam ſuperius pag. 5. c. d. & infra pag. 13. a. b

cataplaſmata expertus eſt,is & differentias ipſorum , & cõficiendi modum,& occaſionẽ ratio E
nemq; utẽdi deſcribere nequaquam poteſt(ſolum enim ijs,qui illa qñq; more Eraſiſtrati admi
niſtrauerunt,neceſſario incumbit de horum ſingulis differere) eodẽ pacto quicũq; uenæ ſectio
ne penitus non ſunt vſi,occaſionẽ illius,modũq; utendi,& menſurę ſcopos,tradere nequeunt.
Verum qui illa utuntur,eos in primis & de his oĩbus,& multo magis de uenarũ differentia di-
ſtinctim tractare operæpretium eſt,ac ad illa,ut ſi nihil aliud,hoc tamen commonefacere,ꝙ ni-
hil differat ſi hæc uel illa ſecetur,quia cuncta inflammatas partes ex æquo euacuare poſſint.

Eraſiſtratum hac etiam ratione a vena ſectione abſtinuiſſe,quòd in febrium,ac inflammationum cura-
tione,in quibus conuenit maxime,mentionem de ipſa non fecerit. *CAP. 5.*

VErum eiuſmodi rerum nihil ſcribere,ac vſum omnẽ auxilij de medio tollere,in eo præſer
tim affectu,qui illud omnium cõſenſu præcipue requirebat,quis id manifeſto argumẽto
eſſe nõ diceret,ꝙ Eraſiſtratus auxilio ipſo nunꝙ ſit uſus:quid enim difficultatis fuerat cũ in tra
ctatu de febribus hæc uerba faceret:igitur circa ægritudinum principia ac inflãmationũ gene-
rationes omnis ſorbitionum ciborũq; adiectio prorſus ſubtrahenda eſt,ſi illic adſcripſiſſet.Vtẽ »
dũ uerò uenæ ſectione,quo totius orationis ſeries talis eſſet:circa initia ægritudinũ ac inflãma »
tionũ generationes,omnis ſorbitionũ ciborumq; oblatio auferenda eſt,utendũ uerò uenæ ſe- F
ctione.Inflammationes enim quæ febres faciunt,ut plurimũ ex repletione fiunt.Si ergo in hu- »
iuſmodi temporibus adiectiones offerantur,eaſq; cõcoctio ac diſtributio pro ſuarum actionũ »
facultate uiciſſim reddant,& uaſa nutrimento impleãtur,adhuc multo maiores ac uehemẽtio- »
res inflãmationes fieri tunc continget.Cõmodius itaq; fuerit cibaria non exhibere,illicoq; ue
næ ſectione uti.Et talis quidẽ dictio eſſet,ſi ille ut inedijs,ita & uenæ ſectione,uti uoluiſſet:ue-
rum cum id non adſcripſerit,quomodo quis uirũ crediderit eius remedij uſum laudaſſe? Cum
verò neque in alio quopiã opere medicinali hoc feciſſe illum cõſtet,aliquid etiã multo firmius
de illius ſententia pronunciare audebit.Quis enim arbitrari poſſet,ꝙ Eraſiſtratus,cũ alioqui lo
quacitate quã prolixiſſima gaudeat,grauatus fuerit uel ſemel ſuis cõmentarijs,quæ cõſcripſit,
quatuor aut quinq; ſyllabas addere? Ego itaq; ẽt ſi nulla Eraſiſtrati monumẽta iã ſupereſſent,
omniaq; periſſent,id quod & Chryſippi libris ferè imminet,tamẽ diſcipulis illius ſententiã ſui
magiſtri profitẽtibus credere magis adducerer,ꝙ his,qui Eraſiſtratũ neque aliquãdo uiderũt,
neq; ullos illius diſcipulos,aliosve,qui ad illos diſcendi gratia proficiſcebãtur,aut qui ijs rurſũ
familiariter uterentur,conſpicati ſunt:ſed potius ea temere poſt tot annorũ ſæcula aſſerũt,quę
neque ipſi cognouerunt,neque ab aliquo qui cognouerit,audiuerũt , neq; Eraſiſtrarũ quatuor G
ſaltem,vel quinq; ſyllabas de hac re ſcripſiſſe animaduerterunt.Nam τέμνειν φλέβα,hoc eſt uenã
ſecare,quatuor ſyllabis exprimitur : φλεβοτομία uerò quinq; ſyllabas uſurpat : proinde id quod
ſuperius uerbis Eraſiſtrati per me adſcriptum eſt,puta,utendum uerò uenæ ſectione, nouẽ ſyl-
labis græce effertur . Quieſcant ergo illi iam,qui tum ſtudioſis, tum ægrotis ipſis artis cõmoda
eripere conãtur,dicẽtes , Eraſiſtratũ quidem uſum uenę ſectione eſſe,uerum eius mentionẽ ob
id nõ feciſſe,qa illa,ꝙ cataplaſmatũ,olerumq; decoquendi ratio,multo euidentior eſſet.Si enim
artis ſtudioſi eam ob rem uenas ſecare in aĩum inducent,quia quẽadmodum uenæ per inedias
euacuatæ inflãmationes diſcutiant,ita & uenæ ſectio,omnes ſanè deinceps illos quos Eraſiſtra
tus inediã ſuſtinere iubet,uenæ ſectione curabũt.Atqui uel hoc uile etiamnum,abiectũq; eſt.

Errare etiam,quàm maxime Eraſiſtrateos, ac ipſi Eraſiſtrato aduerſari cum
vena ſectionem ſuſcipiunt. *CAP. 6.*

CAeterum ſi adoleſcentes,qui neque de uenæ ſectionis menſura, neq; de uenarum ſecãdarũ
ratione,quicquã audiuerint,ad præſidiũ hoc ſeſe accingãt,id ſtatim, ut dictũ antea eſt , ab
ipſo quoq; initio maximum afferret nocumentũ . Præſtiterit igitur illos neq; penitus uenæ ſe- H
ctionem aggredi,quàm citra reſpectum dictorum, auxilio manus admouere. Plures enim hac
ratione perierunt,quàm quibus non fuerat uena ſecta.Nã medici natu grandiores uenas tunc
temporis nunquã ſecãtes,aliis euacuatoriis auxiliis utebantur,quæ idem, quod & uenę ſectio,
uerum longiore tempore efficere poterant:niſi ſi ob affectæ partis dominium,uel plenitudinis
exceſſum,mors ægrotũ præoccuparet. Sed ꝙ noſtra tẽpeſtate febres cunctas in principio uenæ
ſectione indigere putant,non mediocri hercle noxa ægrotos afficiunt . Sic.n. ſibimet de huiuſ-
modi auxilio perſuaſerunt,tanquam ſi ab Eraſiſtrato ita ſcriptum eſſet, ut ego nõ multo antea
additis ipſi orationi nouem ſyllabis,ſignificaui,quò ſententia talis fieret, nã eius denuo memi-
niſſe conſultius fuerit:Igitur circa ægritudinum principia , & inflãmationum generationes ab
omni prorſus ſorbitionum ciborumq; adiectione abſtinendum eſt:utendum uerò uenę ſectio-
ne.Talem enim Eraſiſtrati ſententiam noſtri temporis medici ægrotis minime conſulentes,eſſe
uolunt, cum alia quidem tempora ſcopiq; ipſius inediæ,alia item uenæ ſectionis habeantur : q
ego omnia in præſenti commentario ordine idoneo explicabo . Nunc ſiquidem ueluti cum illi
à ſenioribus perſuaſi nouam auſpicabantur palinodiam , ſic mihi quoque propoſitum meum
omnino immutandum eſt,eaq; ratione inhibendum cenſeo illis,qui hactenus uenas temere ſe-
carunt,

A carunt,ne eas in poſterum penitus ſecent. Vt enim Plato ait, minus aberrare eos conſentaneū eſt,qui ea non aggrediuntur, quæ non norunt,quàm qui illa tractant,q̃ nunquā didicerunt: nā hoc idem,& iſti faciunt,ſibi ipſis perſuadentes,ꝙ & quibus uenā ſecare expedit,& cætera id genus,q̃ à me recitata ſunt, inuentu facilia exiſtant : hincq; adeo in cuiuſq; morbi initio inediam unà cum uenæ ſectione ex ęquo uſurpant;ac hoc ipſo,ſi uera fateri licet,Eraſiſtrati ſententiam modis oībus inuertunt.Nā & uenas ſecant,& extemplo à uenæ ſectione nutriunt, cū ille contra uenas ſecare inhibeat,ſineq; nutrimento degere ſtudioſe cōſulat.Quia uero iſti [a] †ueritatē multo magis,quàm Eraſiſtratum in honore habent,oſtendere eis operæpretiū eſt, ꝙ ſermo ille quē de ſanguinis reiectione conſcripſit,nō proprie ad illum ſolum affectū pertinet, ut qui unicuique phlegmoni ſit communis. Verba autem ſic habent: [b] †Adhæret enim iis tempore reiectionis ex inflammatione periculum,in quo offerre non facile eſt. A uenæ uerò ſectione inediā longo tēpore toleranti,ne uirtus eius exoluatur,periculū imminet. [c] †Sic ille de iis, q̃ ſanguinem uomunt,uerba facit,& ea de cauſa eis uenā ſecare prohibet.Cæterum ꝙ ipſe inflammationem ſubſequi ſuſpicatus ſit,dum ait, offerre non facile eſt,hoc eſt,dare cibaria: &,à uenæ ſectione inediā longo tempore toleranti,ne uirtus eius exoluatur,periculum imminet, unicuique in cōſpicuo eſt. Neq; enim illic ad ſanguinis reiectionem quicquā proprie ſpectat, quo quis à ue-
B næ ſectione abſterreri poſſit:uerum utraque hæc,hoc eſt,neq; propter inflāmationes cibos dare,atq; id [d] †tempore uenæ ſectionis factitantibus,periculū de reſolutione uirium imminere, cum febribus quoq; communia ſunt.Porrò ſi diligentius animū aduerteris, reperies Eraſiſtrati ſermonem hunc uenæ ſectionem in febricitantibus multo magis,q̃ ſanguinem ſpuētibus detrectare:à principio enim dum ſanguis reiicitur,haudquaquam uas ruptum inflāmatione corripitur:at febrium initia,uel Eraſiſtrato teſte,neceſſario inflāmationis principium habent.Proinde ſi ad corroborandam rerum incertarum fidem iis,quæ manifeſtæ apparēt,utēdum eſt, uidi ego plurima uulnera, q̃ priuſquam ægris uena ſecaretur, coaleſcebant. Fieri ergo nihilo ſecius poteſt,ꝙ uas ruptū nullo pacto inflammetur,dūmodo nos cætera rite adminiſtrauerimus,ſanguiniſq; [e] †quantum nobis uiſū fuerit, in tēpore euacuauerimus.*Præterea ſi Eraſiſtratus dicit,ꝙ neceſſarium ſit tempore,quo affectæ partes inflāmatione corripiuntur,inedias ſuſtinere:ideoq; uirtutē venæ ſectione antea diſſoluere veretur:multo magis ab ipſa in febricitātibus,q̃ in ſanguinem reiicientibus,nobis cauendum eſt. His etenim uenā ruptam priuſquam inflammetur coaleſcere poſſibile eſt,& multo magis ſi euacuati fuerint: febricitātibus autem partem aliquā
C iam inflammari neceſſe eſt.Cæterum ꝙ poſſibile ſit uas ſine inflāmatione cōglutinari, id alicui etiam ex reliquis uulneribus credibile apparebit.Frequenter enim vidimus, cum quibuſdā ſingulari certamine pugnantibus integrum crus,brachiumve abſciſſum*eſſet, coaluiſſe tamen uulnus antequam inflammatio oboriretur:quod quidē multo magis continget,ſi,ut Hippocrates ait,ſanguis copioſus illico fluxerit.Sępius etiā foramen in cauas thoracis partes illatum, in tribus diebus conglutinatum conſpeximus. Quin etiam nuper in palæſtra aliquis inſigni plaga accepta,extemplo uehementer tuſſiendo,duas fermè ſanguinis cotylas reiecit:ſed ille, quia ei ſtatim vena ſecta,aliaq; quibus opus habebat,facta fuiſſent,neq; omnino deinceps tuſſiuit,& nūc quoq; ſanus incolumiſq; degit.Ex his itaq; diſpicere licet,ꝙ ſi quis uel adhuc Eraſiſtrato obtēperare uelit,abſtinere magis à uenæ ſectione in iis debeat,quæ iam inflammari inceperint,quā quæ nondum inflammatione ſunt correpta.

A † Al. non ueritatē, ſed Eraſiſtratum.
B † Vide ſupra pag. 5. d. quo loco hic illic legatur.
C † Al. ex antiquis. Sit ſermo, non quia ſiuant ſang. uinē, iccirco prohibet uenā laborātibus ſecari; ſed quia ipſe inflāmationem ſuſpicatus ſit ſubſecuturā eſſe, in qua ait, offerre quidē, hoc eſt dare cibaria, nō eſt facile : et uerò, qui poſt uenæ ſectionē longo tēpore ſine cibo permanſerit, periculū eſt ne uires exoluātur. Neque hoc loco ad ſanguinis &c.
D † poſt ſectionem uenæ.
E † Quo phlegmonē facturus erat, quātum nobis &c.

Ex eiſdem Eraſiſtrati uerbis, quæ ab eius ſectatoribus adducuntur, conuinci, quòd ipſe uenæ ſectione non ſit uſus. CAP. 7.

D PRæterea ne illud quidē minus clarum ęſt,ꝙ Eraſiſtratus uenæ ſectionē,neq; cum inediis,neque ante ipſas inedias,unq̃ uſurpauit.Veruntamen non nulli eò contentionis dementiæque peruenerunt,ut cum ſermones hos audiuerint,diſcutiendorum eorum nullā ſanè rationē inueniant:tanquam uerò nihil illis obiectum eſſet,propriam ſermonum farraginem auſpicātur, unā illam ſententiam in ore habentes,quam Eraſiſtratus his uerbis aſſerit:Conſequens ēt eſt, ꝙ circa inflammationis tempora uulneratis nihil ſit offerendum:uenæ enim euacuatæ,ſanguinē,qui in arterias inſilierit,facilius ſuſcipient:quod ubi contigerit,inflammationes minus euenient.Et ſic illi ꝑſuaſi,ꝙ ipſe uenæ ſectione uſus ſit,hinc aperte colligi poſſe aiunt.Quo.n.loco ipſam inediā ueluti euacuatorium præſidium ille accerſit,multo ſanè magis,inquiunt, ad uenæ ſectionē ſe accinget.Aduerſus quos ſiquis dicat,ꝙ per ea,quæ allegant,Eraſiſtratum quidē uenæ ſectione ante inediam uſum eſſe non demonſtrent:ſed potius conſequens eſſe oſtendant,ꝙ ipſe poſtea illā uſurpauerit:iſti hunc ridentes,Tu tandem,aiunt, quid conſequens ſit cognoſcis, Eraſiſtratus aūt non cognouit? quaſi uerò ille ingenio exercitato nō fuerit præditus,tuq; illo multo ſis promptior,ac rationibus magis polleas.Si itaq; uolueris,illi,ut te diſcendi cauſa frequentet, conſulemus,quo ſcilicet quid ad quanq; rem uel conſequens, uel pugnas ſit,cognoſcere aſſueſcat. Atq; his uerbis habitis illinc diſcēdunt: in poſterum uerò,ut collocutoribus aliquam cōtumeliam inurant,adiungunt ſibi hominum perfrictę frontis cateruam adeo copioſam,ut præ illo

rum clamoribus nemo loqui quicquam poſſit, eiuſmodiq́; finem congreſſuũ ſtatuunt. Sed nos E
impræſentiarũ eum nõ quærimus, qui conuicia ſpargenti uices referat, uerum in primis quidẽ,
num Eraſiſtratus uenæ ſectione aliquando ſit vſus: Secundo autem, quasnam hoc auxiliũ vires
habeat, indagamus. Atqui horũ utriuſque propriæ habentur demonſtrationes. Quod enim Era
ſiſtratus uenæ ſectione nõ ſit uſus, teſtãtur & monimẽta illius, & diſcipuli fide digniſſimi, Chry
ſippiq́; uniuerſum auditorium: Cæterum de auxilij huius facultatibus non eadem eſt ratio: nã
de his enunciata quædã quàm ueriſſima, nec nõ & concluſiones ſelectæ afferuntur. Præterea ſi
quis iſtis quoque poſthabitis, ſolum rerum ordinem ſequi uoluerit, uel ſic ſcripta Eraſiſtrati, q̃
nihil tale in his proditum ſit, modis oĩbus periclitabũtur. Reputa igitur hæc in animo, præſer
tim exordio illinc ſumpto, ubi ille in de reiectione ſanguinis Chryſippũ laudibus extollẽs, ꝙ lo ,,
co uenæ ſectionis membra uinculis excipere conſueuiſſet, hæc ad uerbũ ſcripſit: Hoc ipſum au ,,
tem facere uolunt ij, qui ſanguinẽ reijcientibus uenam ſecant. At Chryſippus multo cõſultius ,,
agit, ut qui non ſolum id qđ inſtat præ oculis habeat, uerum & impendentis periculi curam ge ,,
rat: †adhæret enim his tempore reiectionis ex inflãmatione periculũ, in quo offerre non facile ,,
eſt, à uenæ autẽ ſectione inediam longo tempore toleranti, ne uirtus illius exoluatur, periculũ ,,
imminet. Atqui hic cauſam non adiecit, ob quam tempore inflãmationis inediã iniungat, utpo F
te quæ ab illo declarata eſt, cũ in hanc ſententiã ſcriberet: Conſequẽs eſt ꝙ uulneratis circa in ,,
flammationis tempora nihil ſit offerendum; uenæ.n. euacuatę, ſanguinem, qui in arterias inſilie ,,
rit, facilius ſuſcipient: quod ubi contigerit, inflãmationes minus cõtingent. Quapropter ille ine ,,
dias tempore inflammationis ea cauſa laudat, quia illæ uenas euacuent: uerũ ſi ambas has ſentẽ
tias in unũ redegeris, ſermo integer talis erit: Chryſippus ſanè recte fecit, qui nõ ſecuerit uenã
ijs, qui ſanguinem reiiciebant, eò qđ illi paulo poſt euacuatorio auxilio, puta inedia, indigebãt:
Præterea idem iſte ſermo, ſi compendioſius quoque dicatur, eiuſmodi erit: Sanguinẽ reijciẽtes
nequaquã ſunt euacuandi, quia paulo poſt inflãmatione ingruente euacuatiõne opus habebũt.
Etiam uerò clarius is hoc pacto explicaretur: Ante inflãmationis tempus uenas euacuare nõ li
cet, ipſis quippe euacuatis, inflãmationes ceſſant. At ſermo iſte euidenter ſibiipſi repugnat, niſi
ſiquis ſuppetias illi laturus, duo hæc temere adijciat. quòd uidelicet ſatius ſit ut corpus per inflã
mationis tempus euacuetur, non ante: quodq́; inedia ſit magis, quã ipſa uenæ ſectio uſurpãda.
Sed ſi hæc dicat, nos hunc neque quod propoſitum fuerat demonſtraſſe, neque ſibimet cõſenta
nea dixiſſe, reſpõdebimus: in hocq; has partes diſcrepare dicemus, quod ordinem ſermonũ nõ
obſeruent. Omnibus enim hominibus, qui præſertim tantum mentis poſſident, ut conſideratio G
ne etiam pauxillum quid conſequi poſſint, perſpicuum eſt, quòd huic, qui ſanguinẽ in arterias
tranſilientem per euacuationem uenarum ad proprium locum reducere uelit, id primo quoq;
tempore ſit faciendum. Manifeſtum etiam eſt, quòd euacuatorio auxilio quàm celerrime utẽdũ
ſit, ut quo & breuiſſimo temporis ſpatio, & ſine ulla corporis perturbatione, euacuationẽ quam
uis perficere poſſimus. Quantum.n. inediæ perſæpe lædãt, ſuperius demonſtratum eſt: Proinde
in hunc modum alicui dicere integrum erit: Arbitror equidem ridendos eſſe eos, qui Eraſiſtra-
tum quandoque ſanguinem reijcientibus uenam ſecuiſſe putant, quandoquidem ubi inediã tã
quam euacuatorium præſidium laudat, multo hercle magis ipſam uenæ ſectionem laudaturus
fuerit: ubi quoque inflammationis tempore euacuatione opus eſſe arbitratur, ſub illius initiũ
magis, quàm cum futura eſt, ipſam laudaturum fuiſſe in confeſſo eſt. Neque etenim Eraſiſtratus
rerum adeo imperitus erat, ut non multo citius ſanguinẽ ex arterijs in uenas reduci putaret, cũ
neq; circa inſultus initium ille uehementer eſſet denſatus, neq; à calore febrili tãtopere * eliqua
tus, ut ob id craſſiuſculus efficeretur. Nam qui hoc ipſum aſſereret, ſemet potius deridendum,
quàm illos quos accuſat, exhibere: quandoquidem cum Eraſiſtratus ipſe ſcribat, uenæ ſectio-
nis uſum ea cauſa non eſſe uſurpandũ, quia inflãmationis tempore longe melius ſit ut aſſump- H
tionem euitemus.

† Vide ſupra pag. 5. d. et pa. 13. a. quo hic locus legatur.

* Exuſtus.

Deſiderantur hoc loco non pauca.

Aduerſus quendam Eraſiſtrateum, quòd cum Eraſiſtratus multis locis Repletionem curarit, de uena tamen ſectione non fecerit mentionem. CAP. 8.

COntinere immedicabile, aut ꝓfecto nõ facilẽ ſanabile, qualia ipſis quoq; hæmorrhoidibus
accidunt. Porro cum nos membrorũ deligaturas diceremus multitudinẽ abſq; uenæ ſectio
ne attrahere ad ſe poſſe, ille hoc ait impoſſibile in plethoris eſſe, ob quas Eraſiſtrat⁹ brachia ma-
nusq́; ac tibias *aduri dixit, fieriq; id, quia uaſa propter ſanguinis multitudinẽ intẽderent. Qua
rõne ergo in illa id, quod in profundo eſt, delabi amplius poterit, cũ & ſine illo ne ipſa rumpãtur
periclitari iam uidentur? Atqui iã declarauimus ꝙ Eraſiſtratus Cryſippũ laudauerit nõ appoſi-
ta, ut ego nũc ſcribẽdo faciã, aliqua ſermonis diſtinctione, uerũ abſolute, ſñiam ſuã ꝓdẽs. Orõ
nãq; ſic hẽt. Deligatiões uero laneis uinculis circa alas ipſas ac ĩguina faciẽdę. Deligationes.n. ,,
inquit,

* παραπίμπρασθαι. quam dictionem hic et infra interpres uertit aduri. cæteri autẽ impleri uertunt.

A inquit,faciendæ,neq; interim utrum hoc auxilium plethoricis ſolis nihil cōmodi offerat,alijſq́;
« è diuerſo emolomēto ſit futurum,ſermoni addidit,ſed ſimpliciter pronunciauit, quò de oībus
dictum iſtud intelliganius. Atqui,aiebat ille, ſi de oībus id intelligendum eſſet, ipſemet iſtud
declaraſſet in hunc modum ſcribens: Deligationes in oībus faciendæ,uerum ſimpliciter protu-
lit,Deligationes laneis uinculis circa alas inguinaq́; faciendæ, eò ꝙ nos ipſi ſuſpicari poſſemus
orationem hanc de illis tantum habitā eſſe,in quibus ad membra ſanguinem transferri poſſibi-
le eſt: nam in quibus id fieri nequit,ne uincula quidem eorum membris ſunt adiicienda.Cur er
go,aiebamus nos hoc qđ nūc dicis,Eraſiſtratus non ſcripſit?an quia iis qui adeo repleti ſunt,ut
eis brachia,tibiæq́ue,ac cubiti adurantur,ſanguinē ſubtrahere neceſſariū ſit, cæteris uerò ſola
membrorum deligatio ſufficiat?Quoniam, inquit, non hominibus vulgaribus ſcripſit, uerū iis
qui ea,q̄ res ipſas neceſſario conſequuntur,cognoſcere atque operari poſſint, impoſſibiliaq́; ne
quaquam aggredi in animū inducant.Nonne ergo,inquiebamus, ſi aliquando plethorica diſpo
ſitio corpus occupauerit, etiā ſi Eraſiſtratus iſtud non ſcripſerit, uenæ ſectione opus eſſe dices?
In confeſſo enim eſt,quòd hoc omnibus cognitum ſit,ideoq; ab Eraſiſtrato nō eſt deſcriptū: cę
B teros nanque affectus quicunque ſine repletione fiunt,Eraſiſtratus ſeorſum mederi iuſſit. Verū
cum ille ad hæc obſtreperet,primū quidem hortatus eum ſum, ut ſententiam ex tertio de ſebri
bus deſcriptam audiret: deinde uerò & eam,quæ in priore de ſalutaribus commentario habet.
« Nam quæ in tertio de febribus reperitur,hæc eſt: Igitur circa ægritudinum principia, ac inflā-
« mationum generationes,omnis ciborum ſorbitionumq́; oblatio ſubtrahēda eſt,plerunq; enim
« inflammationes,quæ febres ſuſcitāt,ex repletione fiunt.Si ergo in huiuſmodi temporibus obla
« tiones dentur, & eas concoctio diſtributioq́; pro ſuarum actionū facultate uiciſſim diſtribuāt,
« uenæq́; alimēto impleantur, adhuc longe maiores ac uehemētiores inflāmationes ſæpe nume
« ro fieri accidit.His uerbis Eraſiſtratus nomē plethoræ.i.repletionis aperte deſcripſit,modumq́;
illius curandi tradens,inediæ cōmeminit,uenæ uerò ſectionem ſilentio planè prætcrijt.Qua,p-
pter ad Eraſiſtrateum illum me conuertens,quater,inquam, ò amiciſſime mentitus es, quādo-
quidem Eraſiſtratum repletionis medicandæ rationem ſeparatim ſcripſiſſe patet.Idem nanque
uel in priore ſalutariū libro, ipſaq́; illius præfatione recitat, quò cuique cognitū eſſe poſſit,illū
cum repletionis remedia ordine ſcriberet,quiduis potius quā uenæ ſectionis meminiſſe.Dictio
« autem ſic habet: Summā in quibuſdam ſanitatis curam rationemq́, habere oportet,ideoq́; qua
C via quis eum, qui in repletione fieri cōſueuit,affectum cognoſcere atq; obſeruare poſſit,in pri-
« mis colligendum eſt.Incipiente enim ea,à diſſoluentibus abſtinendum quam maxime eſt: ſi au-
« tem illa nondum adſit,antequam ægritudinis initium fiat,illis utitor. Atqui plures modi extāt,
« quibus huiuſmodi affectus diſſolui poteſt,neque iidem cunctis quadrant. Sed de his iā ordine
« dicere conſtituimus. Qui ergo corpus laboribus exercere conſueuerunt, his multo præſtātiſſi-
« mum fuerit,ut illos paulo plures quàm pro conſuetudine ineant,ipſiſq́; affectū hunc diſſoluere
« tentent: ab exercitiis uero ſudores in balneo proritēt.Porro ſiquid* ſupercalefactione exiccatū
« eſt,tum pluribus lauacris uti,hiſque oībus peractis,in multa quiete longo tempore nullas obla
« tiones aſſumentem degere,conſuetum eſt.Illo enim tempore repletio ſummopere ſuſtollitī,prę
« ſertimq́; ſi poſt exercitia & lauacra q̄s longo temporis ſpatio nulla oblatione utatur,quieſcatq́;
« poſtea aliquandiu. Prandium uero ſubtrahendum eſt,ſed & cœna minor ſolito aſſumenda. Tū
« qui offeruntur cibi nutrimento ferè careant, ueluti ſunt olera pleraq;, tā cruda, quam cocta,cu
« curbitæq́;,ac cucumeres,peponeſq́; teneri,& ficus recētes: legumina item cum oleribus cocta.
« Panis quoque omni * uitio careat. Nam ſic uniuerſa talia partim aluū lubricam reddēt, partim
« nutrimenta,quæ ex illis fiunt,neque copioſa neque fortia efficient. Verū à carnibus piſcibuſq́;,
D ac oībus rebus cum lacte chondroq́; & amylo elixatis,& cæteris id genus alimentis dicto tem-
« pore abſtinendum,uel prorſus paucis utendum. Huic autem uictus rationi diligentèr ob id inſi
« ſtendum,quò repletio iam conſiſtens,ſecure ſuſtollatur.Cæterū qui corpus laboribus exercere
« non ſunt aſſueti,his plura exercitia cōmodum non eſt iniungere [a] †: [b]* quanquam hæc alioqui,
« prout plurima alia, euacuationes tutas faciant. Præterea uero quicunque ad uomendū propēſi
« ſunt,ut a cœna uomitiones inſtituant,omnibus communiter utile eſt. Ne autē ad aliquid aliud
« minus idonei fiant,uomitus ab oblatione non multum temporis intercedat,ſic.n.cibi adhuc in
« ſuperioribus partibus exiſtentes facilius euomentur: proindeq́; alimenta q̄ ex ipſis cibis gene-
« rantur, non multo ante uomitionem diſtributa ſint. Ad hæc poſtero die [c] † lauacra, ſudoreſq́;
« ꝓuocare oportet.Quin ēt euacuato iam corpore, atq; repletione [d]* reſtaurationē nacta, paulo
« poſt ad conſueta redeundum.His ergo uerbis Eraſiſtratus clare per omnia indicauit, qđ ad re-
pletionis affectum medicandum alijs oībus auxilijs uſus ſit; uenæ autem ſectionem nunquam
adhibuerit: iſtudq́; & in ſequente operis parte innuit,dum in hunc modum loquitur: Hæc uerò
« animo reuoluenda ſunt,ꝙ non omnes homines ad quoſuis affectus æqualiter propenſi ſunt,ſed
« ubi aliquando idem ſymptoma, ueluti repletio eſt,intra plurimos cōtingat, [e] † in omnibus ad q̄
« cōſueuit loca,impetu fertur,& in alijs quidem ad hepar,aliis rurſum ad aluum: nec deſunt qui-

A† Hæc addē da ex antiquis exēplarib⁹ græcis, ne ſi quandoque laſſitudo præexiſtēti affectioni ſuperuenerit, ægritudinis principium fiat: ſed aquæ potiones, & lauacra & inedias oportet iniungere.

*B * hæc enim, prout plurima alia, euacuationes tutas faciunt.*

C† tum prandere, tum ſudores & lauacra facere oportet.

D ἀποκατάστασιν.

E† Al. ex antiquis clarius. nō omnibus ad eadē loca impetu ferri conſueuit, ſed alijs quidem &c.

bus illa, vel epilepticos affectus, vel articulorum dolores conciliet. Opus eſt ergo, vt vnuſquiſq; E ea q̃ illi contingere conſueuerunt, conſiderans, curam affectibus prouenientibus idoneam inſtituat. Non.n. eadem ratione ad epilepſiam inclinato, qua ſanguinem ſpuenti curatio exequẽda: verum illi perpetuo labore defatigari, huic autẽ à laborioſis exercitiis cauere operæpretiũ eſt: verẽdum nanq; eſt ne ex defatigatione initium ruptionis ſuboriatur. Sed, & qui epilepticis affectibus obnoxius eſt, in laborc continuo, ac inedia* & cibi paucitate ſe contineat, frequentia ãt lauacra quæve vehementem permutationem afferunt, modis oĩbus euitet. Quos verò renales affectus plerunq; infeſtãt, his cibi cõcoctu faciles offerendi, ac lauacra affatim iniungenda: † potus aũt conſtringẽdi facultate careat, ne lotium acrius redditum, loca per quæ excretio ipſa fertur, arrodat: ad hæc exercitiis diu inſiſtere, hmõi hominibus noxium eſt. Quibus autem, vel ad ſplenem, vel iecur fluxio ferri conſueuit, his à laboribus nimis frigidaq; ablutione abſtinendũ, inediisq;, & paucitate potationum, ac* lauacris curatio in uniuerſum procuranda.

Al. potionis.

† Potũ aũt ſubtrahere, nõ eſt conueniens.

Eraſiſtratum perperam docuiſſe repletionis curationem, phlebotomiam omittendo: ac de noxa quæ ex inedia euenire ſolet: argumentum præterea libri de curandi ratione per phlebotomiam. CAP. 9. F

IN his* rurſum Eraſiſtratus ſuam ſententiam clare oſtendit. Nã eos, quibus ex repletione, vel ſanguinis ſputũ, vel epilepticus morbus imminet, neq; fortiter purgantibus medicamentis euacuare vnquã, neque frequenti frictione uti voluit: quæ ipſa etſi debilior ſit, quàm quæ huiuſmodi morbis ad amuſſim opitulari poſſit, præſtantior tamẽ nõ paulo vna inedia exiſtit. Frequẽti.n. frictione non paucos iſtorum euacuauimus, cum aliàs præ animi ignauia, neq; purgans medicamentum aſſumere auderent, neq; uenæ ſectionẽ ſufferrent. Siq; auxilium hoc in omnibus ſufficeret, forte quis ipſo uenæ ſectionis loco ſemper uti poſſet. Conſtat aũt, ꝙ interdum multo minus debiliusq; reperiaĩ, quàm quale corporis repletio exigat, maximeq; quia illi qui frictionibus non aſſueuerunt, ſi plus æquo perfricti fuerint,* doloroſis affectionibus illico corripiãtur. Nõ nulli e contra denſam duramq; cutim, cum habeãt, etiam ſi plurimam ſubierint frictionem, nihilo minus, quàm pauciſſimã euacuationem experiuntur. At, ſi quis medicus in artis operibus diligenter uerſabitur, ipſa experientia edoctus, quantopere ſtomachi inanitio ad accerſendum paroxyſmum epilepticũ faciat, ſine negotio cognoſcet. Diſpiciet ẽt illos, qui ob ſolam ſtomachi læſam actionem epilepſiis corripiantur, ex inedia uehementer lędi, uelut & Diodoro grammatico vſu uenit. Is enim ſiquando in quodã ludo literario exiſtens famem diutius ſuſtineret, illico G epilepſia correptus conuellebatur. Huic itaq; præſentaneo remedio ſuccurrebamus, iubẽtes ut circa tertiam, aut quartã diei horam, panẽ ex uino temperato aſſumeret: hocq; ꝑſidio uſus annis permultis ſanus degebat, quippe qui huius ſolius rei curam gerebat, vt cibos in cœna aſſumptos quàm optimè cõcoqueret. Aliquãdo aũt cum propter ciuilia quædam negocia in foro ad meridiem uſq; ſine cibo perdurare cogeretur, humi proſtratus denuo conuulſus eſt. Iſte igitur, ueluti indicaui, propter ſtomachi uitium epilepſia uexabatur. Manifeſtum etiã eſt, ꝙ ſtomachus læſus, ſi modo ad hoc idoneus fuerit, alias partes non paucas unà ſecum exacerbet, ac ad conſenſum trahat. Hoc loco aũt aduertẽdum eſt, ꝙ in huiuſmodi affectibus, os uẽtris, ſtomachus à medicis appelletur. Cęterum uel multi ante nos fuerunt qui hos affectus iam pernouerãt, ideoque de his plenius tractare alibi pręſtiterit: impræſentiarũ uerò hucuſq; dictum de ipſis ſit, quò obiter declaremus multos epilepticos ex ſolo ſtomacho longioribus inediis perturbato, in exacerbationẽ incidere. Proponaĩ ergo homo aliquis, qui adeo repletus ſit, ut brachia, & cubitos, coxas, tibiasq; ſibi* exuri ſentiat, tꝑs uerò anni uer incipiens: neque enim hoc ipſum exemplum perraro cõtingit, immo nos per id temporis homines ſæpiſſime hoc pacto affici conſpeximus. Huic accedat, quòd is exercitiorũ, ac frictionum ſit penitus expers, facileq; ab inediis lædatur: H Nobis porrò inueſtigandum fuerit, qua ratione hunc euacuare debeamus. Nunquid ergo euacuationem inſtituemus lauacris frequentibus, aut exercitiis, aut inediis, uomitionibusve à cœna factis? nã præter hæc apud Eraſiſtratum nulla alia repletionis remedia reperiuntur. Atqui ipſe exercitiis uti iis, qui id non cõſueuerunt, nequaquam cõcedit: à lauacris ẽt illos, quia epilepticis affectibus obnoxii ſunt, arcet: arcebit itẽ, mea quidẽ ſententia, eoſdem à uomitionibus, ut q̃ caput euidenter replere ſoleant. Cæterum inedia inter ea, quæ caput replent, adeo eminet, ut ex illa tenſio uehemens circa brachia, manusq; oriatur: neq; tamen ea quoq; ad euacuãdũ ſatis uirium obtinet, quin potius ſiqui ſtomachum affici aptum habuerint, iis inſignẽ leſionẽ infert. Quomodo igitur ipſam euacuationẽ adornabimus? num frictionibus ſolis? Verum earum Eraſiſtratus prorſus non meminit: præterea fieri nõ poteſt, ut illæ in inſuetis, tot tantæq; fiant, quæ ſufficienter euacuent. Aut poſtremo illum laneis uinculis excipiemus? At Eraſiſtratus huius rei nullam hoc loco mentionem fecit, id remedium ad ſolam ſanguinis reiectionem cohibendam referens. Concipiatur autem in animo, quòd etiam de hoc ipſo conſideratio ſatis luculenta ſit facta, ueruntamen illis qui eo repletionis uenerunt, ut & membra exteriora ſibi aduri putent,

** πολλῶν eſt ĩ impreſſis. ſed in antiquis legitur. πάντων. i. omnibus.*

** κοπώδεσιν. i. laſſitudinarijs.*

auxilium

A auxilium hoc quam moleſtiſſimum, ac nullius momenti eſſe antea dictum eſt. Neq; etiã credibile illud eſt, ab Eraſiſtrato in libro de ſanguinis reiectione recitatum, † qđ ſcilicet reiectionis tẽpore ex inflammatione periculũ immineat: in quo ille ea propter ęgros ſine cibis degere iubet, quoniam eorum, quos curandos ſuſcepimus, uirtutẽ uenæ ſectione prius diſſoluere non liceat. Haudquaquam enim neceſſe eſt ut inflammatio repletionẽ inſequatur, dum illã euacuare præoccupauerimus. Et quãquam id quoque, ſiquis eminus conſideret, in rebus ſalubribus perſuaſibile magis, quàm uerum uideatur, Eraſiſtratus tamẽ plenitudinem, quę aut epilepſiam, aut reiectionem ſanguinis effectura eſt, euacuare per uenæ ſectionem nũquam eſt auſus. Sic etenim in obſeruãdis Chryſippi placitis ꝑtinax eſt, ut neq. euacuare ꝑ uenæ ſectionẽ, neq; fortiter purgãtibus medicamẽtis unquã uti in aĩum induxerit. Atqui tum uenæ ſectione, tum purgatione aliqua plenitudinem commodiſſime euacuare poterat. Tamẽ ille de his nihil ſcripſit ibidem, quemadmodum neque cum de paralyſi, uel de podagra ageret: illic enim etiam in repletionẽ cauſam reijcit, ac deinceps neque uenæ ſectione, neque aliquo efficacium illorum, & purgantiũ medicamentorum utitur. Præterea opinionem ſuam in libro de ſanguinis reiectione longe clarius prodidit, idq; in illa operis parte, ubi homines quoſdã ex cõſuetæ excretionis retẽtione, ſanguinis

B reiectionis periculo ſubeſſe aſſerit. Cum nanque inter alia retentionum genera, hæmorrhoidũ quoque cohibitionem annumeraret, nõ ſimpliciter has euacuatione indigere ait: uerũ, prout in cæteris operibus cõſueuit, ſic & ibi omnes, quas ipſe compertas habuerat, medelarũ ſpecies, ſola uenæ ſectione excepta, recẽſuit. Dictio autem ſic habet: Pręſentibus igitur ijs, quibus ſanguinis exuperantia frequenter fieri cõſueuit, ſudorum & lotij excretiones quadrarent. Cõueniret etiam ſubtractio eorum, quæ offeruntur, ac deambulationes in locis planis, nõ celeriter peractę. Verum in his rurſum plenitudinẽ, & ſudoribus, & lotio, & inedijs, inambulationibusq; euacuãdam cenſens, uſum uenæ ſectionis non adhibuit. Præterea ſi neque prius quàm inflammatio fieret, neque cum facta iam eſſet, neque cum futuram ſuſpicaremur, uenæ ſectionẽ uſurpandã in hoc libro indicauit, ſuperuacaneum ſanè fuerat illũ in alijs operibus de eadem mentionẽ facere, præcipueq; poſtquam curationẽ inflammationis aut iã factæ, ueluti primo de febribus: aut futuræ, aut de qua ſuſpicio eſſet, aut incipientis, ut ex alijs patet, lõge antea deſcripſerit. Verũtamen hoc quidam ex Eraſiſtratæis nõ animaduertentes, dicere contendunt, illũ euacuatorio auxilio, puta uenæ ſectione, uſum fuiſſe, cum tamen ipſemet Eraſiſtratus manifeſte contrariũ aſſerat. Nã ſimulatque circa inflammationis tẽpus offerre cibos perdifficile eſſe dixiſſet, ea de cau-

C ſa futura iã inflammatione uenæ ſectionis uſum exploſiſſe ſe indicauit. Iſta ergo oratione palã declararur, ꝙ quibus inediã cõſulturi ſumus, eiſdem à uenæ ſectione modis omnibus interdicere debeamus. Non ergo conſentaneum eſt, ut quis circa unum eundemq; ægrotum, utraq; auxilia, nempe inediã & uenæ ſectionem uſurpet. Hinc quoque perſpicue patet Eraſiſtratum, ſiqñ is inediã ægrotis iniungit, eo tẽpore uenæ ſectione nõ eſſe uſum, ac propterea illius in alijs operibus, ut & ſuperius ſignificatum eſt, nullam mentionem feciſſe. In oĩbus enim ilis, ueluti declarauimus, inediam ſuadens, uenæ ſectionem (perperam quidẽ iſtud ille faciens) è medio ſanè tollit, ut à nobis alio quoque prius in opere demonſtratum eſt: minus tamen peccat quã illi, q̃ oẽs illos. qui inedia utuntur, ſtatim & uenæ ſectione opus habere exiſtimant. Ego enim ſequenti cõmentario oſtendere aperte conabor, ꝙ non ſolum omnes illi uenæ ſectione non indigeãt, uerũ ne plethorici quidem ipſi, niſi prius qualem illa plenitudo naturam obtineat, diſcernaĩ: huicq; acceſſerit de habitudine ætateq; ægrotantis, ac de tempore, & regione, atq; conſtitutione cõſideratio: tum quæcunque anteceſſerunt, quæve ipſum ægrotum etiamnum moleſtant, ſymptomata. Ob ſingula enim hæc permultos uenæ ſectionem, non nunquam citra noxam experiri non poſſe oſtendam. Præterea & alios pleroſq; tibi ob oculos ponam, qui

D abſque repletione cum ſint, uenæ ſectione nihilo minus opus habent. Poſteaquam autem de his ſingillatim diſſeruero, tum & occaſionem, & menſuram uenæ ſectionis ordine explicabo. Addam etiam iſtis eam, quæ in ſecandis uenis differentia eſt. Declarabitur quoque, ſemel'ne an pluries ſit ſubtrahendum. Ad hęc verò non minore opera diſquiretur, quibusnam, cũ adhuc commoda ualetudine fruũtur, ueris tempore, uel purgationem, uel uenæ ſectionem, uſurpare conferat.

† *Vide ſupra pag. 5 d. et pa. 13. a. & e. quõ hic locus legatur.*

GALENI DE CVRANDI RATIONE
PER SANGVINIS MISSIONEM
LIBER

Theodorico Gaudano interprete

Denuo ad Græcorum exemplarium fidem ab Auguſtino Gadaldino diligentius recognitus.

ARGVMENTVM LIBRI.

Explicatur uniuerſa Methodus ſecandarum venarum, affectus ſcilicet, ſcopi, menſura, locus, tempus, & reliqua quæ ad uenas & arterias cum ratione ſecandas intelligere neceſſe eſt.

De Quæſtionibus, quibus omne uenarum probe ſecandarum negocium continetur. CAP. I.

QVi de ſanguinis emiſſione ſpeculantur, unum ſibi, primumq́ue propo-
nunt, nempe, ut, quę corporis affectiones euacuatione indigeant, con
ſiderent: ac deinde alterum, quæ nam ea, quæ ſanguinis fit detractio- G
ne: nã multi ſunt affectus, qui alia quapiam euacuatione quidem in-
digeant, ſed non ſanguinis miſſione. Tertio poſt hęc ut dijudicent, qui
innoxie hanc ferre euacuationem poſſint: quippe cũ ſæpe fiat ut affe-
ctio uenę ſectionem deſideret, cæterum laborans eam ferre nequeat,
ſiue propter ætatem, ſiue propter anni tempus, ſiue propter regionis
naturã, ſiue ob os uentriculi uitiatum, quod perſæpe per abuſum ſto-
machum appellitãt: ac nos ſanè etiam, compẽdij nimirum cauſa, hac
appellatione toto hoc utemur libro. Sed & ſunt qui, tametſi uel maxime, quod ad morbum per-
tineat, ſectione uenæ indigeant, ob totius tamen corporis habitum ferre nequeant. Quæ ſiquis
ẽt definire aggrediatur, *particularis excipiet contemplatio, ſicuti in alio quouis auxilio. Mox
autem de uenis quæ ueniunt ſecandæ: nam de iſtis quæſitum eſt multum, nihilne referat quam
quis ſecare uenam uolet, oẽs.n. omnibus ęque affectibus prodeſſe an, ſicut Hippocrati, ac propè
medicorum clariſſimo cuiq; uiſum eſt, multum interſit, hanc an illã incideris. Porrò hac quoq;
ſpeculatione abſoluta, ſuccedit de ſcopis ſiue intentionibus oĩo, quibus uidelicet quis animum
attendẽs, uacuationis menſuram coniectura queat aſſequi. Ad hæc oĩa, in quibus ſemel auferre H
præſtet, in quibus uerò repetitam facere ablationem, quam ἐπαφαίρεσιν nominant, expediat. Tũ
in quibus inanire ad animi conueniat deliquium, in quibus autem id tanquam ſummum malũ
uitandum. Hæc igitur proſpiciat neceſſe eſt, qui probe hoc uti remedio uolet.

Potius legendum περὶ καιροῦ, i. de occaſione, ſic.n. uidetur legiſſe antiquus interpres, qui ſemper καιρὸν uertit tempus. ſic quoque ratio legendum docet.

Quibus libris Chryſippo, Eraſiſtratoq́, ac horum Sectatoribus occurratur, qui venæ ſecandæ vſum vel ſuſtulerunt prorſus, vel perperam intellexerunt. CAP. 2.

SAnè de oĩbus iſtis in medẽdi methodo tractauimus, ſicut & ſeorſum aduerſus Eraſiſtratũ, ꝙ perperam ab hoc abſtinuit remedio. Deinde alium ẽt librum cõſcripſimus ad eos Eraſiſtrateos, qui uſum eſſe hoc auxilio uirũ aſſerũt. Itaq; odio ſanè digniſſima eſt, ſceleſtorũ ſophiſtarũ, tum uerſutia, qui cũ mentiri ſe ſciant, aſtu tñ contraria præ nouarum rerũ ſtudio adſtruant: tũ ſapientiæ uanæ aucupium, qui rerũ utiliſſimarũ ignari, cõtraria tñ uerbis aſſeuerant. Horũ alterum Chryſippo Cnidio accidit, qui uenæ inciſionem ex omni medicinaliũ præſidiorũ numero tollendam cenſuit. Secuti hunc ſunt ſui diſcipuli, & ipſi apud Græcos clari, Medius, & Ariſtogenes. His ẽt magis Eraſiſtratus, ad ſummos euectus honores, Chryſippi ſeruauit ſentẽtiam. Poſt quem, ipſius diſcipuli, principio quidẽ præceptoris decreto inſiſtebãt, ſed tpis ſucceſſu eorũ ex numero quidam ab ijs defecerunt, pudore affecti impudentiſſimo. Nam quid aliud in illos dicã,

qui

A qui aſſerere ſuſtinent phlebotomię auxiliũ recipere Eraſiſtratũ?tametſi nusq̃ in cõmentariis ul
lo in morbo hoc cõſulere cõſpiciat. Immo conſentaneũ eſt, inquiunt, qui inediã tanq̃ euacua-
toriũ auxiliũ adhibeat,multo magis phlebotomiã admitere.At qui hæc afferunt, oẽs ad ea tun
dẽdã eſſe uenã aiunt,ad quæ Eraſiſtratus cibo abſtinẽdũ pcepit. Cũ ergo ille in opere de febri-
bus ſcribat,adhibendã morborũ principiis inediã, ſequit̃ utiq;,oĩbus detrahẽdũ eſſe ſanguinẽ,
id qđ ſanè iſti ẽt arbitrant̃,illo utiq; in tpe.Verũ maximũ id malũ fuerit,ſi ita faciẽdũ adoleſcẽ
tibus artẽ diſcentibus pſuadeat̃:multoq́; ẽt pernicioſius,ſi nõ alia quoq;,q̃ diſcernere cõuenit,
reſpiciant.Quocirca alio libro ea exponere neceſſe habui,quò uidelicet adoleſcentibus cõmõ
ſtrarẽ,& Eraſiſtratũ uenæ ſectione haudquaq̃ uſum(id.n.pſtat eos credere,q̃ oĩbus uno ordine
uenã incidere,quibus ille ciborũ uſu interdicit)& maximũ laborãtibus inde prouenire cõmo-
dum,ſiquis recte utatur.Itaq; aliud mihi denuo,mea quidẽ ſnĩa, de phlebotomia ſcribendũ nõ
fuit,cũ nimirum remedii huius uſus quidẽ in medendi ſit methodo expoſitus,ſimulq́; in opere
de tuẽda ualetudine:in duobus ãt libellis,quorum alter ad ipſum Eraſiſtratum inſcribitur,alter
ad Romæ agẽtes Eraſiſtratæos,prauas illius opiniones indicarim. Cum tñ precibus me ſuis ob
B tundere nõ ceſſarẽt cõplures amicorũ,quos piget,ut mihi vr̃ , curãdi librũ perlegere , coactus
tandẽ ſum ad hæc ſcribenda deſcendere,ne.ſ.inuidere illis uidear : mox uerò ſerie cõuenienti
oĩa,quæ de hoc auxilio proferri poſſint,enarrare. Atque adeo iam tempus eſt orationẽ ordiri.

Quid affectus,affectiove : & quibus ex libris petenda principia , quæ ad ſecandæ uenæ uiam ac rationem maxime faciunt. CAP. 3.

AFfectionis uocabulum,uelut alibi diximus,ab afficiẽdo dictum , æque atq; illud,de multis
effertur rebus.Sed nunc receſſus in ſtatum præter naturam,qualeſcunq; ii fuerint,affectio
nes ſiue affectus toto hoc libro nominabimus.Quæremus autẽ omnium primum quot,quales-
q́ue eæ ſint,uacuationẽ poſcentes:deinde,quæ nã ex iis uenam incidi poſtulent. Quoniam aũt
oĩa,quæ in quæſtionem ueniunt,duo inuentionis organa obtinẽt,uempe rõnẽ,& experientiã:
idq́ue cum in artibus oĩbus,tum per omnem propè uitam:neceſſe eſſe arbitror,& nunc quoque
me, aut ratione ſola,aut ſola experientia,aut iunctis ambobus,quæ propoſita ſunt ſcrutari.Por
rò qm̃ ratio ipſa partim ex cõmunibus tantum notionibus progrediens inueuit,& demonſtrat:
partim uerò etiam quæ ex iſtis inuenta ſunt, ad demonſtrationem adhibet: utraq; ratione oẽs
uti artes demõſtrauimus:ac nos quoq; in præſentia,utra earum utilis reperietur,eam rebus no
C ſtris accommodabimus.Sanè priori ratione omnes per totam uitam homines uti aſſolent:alte-
ra uerò nõ oẽs,nã proprie ad artifices attinet.Etenim geometra primum artis ſuæ theorema p
ſolã priorẽ rationem demonſtrat:† deinde in ſecundo nõ ſola ea utitur,ſed ad [a] eius demonſtra
tionem,quod [b] *ex prima probatum eſt,unà adhibet.Quantum uerò deinceps à primo recedit
theoremate,tantum ẽt à prima ratione abſcedit.Deniq; uerò,& pauciſſimis utitur,per ea q̃ de-
monſtrata ſunt,alia demonſtrans,& per illa rurſum alia,& iterum per illa alia, ut tandẽ demon
ſtratio ad ea,quæ plebi incredibilia ſunt,procedat,nẽpe ad Solis,Lunæ,& terræ,non ſolum ma
gnitudinum,ſed & diſtantiarum cognitionem,Ex quibus tãdẽ inuentis horologia cõſtruunt,&
clepſydras,q hac uidelicet uia incedunt,Lunæq́;,ac Solis deliquia prædicunt.Sic igitur , & nr̃a
artificialis ratio,multis utetur,quæ in aliis operibus ſunt demonſtrata,puta,q cõplures ſunt fa-
cultates,q̃ aĩalia gubernant,quarũ alias naturales,alias aĩales appellamus.Generationis autem
principia in rebus oĩbus pro materia quatuor hñt elementa,quæ per ſeſe mutuo tota miſceri in
q́ue inuicẽ agere ſunt nata. Quapropter nulla hoc libro Aſclepiadis fiet mentio,ut cuius elemẽ
ta falſa oſtẽdimus,& in decimotertio de demõſtratione cõmẽtario, & in opere de Aſclepiadis
placitis,in quo quintus,& ſextus elemẽtorũ eius cõfutationẽ cõtinẽt. Demõſtratũ eſt ẽt , & in
D cõmẽtario de elementis ex Hippocratis ſnĩa conſcripto,de qualitatibus effectricibus,quarũ no
mina ſunt,Caliditas,frigiditas,Humiditas,& Siccitas,& de humorũ,tum dr̃ia, tum generatio-
ne.Porrò de medicamentis humorẽ unumquẽq; purgantibus paucula,quædam in libro De ele
mentis,ſed ſeparatim in alio libro tractauimus.Vtilis quoq; in rẽ pſentẽ tractatio de tẽperamẽ
tis eſt,elementorum ſequens tractationẽ:uerũ oĩum maxime liber de plenitudine, in quo oſtẽ
ſa eſt,& ut ad uires plenitudo,& ut ad capacitatem in qua continetur . Atque hæc plenitudo à
medicis κατὰ τὸ ἔγχυμα nũcupatur.Optimũ ergo fuerit,ut qui ſcienter uolet expendere,quę hoc
uolumine dicenda ueniunt,de Plenitudine librum prius perlegat:quæ uerò & ille ante perlecta
requiret,ipſe indicabit.Nec uerò mirum cuiquã uideri debet,ſi tantis ſit opus,ut probe de uena
ſecanda contemplari liceat:non.n.ad huius tñ auxilii inuentionem,ſed & aliorum omnium,ne
ceſſaria eſt eorum,quę modo recitauimus,cognitio.Nam ſi citra illorum notitiam recte curare
poſſemus, [a]† haud eſſet cur ea tanti faceremus.Sed hæc præfari neceſſe fuit.Tempus autẽ nũc
eſt orationem ordiri,conſiderando quot ſint affectiones uacuatione indigentes.Ergo ſiquis eas
experientia collectas exponat,ſola opus eſt ad explicationẽ memoria.At ſi uia rationali, cõmu
ne & generale [b] inueniat neceſſe eſt:ex illius deinde in ſpecies differentiasq́; ſectione uſque ad
ſpecies ultimas , affectuum numerus uacuationem indicantium, inueſtigandus eſt . Sic enim
conſtare uniuerſa,quæ per rationalem uiam inuentionem ſortiuntur,monſtrabimus.

Qua

† ταῦτα τῷ δευτέρῳ μόνῳ χρῆται. poſtea ſecundo ſola utitur.
A • In antiqu. αὐτοῦ. i. ipſius ſ. ſecundi theorematis.
B • διὰ τοῦ πρώτου. i. per primum ſ. theorema.

A † οὐκ ἂν ἐπονήσαμεν αὐτά. i. haud uniq. elaboraſſemus, ſeu compoſuiſſemus ipſa.
B † Additur in antiqu. πρώτου. i. primo.

Quæ corporum affectiones uacuatione indigeant. CAP. 4. E

IGitur cum artis medicæ officium ſit,omnes partiū corporis functiones, ubi corrūpuntur q-
dem,recuperare:tueri aūt,ubi ſaluę fuerint:hæq; ad cōſtitutionem ſequantur naturalē: ne-
ceſſe eſt hanc,dum præſens eſt,ſeruare,intereūtem uerò recuperare.Cum ergo primarias actio
nes à ſimilaribus corporibus perfici oſtenſum ſit,ab inſtrumentariis uerò ſecundarias,uidendū
eſt tibi,qui in corpore continentur humores,quā aut utilitatem, aut noxam partibus eius affe-
rant.Poſteaquā igitur in libro de plenitudine demonſtratum eſt,bifariam & fieri & dici plenitu
dinem,nempè uno ſignificato,ut ad uires:altero,ut ad continentium humores uaſorum laxita
tē.quod quidā uocant κατὰ τὸ ἔγχυμα,utriq; uacuatione eſt opus:ſiue in homine ualetudinario,
ſiue ualente euenerit.Sane quemadmodum qui onus geſtat nō protinus ubi grauatur,ac fatiga
tur,iā cecidit,& uictus ab eo eſt,ad eundem modum ubi uirtus à plenitudine grauatur,fieri pōt
ut nondum homo ægrotet.Siquidem non nulli, qui conſueta etiamnum munia obeunt,ſentire
ſeſe graues,pigros,ſegnes,atq; ægre mobiles referūt,atq; ea eſt ut ad uirtutem plenitudo:Velut
ubi poſt exercitia tendi uideantur(quemadmodum Eraſiſtratus dixit,*Implētur brachia, & cu
bitus)non exigua eſt ea alterius plenitudinis nota,quam κατὰ τὸ ἔγχυμα uocari à quibuſdā pro-
poſui,quandoquidem κατὰ τοὺς ἐγκεχυμένους,id eſt in infuſis per uaſa humoribus,conſiſtit, & in F
telligitur.Dictū aūt eſt ī libris De ſanitate tuēda,ubi in toto corpore ſenſus prouenit ulceroſus,
ac potiſſimum dum mouemur,talem affectum mali ſucci eſſe ſobolē.Attamen id nō paucis cō-
ſuetas etiādum res agentibus uſu uenire conſpicitur.Qñq; autem,& in partibus quibuſdā cor-
poris, nō in tota mole indicia exiſtunt affectionum illis in partibus conſiſtentium ſimilium iis,
quas in toto corpore conſiſtere dictum nunc eſt. Nam caput aliqñ ſolum grauari ſentimus,aut
ulceroſam quandam affectionem habere , aut muſculos temporis quos κροταφίτας nuncupant,
intendi,idq; aut ſimpliciter,aut cum maiore quadā caliditate.Sic & in iecinore,liene,uentre,co
ſtis,ſepto tranſuerſo,grauitatem ſæpenumero percipimus.Similiter in ore uentriculi,aut graui
tatē,aut morſum,aut nauſeam,aut ciborum faſtidium,aut abſurdum appetitum , qñque ſenti-
ſcimus.Ad hæc autem fixi in parte quapiam dolores,idq; aut ob humorum copiā cōfertim in-
gruentium,aut propter ſpiritum flatuoſum,uacuationem indicāt, ſicut qui ab acri humore par
tē excedente rodenteq; proueniunt.Sunt autem qui ab intemperie naſcantur , atq; inter eos ip-
ſos quidā ab ea ſola citra humores,alii uerò cū humoribus.In omnibus itaq; iſtis modo propoſi
tis,infeſtantium tū humorum tum uaporum euacuationes à pathematis, id eſt paſſionibus , ho
minē liberant.Nō tamen uena ſecta prorſum eſt opus,ſed ſufficit purgatio,frictio, balneum,& G
inunctio cum digerente medicamine.Ergo qui uena inciſa iuuētur affectus, deinceps dicamus.

*παρατίμ-πρατα

Quo pacto cor,& reliquæ corporis partes ab Humoribus alterentur. CAP. 5.

NOn ſolum nutrimentum animantis partibus ex ſanguine eſt,ſed calor quoq; naturalis per
ſeuerantiā ex ſanguine obtinet:quēadmodū ex lignis cōburi idoneis qui in foco eſt ignis,
à quo ædes totas caleſcere conſpicimus.Itaq; quēadmodum ignis hic offenditur,interim quidē
congeſtis in eum conſertim lignis,interim uerò, tametſi nō multis, tamen admodum madenti-
bus,non nunquam aūt oīno non impoſitis,aut ualde exiguis:Sic qui in corde eſt calor,interdū
ſe ipſo minor efficitur,aut propter ſanguinis copiā,aut propter ingentem inopiam,aut propter
qualitatē frigidam:interim uerò maior,aut propter calidam ſanguinis qualitatem,aut propter
pauculā inopiā.Quicquid aūt cor in caliditate frigiditateq; perpetitur,eius protinus,& alię cor
poris partes participes fiunt.Euenit autē, & una in parte perſæpe præter naturam , tum calidi-
tas,tum frigiditas,ſicuti ſæpenumero in aliis cōmentariis demōſtrauimus: Idq; duplici ratione
prouenit,interim ob humores calidos,aut frigidos,interim uerò ob ſolam intēperiē . Cæterum
quæ mēbratim accidunt caliditates,aut frigiditates eas,quæ parti quidem affectæ uicinæ ſunt,
una alterant,at in totum extendi corpus priuſquā cor mutent,nequeunt.Eundem in modū , & H
cordis corpus duplici modo alterari oſtenſum eſt, aut per intemperiem , aut propter humores
calidos uel frigidos,aut ob alicuius horū inopiā.Porrò humores calidos frigidoſq; fieri demon
ſtrauimus pro cibi potuſq;* modo,& ob pleniorē corporis animiq; tū motum,tum quietē.Cæ-
terum quemadmodum in uentre frequenter prauæ fiunt coctiones,iis quæ aſſumpta ſunt, in pi
tuitam aut bilē conuerſis,aliamve præter naturam corruptionem perpeſſis,aut crudis,& altera
tionis expertibus plurimo tēpore manentibus,& in flatum uerſis: Ita ubi ſanguinis fraudamur
generatione,humorum in arteriis uenisq; affectiones proportione reſpondebunt iis, quæ à fru
ſtrata in uentre concoctione proueniebant.Qñ autem calida ſimul humidaq; oīa celerrime pu
treſcere apparent,& præcipue ſi in locis calidis ſint,conſequitur neceſſario,quod ex uentre di-
ſtribuitur nutrimentum,qñ à natura non ſuperatur,inq; ſanguinis boni generationem non cō
uertitur,aliàs aliam perpeti putredinem.Atqui cum,quæ ex materia calida putreſcunt calidio-
ra ēt euadant,calidior quoq; erit proinde ſanguis putreſcens.Hic autem ubi calidior fuerit,cali
dior quoq; ſenſibiliter pars in qua putreſcit,euadet. Porrò aūt,quoniā à notabiliter calidis unà
quæ vicina ſunt,incaleſcunt,unà quoq; cum ſic affectis partibus , q̄ circūquaq; ulterius ſunt,in
caleſcent,idq; calore acri,ac mordaci:eiuſmodi .n. eſt qui à putrdine proficiſcitur. Ergo ſi pars

*Al.qualitate.

quæ

A quæ hoc pacto incaluit,inſignis ſit,& calorem ſuũ in eo protẽdere valeat,ſiue ꝙ uicina ipſi ſit,
ſiue ꝙ ex principalibus,ſiue ꝙ calida,unà & ipſum accẽdet,vt quod natura calidiſſimũ ſit.Quòd
ſi ſemel illud accenſum fuerit,facile totũ ipſius iam corpus ſimul excalfiet,quẽadmodũ ab ingẽ
ti in foco flamma,q̃ illam continet domus.Vocant aũt id pathema Græci quidem πυρετόν,;Lati
ni verò febrem.;Sed & non nũquam priuſquam putreſcere incipiat ſanguinis multitudo,in par
tem aliquam confertim decumbens,aut prorſum eam extinxit,vt actio interiret,aut certe non
contemnendam noxam inflixit.Nam hoc pacto apoplexiæ proueniunt multo nimirum ſangui
ne in principiũ animantis confertim incũbente.Nam vbi in aliam partem præceps ruit, tumo-
rem inibi præter nturã efficit:ex hoc genere eſt phlegmone . At vbi craſſior eſt,melancholiæq́;
magis naturam refert q decubuit ſanguis,ſcirrhoſus tumor efficiẽ: ſicut ſi pituitoſior ſit fluxio,
laxus:ſin bilioſa,eryſipelas exiſtit.Diſcriminata hęc ad vnguem habes in iis,quæ modo recen-
ſuimus operibus.Nunc aũt vt dixi,q̃ ſunt demonſtrata,hypotheſiũ loco , hoc in ſermone aſſu-
mens,conſequentem illis eſſe ſermonem de venæ ſectione demonſtro.Igiẽ cũ plenitudo duplex
ſit(optimum enim fuerit hinc auſpicari)& ea,quę ad uires referẽ,facile in putredinẽ perueniat,
atq; etiam interdũ in partes quaſdam ingruens , inibi tumores præter naturam excitet:& alte-
ra quoq;,q̃ κατὰ τὸ ἔγχυμα appellaẽ,ſæpe in partes decumbat,ac tumores creet,immo & apople
B xias,& ruptiones venarũ moliatur:eam celeriter euacuare tẽtandũ,priuſquam magnũ aliquod
malum in homine admittat. Porrò fuſiſſime expoſitũ eſt in tuẽdę ualetudinis uolumine,quo pa
cto vtranq; affectionẽ,& agnoſcere,& ſanare oporteat:ſicut vbi febris , aut ſanguinis reiectio
præ plenitudine inuaſit,aut apoplecticarũ infirmitatũ aliqua,qũo & illas curare oporteat, in cu
randi methodo diximus.Quare de his nunc conſcribere ſuperuacaneum cenſeo. Nã ſi perinde,
vt in illis tractatibus ſcripſi,ita & hic ſcribam,bis eadem de re verba facere cogar,ac propterea
in longũ etiam ſermonem extendere.Sin in compendium ſermonem hunc cõtraham, duorum
alterum ſubibo periculum,aut vt ob breuitatẽ obſcurus fiam , aut diſtinctionem aliquam utilẽ
prætercam.Verum quoniam haud mea voluntate hũc aggreſſus ſum ſermonem,ſi quod dicto-
rũ peccatum eueniat,ipſi culpam ferent,qui auctores fuerũt,vt hoc onus ſuſciperem:ſicut ſi re-
cte atq; ex ſententia accidat,utiliſq́; appareat,laudem illis omnem cedo.

Qui ſcopi in mente habendi.Quibusve indicijs diſcernendi,ut ſanguinem mittamus. CAP. 6.

RVrſus ergo orationi ſumatur principium . Qui res conſuetas adhuc factitant, ſed princeps
illis pars aliqua,aut totum corpus grauatur tenditurve,iis neceſſaria eſt euacuatio . Porrò
C ſi ætate nec puerili ſint,nec ſenili,de ſecãda uena conſilium inito,prę oculis habens principales
hoſce ſcopos,nẽpe plenitudinis,tũ quantitatem,tum qualitatẽ, & virium robur atq; infirmita-
tem;deinde naturalem totius corporis habitum,tempusq;,& regionem,uitamq; anteactam, tũ
an cibi potusq́; copia, & præcipue affatim nutrientium,qui ſic affectus eſt,ſit uſus.ad hæc cõſue
tudinẽ,& res præter conſuetudinẽ actas,quosq́; motus exercuerit,quas excretiones habuerit,
aut præter ſolitũ compeſcuerit:ad omnia aũt hæc num gracilior,aut craſſior euaſerit.Sanè utri
uſque plenitudinis quantitas ex propriorum ſignorum magnitudine definietur . Quanto enim
grauior ſibi homo videtur,tantũ & plenitudinem quo ad uires creuiſſe conſtat . Ad eundẽ mo-
dũ quantum auctus fuerit tenſionis ſenſus,tantum & alteram inauctam plenitudinem, quam à
quibuſdam κατὰ τὸ ἔγχυμα,vocari diximus.At utriuſq; plenitudinis qualitatẽ partim ex colori-
bus agnoſces(memor colorem humorum eſſe,ſi quidẽ modice à calore frigoreq́; externo affe-
ctum totum corpus fuerit)partim ex iis,quæ humorũ naturæ cõiuncta ſunt. Etenim calidiores,
calidior totius corporis ſenſus ſequitur,frigidiores vero frigidior : Tum eos qui in venis quidẽ
aceruantur humores,tumor,uaſorumq́; diſtenſio:qui vero in carne,ſenſus in ea,aut grauitatis,
aut tenſionis,ſicut certe, & caliditatis [a] †.Porrò diſpẽſantium nos facultatum infirmitatẽ,ac ro
D bur propriis indicari functionibus oſtendimus:arbitrariis quidẽ,ea quæ in neruis,& horũ prin
cipio cerebro:pulſatiuis aũt,ea,q̃ in arteriis,& corde;at à functione,quæ in bona ediẽ nutritio-
ne,aut nutritione abolita,tum colore bono,aut malò,tertia facultas,nẽpe nutrix, quã à iecore
proficiſci demonſtrauimus,agnitionem ſortita eſt. Vbi ergo extantibus plenitudinis ſignis ua-
lentes facultates fuerint,uenam incides,uidelicet ſi tenſiua quidem ſit affectio, [b] †nullo diſcri-
mine,magiſq́; ẽt in phlegmonode: Sin infeſta ſit degrauans plenitudo , haud ſemper ſanguinis
molienda detractio eſt:fieri.n.poteſt,ut crudus per corpus collectus ſit ſuccus.In quo aduerten
dum diligenter eſt,quantum ualeat,robuſtaq́; ſit uirtus,& quantũ [c] *humor ipſe ſit refrigeratus:
nã exoluta ab id genus affectibus uirtus,adhibita ſanguinis miſſione,in extremum malum re-
cidere ſolet,ut nequaquam poſtéa reſtitui poſſit.Quod vbi euenit,periculum nõ leue conſequi-
tur,potiſſimum ſi febris accedat ſtatu æſtiuo,ſtomachoq́; male affecto , aut toto adeo corpore
natura molli,& tẽperie humido:eiuſmodi enim hominibus multa accidit per halitum digeſtio,
repẽtinaq́; ſyncopa,etiam ſi febris haud magna inuadat.Si verò horum nihil ſit, cæterũ hyems
fuerit,regiove natura frigida,tum natura quoq; hominis frigidior,iis per ſanguinis miſſionem,
& totum corpus grauiter refrigeratur,& accidunt non nulla,quæ ad grauẽ ſequuntur refrigera
tionẽ,ſymptomata.Quocirca qui ſic affecti ſunt,eos ſanguinis miſſione vacuare non cõuenit,

ſed

A† Additũ in Oribaſio libro ſeptimo collectionũ medici nalium, uel fri gidi tatis.

B† οὐδὲν ἔτι διοριζόμενος,eſt in impreſſis.ĩ oribaſio ãt οὐδὲν ἔτι διοριζόμενος i.nulla amplius adhi bita diſtinctio ne.

C Al. humo ris ipſius ſit ge nitum.*

ſed frictionibus,mediocriterq́; excalfacientibus vnctionibus, tum potionibus humorũ craſſi- E
tudinem incidentibus,ac modice calfacientibus: Nã q̃ ualenter calfaciunt,nimis ſubito vires
deiiciunt,ut in reliquam curationem non ſufficiant:ſæpe etiam febrem auxere:itaq; & inde vi-
ribus noxa obuenit.Quapropter humorum incidentes craſſitudinem,tum cibi, tum potus me-
diocris ſunto in excalfaciendo facultatis.

Quibus morbis præcauendis ueris tempore uel uenæ ſectio, uel purgatio conueniat. CAP. 7.

PORrò qui ſanguine ex pectore reiecto in præſens quidem curati:cæterum eã ſortiti ſunt cor
poris ſtructuram in thoracis pulmoniſq́; partibus,ut uel pauculo plus collecto ſanguine ꝓ-
tinus,aut uaſis alicuius oſculum referetur, aut ipſum rumpatur:iis etiam ſi nullũ in corpore ẽt
dum ſymptoma extiterit,ineunte tamen uere ſanguinem mittere oportet. Similiter qui prom-
pte morbum comitialem,aut apoplexiam incurrunt.Ad eundem modum,ſi aliorum morborũ
cuipiã obnoxium eſſe hominem cognorimus,puta peripneumoniæ, pleuritidi,anginæ,comit-
tendum nõ eſt,ut expectemus dum aliquod euidens plenitudinis ſymptoma appareat,ſed ante
uertere ſanguinis detractione præſtat.Eodẽ modo quibus hæmorrhoides retentæ ſunt, potiſſi-
mũ ſi natura ſint atrabilaria. Quiq́; quotannis æſtate plethoricis morbis corripi aſſolent,& hos F
quoq; ueris initio uacuare expedit.Eadem ratione, & qui ipſo etiam uere illiuſmodi malis ve-
xantur.Sunt autem quidam oculis imbecillioribus,aut ſcotomaticis quas uocant,hoc eſt uerti
ginoſis obnoxii paſſionibus,qui & ipſi principio ueris inaniri poſcunt. Sed illud prius uidẽdũ,
quid ſit,quod in illis aceruetur.Siquidem non nullis amaræ bilis ſuccus plus cæteris colligitur:
quibuſdã bilis atræ,aut pituitæ:aliis ex æquo oẽs,in quibus ſanguis abundare dr̃.Hos ergo om
nes uacuabis.Sicuti ẽt podagricos,& arthriticos ueris principio,exhibito uidelicet,aut medi-
camento purgante,aut ſanguinis diminutione. Equidem cõplures ipſe ſanaui, qui tribus qua-
tuorve annis per interualla pedum laboraſſent doloribus,exundãte humore ueris initio expur
gato,aut ſanguine diminuto.Cæterum id neminẽ latere puto,illos in omni deinceps uictus ui-
tæq́; ratione agere moderatos.Nã intemperantes,uinoſosq;,ac uentri gulæq; deditos,neq; pur
gatione,neq; ſanguinis miſſione magnopere adiuueris,nã per uitæ intemperantiam,crudorum
humorum copiam ocyſſime colligũt: uerum his ne manum quidem admouere tentandum
eſt.Eis uerò qui præceptis ſalutaribus obſequẽtur,ſummopere profueris,ſi principio ueris pri-
mum quidem euacuaris:deinde autem ad exercitia,uictusq; rationem ſalubrem deinceps per-
duxeris.Quæ de iſtis dixi,hæc tibi dicta putato & de omnibus,qui morbis iis,quos modo dice- G
bam capi ſunt apti,nempe aut comitiali,aut apoplexia,aut uertigine, aut ſanguinis reiectione,
aut melancholicis.

Non nunquam abſque plenitudinis indiciis ſanguinem mitti oportere:ac de ortu eorum affectuum qui rheumaticis uocantur. CAP. 8.

PORrò non ſolũ ubi adeſt plenitudo,ſiue ea ut ad uires ſit,ſiue ut *κατὰ τὸ ἔγχυμα*,mirifice pro-
deſt uenę ſectio,uerum etiam citra plenitudinem initio phlegmones,quæ aut propter ictũ,
aut propter dolorem,aut partium debilitatem prouenit. quippe cum dolor ſanguinem ad ſe tra
hat,& ſæpe partium debilitas phlegmonem,abſq; ut in corpore plenitudo ſit,procreet. oſtẽſum
eſt enim in uirtutum naturalium commentariis, infirmam natura partem prompte grauari, ſi
uel paulo plus aceruetur aliqñ in ea excrementi : quinetiam ꝙ pars quælibet uim poſſideat,ſi-
cut familiarium attractricẽ,ita quoq; alienorum excretricẽ:tum quòd duplex ſit alienum,alte-
rum quãtitate, alterum qualitate: itaq; partem quamuis,quæ licet ab humoribus in ſe cõtentis
non grauetur,tñ excrementa q̃dam habeat in qualitate præter naturam, ad eorum excretionẽ
per uenas inibi ſitas tanquã per canales inſurgere.Porrò ſi quod propellitur,prauus ſit ſanguis,
ſiue alius quiuis ſuccus,ad propinquam primum ueniat partem neceſſe eſt:ubi rurſum duorum H
alterum eueniet,aut enim concoctus,aut corruptus *in aliam tertiam haud tranfluet:aut,ſi neu
trum aſſequatur,denuo ex parte ſecunda in aliã labetur, atq; iterum ex illa in aliam:neq; ceſſa
bit quoad in talem quãpiam illabatur,quæ amplius ex ſe propellere,quod in ipſa redundat,ne-
queat.Accidit autem id illis partibus,quæ uim excretricem uicinis omnibus imbecilliorem ob
tinent:ſiquidem haud etiam in illas,quæ præ uirium robore non admittant, repellere, qđ mo-
leſtum eſt, ualent.Nã & hoc quoq; nobis in illis monſtratum eſt commẽtariis,quòd non ſolum
pars quælibet recrementum in uicinã protrudat,uerũ ꝙ & recipiat quidem,ſed contra ſæpe re-
mittat,& cõtra repellat,in ſeſe haud admittẽs:quo in certamine uictoria potitur ualidior.Qua-
propter partes infirmiores omniũ primæ excrementitiis morbis corripiuntur.Huiuſmodi qua
piã ratione rheumaticos uocatos affectus prouenire ſcito,toto uidelicet corpore infirmo,quæ
una eſt mali habitus ſpecies: principibus uero illius partibus,paulum licet inſit ipſis ſanguinis,
grauari tamen ſolitis, eũq; ad carnoſas cutis partes ꝓtrudẽtibus,potiſſimũq; ad adenas excipiẽ
dis recrementis idoneos,tũ ob ſubſtantiæ laxitatem,tum quia omnium partium minime robu-
ſtas habeant naturales uirtutes,ſicut & pinguedo. Nam cum quatuor eę ſint, ut oſtenſum eſt,
prima attractrix,ſecunda retentrix,tertia excretrix, & quarta alteratrix,alias quidẽ tres imbe-
cillimas,

**In gra. ĩpreſſis legitur διαφθαρέντα ut uertit ĩterpres hic. in ãtiquis autem διαφορηθέντα habet.i. digeſtus per halitũ, & ita uidetur legiſſe Calaber.*

A cillimas,adenes carnesq; obtinent:at unam alteratricē haud ita multo cæteris partibus mino-
rē.Poſt adenes ſequitur pulmo,fluxioni recipiendæ promptiſſimus. Nã & hic tres facultates in
firmas poſſidet,& corpus ipſum laxum.Deinde eſt lien.Porrò cerbrum,aut perinde,ut illi; aut
ēt plus,excipiendo fluxu eſt habile:cæterũ hoc illis potius eſt,ꝙ conſtructionem habeat reiiciē
dis iis,quæ accepit,promptiſſimam:habet enim ingētes ventriculos,qui†pronis meatibus eua-
cuantur.Quibus ergo carnoſo genere pulmo,lien,ac cerebrum,natura robuſtiora ſunt,in iis ad
adenas,& carnes fluxiones perueniũt,ubi totus nimirum habitus infirmus fuerit, uelut in rheu
maticis affectibus accidere ſolet.Merito ergo his curandis ſcopus eſt,non euacuatio, ſed corpo
ris totius roboratio quanquã tñ curationis initiũ illis à miſſo oriatur ſanguine:† ac ſi excremē
ta prauam ēt qualitatem habuerint, unà adhibeatur purgatio: In quibus maxime corporibus
neutrius proprium expectandum plenitudinis ſymptoma eſt,puta grauitas quidē eius, quæ ut
ad uires eſt,tenſio uerò eius,quæ ut κατὰ τὸ ἔγχυμα.Eadem ratione in iis quibus pars quæpiam
grauiter icta eſt,aut utcunque aliter incipiētem habet phlegmonē,eam ſi magnam fore ſuſpicā
mur,curationem ab inanitione auſpicamur,aut purgatorio medicamine exhibito, aut uena in
ciſa,prout nimirum alterum altero magis conuenire iudicamus.

† κατάντεσι. de-cliuibus.

† Aliqui uertunt. ſi uero excrementa,qualitate praua fuerint, purgationem adhibemus.

B *Inter Scopos ſanguinis detrahendi qui nam ipſam detractionem,qui ipſius quantitatem dicantur indicare.* CAP. 9.

RECte ergo admonemur in iis,quæ adiecta ſunt libro De uictus ratione acutorũ,ſanguinē
mittere,ſi magnus ſit morbus,& æger florenti ſit ætate,roburq; adſit.Perperamq; Menodo
tus in ſola ſyndrome plethorica ſeruari venæ ſectionē inquit.Contra.n.prorſum ſanguinis mit
tendi ſcopi,primum in ſe plenitudinem non comprehendunt,ſed fientis,ut ſic dicam, paſſio-
nis ſuſpicionem.Nam ſi eam magnam fore apparet,omnino ſanguinem mittemus, etiã ſi nulla
exiſtat plenitudinis nota, tantum inſpecta ætate, uiribus,& regione,ꝗ ſola in iis,ꝗ adiecta ſunt
libro De ratione uictus,recenſeri conſpiciuntur. Vigentes enim ætate propter pueros,& ſenes
in diſtinctionem aſſumpſit.Cæterum primi principesq; mittēdi ſanguinis ſcopi ſunt,morbi ma
gnitudo,& laborantis robur:& hanc eſſe primam dicendum eſt ſyndromen,non plethoricã,in
qua ſeruata ſit ſanguinis miſſio:in illa enim,& hæc comprehenditur,ut ꝗ morbi magnitudinem
adaugeat. Quippe nõ ſolũ ubi iam adſit morbus grauis,ſanguinis detrahendi tēpus eſt, ſed vbi
futurũ ſuſpicamur.Anteuertit.n.Hippocratis doctrina,qua nos docet,quæcunq; morbis iã præ
ſentibus recte perageremus,melius eſſe,ut ipſa morbis incipientibus,aut imminentibus, ante-
C uertendo faciamus.Quare & propoſitos ſcopos ad ſanos transferre liceat.Siquidem & his ſan-
guinē mittere expedit,ubi nimirum magni alicuius morbi metus imminet,rõne habita, & æta
tis,& uirũ.Nã ſiquis, ut magnũ incurrat morbũ ſit habilis,licet nullum ēt corpore ſymptoma
acciderit,uenam tñ ſecandam cenſemus:Satis eſt enim ætatē,& uires inſpexiſſe. Itaq; tria ſunt
ꝗ agnitionem cõtinent,morbi magnitudo,aut pſens,aut imminēs:ætas florens:& uiriũ robur.
Forte uerò negligentius in iis,ꝗ adiecta ſunt libro De victus rõne acutorũ,expoſita uideri poſ-
ſit una ætatis particula.Nec enim florentem duntaxat dixiſſe recte habet,ſed addenda eſt, & ꝗ
illã præcedit,& ꝗ ſequitur,uti uidelicet duæ tantum diſtinctioni eximantur,nempe puerorũ,&
ſenũ.Verum ſenũ ætas in uirium uerbo cõprehendi poteſt:nulli .n. qui ea ætate eſt robur ineſt.
Quibuſdam uero medicis ne pueris quidē robur ineſſe uiſum eſt,ſed perperam rē intelligenti-
bus,ſicut alibi nos oſtendimus.Itaq; ſi magnum fore morbum expectamus,aut iã pſæſentē in
ſpicimus,aut incipientē,uenam tundemus,uirium habita ratione,tantumq; ex oratione exem
ptis pueris:dicemusq; minus perfecte poſitã ætatis dignotionem ab eo,qui conſcripſit ea , quæ
adiecta ſunt libro De victus ratione acutorum:Satis.n.ſunt ad incidendã uenam hi duntxat ſco
pi.Neq;.n.ubi tanta crudorum humorum copia accumulata eſt , ut ſecandam uenã prohibeat,
D ratio redarguitur:nã iſtis uirium robur non adeſt.Eſtq; hoc indicium,eos haud poſſe ſanguinis
miſſionem perferre,quando vna cum colore corporis totius,qui exciderit ab indicando ſangui
nē abundare,pulſus adeſt in uehementia,& magnitudine inæqualis, exuperantibus per ipſius
inæqualitatem,imbecillibus,& paruis. Definitis itaq; tribus mittendi ſanguinis ſcopis, nempe
morbi magnitudine,aut præſente,aut imminente,aut incipiente:ætate florēte:uirium robore,
extra puerorum ætatem:ad alia antedicta mittendi ſanguinis indicia,ꝗ nõ pauci medici adiiciē
da cenſuerunt,nunc accedamus . Coindicant autem hæc detractionis quantitatem , non ipſam
ſanguinis detractionē.Itaque ex morbo,ætate,& uiribus,minuendus eſſe ſanguis cognoſcitur:
at uacuationis quantitas non ex iſtis modo,ſed ex aliis deprehenditur. Ea ſunt, plethorica uo-
cata ſyndrome:aeris nos ambientis temperies,in tpſ,& locũ diuiſa:eaq;,quæ in anteacta acci-
derunt uita circa comeſorum tum quantitatem,tum qualitatē:excretionesq; ac motiones,aut
factas,aut non factas.Sed quænam ſit in his diuerſitas,paulo poſt uiderimus.

Græcus codex habet, καὶ ἀκμάζῃ ἡ νόσος, ἡ δ' νοσῶν. i. ſi morbus, & æger in uigore ſit; atq; particulã νόσος uacare interpres uidetur exiſtimaſſe ſicut et antiquus.

De uict. rõne in mor. acu cõ. 2. t. 19. 7. 2. 136. e.

De ratione uacuandi eos, qui cum plenitudinis indiciis ſanas obeunt actiones. CAP. 10.

IN præſenti aũt de utriuſq; plenitudinis notis contemplabimur,an ubi eæ in homine ſolita ne
gocia obeunte apparuerint,mittendus illi omnino ſanguis ſit:an id neceſſarium non ſit,ubi
nulla magni affuerit morbi expectatio.Porrò quid hac de re ſentiam,neminem ueſtrum ambi-

gere

gere arbitror,vt qui ſæpe affueritis ſanguinis miſſionẽ ſuadenti, tum podagricis, tum arthriti- E
cis,tum epilepticis,ad hæc melancholicis,quiq; ſanguinem antea expuiſſent,aut in thorace ſtru
cturam ſortiti eſſent ad id malum idoneã, præterea vertiginoſis, quiq; aſſidue corripi ſolent an
gina,peripneumonia,pleuritidibus,hepatidibus,ophthalmiis uehemẽtibus,aut,ut in ſumma di
cam,magno quopiã morbo. Nã in illiuſmodi omnibus neceſſarium eſſe remedium minutionẽ
ſanguinis arbitror.confeſtim adhibitam, poſt habitam uirium,atq; ætatis rõnẽ.Hæc enim ſi for
te aliquando non dicantur,ſubintelligere oportet. At qui nihil eiuſmodi unquã antea perpeſſi
fuerint,omniumq; corporis partium inculpatam ſortiti cõſtructionem, geminam me uacuatio
nis uiam proponere noſtis,per uenæ ſectionem quidẽ,ſi in uictu ſint intemperantes:citra hanc,
ſi tẽperantes. Licet.n.frictionibus multis,balneiſq;,& ambulationibus, aliiſq; motionibus,ad
hæc unctionibus digerentibus,celeriter plenitudinẽ exhaurire,ſi utiq; uidebitur non eſſe craſſi
ſanguinis abundantia.Talis eſt,ut plurimum melancholicus,raro uerò crudorum quos uocant
humorum.Cæterum in redundantia humoris melancholici ſanguinem mittere præſtat,aut cer
te omnino medicamento uti atrã bilem expurgante.At ubi crudi ſucci exuperant, ante quàm
morbus inuaſerit,caute uacuabis:ſed ubi iã febris corripuerit,ut ante monui,nequaquam. Ha
bebis uerò eorum indicium tum colorẽ ueluti plumbeum,aut ex pallido album,omniaq; poti' F
q̃ rubrum, tum pulſuum inæqualitatẽ.Si uerò etiam admodum creuerit talis plenitudo,tum &
corporis illis grauitas ineſt,atq; ad motus pigritia, tũ mentis tarditas,& ſenſus hebetudo. Con
tra uerò ſi quibus ex compreſſis hæmorrhoidibus cumulatus in corpore ſanguis extiterit,auda
cter uenam incides,etiam ſi antea grauem experti morbum non fuerint. Fieri enim poteſt, ut
apti quidem ad eiuſmodi aliquem fuerint, cæterum ob inanitionem, quæ ex hæmorrhoidibus
fit,nondum perpeſſi. Porrò ſi quæ illis partes prauam ſortitæ ſtructuram appareant,ac potiſſi-
mum in thorace, omnino eis ocyſſime ſanguinem detrahes.

De ratione euacuandarum mulierum,quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt,ac quòd ſanguinis miſſio reuellendi gratia inanitis etiam corporibus adhibetur. CAP. 11.

IDem me ſentire nouiſtis,& de mulieribus,quibus menſtrua reſtitit purgatio. Neq; enim pro
fecto proroganda in his euacuatio eſt,nõ tñ neceſſe eſt illis uenam ſcindere: quippe cũ mal-
leolorum ſcarificationes ſuperfluitati quãdoq; euacuandæ ſatis eſſe queant: & quæ & alioqui
hoc ẽt hñt, ꝙ menſiũ uacuationẽ ciere poſſunt, ſicut ẽt in malleolis,ac poplitibus inciſæ uenę.
Nam plenitudines à ſuppreſſis menſibus ortas,omnino per crura euacuabis, ſiue uenam ſecare
oporteat,ſiue ſcarificare.Sectę.n.in cubito uenæ mulierum reuellere purgationem aſſolent.Por G
rò quæ ex mulieribus albidiores ſunt, ſanguinem aceruare tenuem ſolent: quocirca adhibitis
malleolorum ſcarificationibus maxime iuuãtur.At quæ nigriores ſunt,ſecta uena curato:craſ-
ſiorem enim ſanguinem,ac magis melancholicum colligunt,magis uerò etiam ſi magnas habe
re uenas appareant,quod illis accidit, quæ graciliores ſunt,ac nigriores.Carnoſis uerò,& cãdi
dis paruæ inſunt uenæ,quibus malleolos ſcarificare,q̃ uenã ſecare p̃ſtiterit,quippe cum hæ par
uas in cruribus uenas habeãt:itaq; etiam ſi probe ſecentur,quod iuſtum tamen ſit,nõ profluat.
Cæterum nõ cõtemnenda uenæ ſectio eſt,tanquã non ſit auxilium reuulſorium,cum me ſæpe-
numero conſpexeritis in ualida ſanguinis è naribus eruptione eo uſum, repente fluxionem ſe-
daſſe.Expedit aũt,uti uidiſtis,non eò uſq; ſanguinem educere,dũ ad extremum uires ducãtur,
ſed quoad quod ſymmetrum moderatumq; ſit eductum uideatur,prorumpẽtiſq; ſanguinis im
petus nondũ flacceſcat,ſed ualidus permaneat:ſecare in cubito uenam, ſi ex dextra nare pro-
rumpat ſanguis,in brachio dextro:ſin ex altera,in ſiniſtro.Simul autẽ cũ hoc agis,artubus uin-
cula iniicito,aut ex lana,aut ex canabe:tum hypochõdrio directe ſuppſioto cucurbitã admitti
to.Nã hæc nos faciendo,ut ſcitis,ſemper erumpentem ex naribus ſanguinem compeſcuimus,
cum antea experiundo,quæ ſcribunt in nares inſerenda medicamẽta,atq; in frontem illinẽda, H
infirma omnia cõpererim.Itaq; ad ea,quæ ſupra de ſanguinis miſſione dicta ſunt, & hoc quoq;
Menodoti opinionem conuincit,qui putarit plethoricam uocatam ſyndromẽ remedii nos ad
monere.Nam quæ dicta eſt affectio,plethoricæ plane contraria eſt. adhibemus autem ad eam
ſanguinis miſſionem non ut euacuatorium,ſed ut reuulſorium remedium.

Quando melius ſuccedat partita ſanguinis detractio,quando ſemel confeſtim, uel ad animi deliquium uſque uacuandum. CAP. 12.

NIhil æque artem medicam in agendo coniecturalem efficit, uti cuiuſq; remedii quantitas.
Etenim,cum frequenter cõpertum habeamus tempus inſtare exibendi,aut cibi,aut pot',
eiuſq;,aut calidi,aut frigidi:quantum tamen dandum ſit,certo haud nouimus: Idem uſu uenit
in purgantibus medicinis,Nam quòd laboranti præbendum ſit medicamen,aut bilem,tum fla-
uam,tum atrã,aut pituitã,aut ſeroſum excrementum euacuans,exacte nouimus:cæterum quã
tum præberi debeat,*neſcimus.Atqui talis exhibitio corrigi poſtea nequit.Nam quod ſemel in
uentrem deuoratum eſt medicamentum,quo minus omne deuoratum ſit,fieri non poteſt:neq;
poſſibile eſt,ubi plus quàm conueniat,iam purgetur homo,partẽ oblati auferre.At in ſanguinis
miſſione ſummum id bonum eſt,euacuationem dũ uoles poſſe ſiſtere,ac rurſum, quo uideatur
tempore

* Al. [illegible] non ſtimus [illegible]

A tempore, fluere ſinere, quoaduſq; recte habere appareat. Quapropter præſtat, niſi quid urgeat,
priori miſſione minus detrahere, iterumq́; eam repetere, immo ſi lubet, & tertio. Vbi ergo mul-
ta euacuatione eſt opus, uerum uires ſunt imbecilliores, in his euacuationẽ partiri expedit, uti
nimirum & me feciſſe uidiſtis in ijs, quibus crudiorum inerat humorum copia. Nã pauculo ſan
guine detracto, protinus melicratum exhibeo probe coctum cum incidentium medicaminum
quopiam, uelut hyſſopo, origano, & interim etiam nepita, aut pulegio, aut certe cum melicrato
oxymel, aut oxyglycy: ac ſic rurſum ſanguinem minuo, uel ipſo eodem non nunquam die: in-
terdum die poſtero, in quo rurſum exhibito propoſitorum medicamẽtorum quopiam, iterum
de ſanguine quid aufero: ac rurſum tertio die ſimiliter bis. Cæterum ubi ferueſcentis ineſt ſan-
guinis plenitudo, acutiſſimam accendens febrem, ſubito ac ſimul euacuare expedit: eamq́; ina-
nire tentandum, uel ad animi deliquium uſq;, uirium modo inſpecto robore. Itaq; memini qui-
buſdam ſex detractas protinus cotylas aut poſtridie, aut tertio, quartove: quibuſdam primo et
die, cum febris principio noctis cœpiſſet, aut medio, ac quæ pridie comederant, probe fuiſſent
concocta. Non nullis autem pridie inæqualitatem, aut *ſudorem, aut dolorem capitis alteriusve
alicuius partis ſe ſentire querentibus, ac proinde parce eſitantibus, ubi febris præcedente inua
B ſiſſet nocte, primo etiã die me ſanguinem detraxiſſe memini. Nam in quibus tibi ſanguinis fer-
uentis copia apparet, quàm ocyſſime cum uacuare conator, priusquàm in principem aliquam
partem ingruat. Quamobrem nec per noctem ſanguinem aliquãdo mittere uerearis. Siquidem
ridiculum eſt, quod quidam factitant, à ſecunda diei hora ad quintam, aut ſextam ſolummodo
ſanguinem mittentes, haud alio quouis tempore: quos ſi non clyſteres, cibum, aliaq́; exhibere
remedia quocunq; tempore noctis uidiſſem, grauiter profectò in illos inueherer. Quoniam ue-
rò omnia agunt, haud præfinito uno horarum numero omnibus morbis communi, ſed ut affe-
ctus moneat, in ſola autem miſſione ſanguinis dictum modo tempus ſemper obſeruant, tolera
bilis eſt illorum error. Sic itaq; affectis ægrotis, ut diximus, expedit & ad uſque animi defectum
ſanguinem educere. Noui enim ex ijs quoſdã neceſſario ex animi deliquio refrigeratos, ac to-
to corpore affluentibus madoribus, & aluo rupta, celerrime morbo liberatos. Vtile eſt autẽ pul
ſuum diminutionibus animum aduertere, tangendo eos ſanguine etiamnum fluente, ſicut in a-
lijs omnibus, dum ſanguis mittitur, facere conſueui, ne uidelicet nobis, nec opinãtibus, pro ani
mi deliquio mors occupet: quod ſanè tribus eueniſſe medicis noui. Venam ſecabat eorũ unus
mulieri febricitanti, aliorum uterque uiro, ſed ad tantum animi duxere deliquium, ut uires re-
C cuperari non poſſent. Proinde ſatius eſt tam copioſis uacuationibus abſtinere, niſi magna incũ
bat neceſſitas. Quin & reulſionem, non leue & ipſam auxilium, quodq́; ſæpe ſecta adhibetur ue
na, quanto maiorem in numerum particulares auxeris detractiones, tanto efficaciorem effece
ris. Hæc itaque prænouiſſe præſtabat.

Quæ prænidenda ante uenæ ſectionem, ut tuto ſanguinem mittamus. CAP. 13.

RVrſum autem à principio ad propoſitam reuerſi ſpeculationem, exponamus quæ ſumme
neceſſaria eſſe comperta habemus ijs, qui innoxie uenę ſectionem obire ſemper uolent.
Primum omnium ſcire conuenit, dum propoſiti ſcopi huius præſidij augentur, maiorẽ indicare
euacuationem: dum uerò exoluuntur, tũ detrahendum de ſanguinis miſſione, quanto illi mi-
nores euaſerint. Morbi itaq; magnitudo cum uirium robore primi erãt mittendi ſanguinis ſco-
pi, ille quidem quæ facienda ſunt indicans, hic tanquam illum haud prohibens, id quod contra
indicare iuniorum medicorum quidam appellant. Non nunquam.n. affectio mittẽdum ſangui
nem commonet, cæterum uirium contra robur prohibet. Quibus ambobus ſcopis pręſentibus,
conſtat, ut ante diximus, nullam eſſe crudorum humorum tantam talemq́; plenitudinem, quæ
hoc inhibere auxilium poſſit. Dinde conſiderandum, quę ſit naturalis hominis temperies. Nam
D quibus amplæ ſunt uenæ, quiq́; modice graciles ſunt, nec candidi, neq; tenera carne præditi, co
pioſius euacuabis: contrarios autem parcius, quippe qui exiguum habeãt ſanguinis, carnemq́;
facile tranſpirabilem. Hac ratione nec pueris uenam tundes, uſq; ad quartumdecimum ætatis
annum: poſt quem ſi multus congeſtus ſanguis appareat, tempusq́; anni uernum fuerit, regioq́;
natura temperata, & pueri natura bene ſanguinea, ſanguinem minues: multoq́; magis, ſi aut pe
ripneumoniæ, aut anginæ, aut pleuritidis, aut alterius cuti grauisq́; morbi, periculum incũbat.
Detrahes autem primum, ut ſummum, ad cotylam uſq;. Quòd ſi poſtea perpendenti uires, per-
manere ualidas uideantur, dimidium eius adijcies, reiterata miſſione. Didiciſti autem uehemen
ti pulſui cum æquabilitate, tanquam minime fallaci uirium robuſtarum ſigno, fidem ſemper ha
bendam eſſe, ex abundanti autem & magno. Itaq; & ſeptuagenarijs, modo dicti adſint pulſus, ſi
affectus iubeat, uenam ſecabis. Sunt enim quidam, & in hac ætate multi ſanguinis, uireſque ha
bent robuſtas: ſicut alij ſicci, & pauci ſanguinis, & facile *areſcentes quauis percuſſa parte. Itaq;
non numero annorum ſolummodo animum aduertes, quod quidã faciunt, ſed & corporis ha-
bitui. Nam ſunt qui ſexageſimo ætatis anno uenæ ſectionem non ferant, cum quidã qui ſeptua
ginta nati ſunt annos, perferant. Veruntamen minus his utique detrahes, etiam ſi eandem habe
re affectionem, quàm florens corpus, appareant.

* *Al. grauitatem, & ita et legit Oribaſius.*

* Al. nigreſcentes. & ita Oribaſius.

Quibus indicijs uacuandi ſanguinis menſuram diſcernamus. CAP. 14. E

OPtimum aũt fuerit, priuſquam aperiatur uena, hæc omnia conſiderare, & maxime hæmorrhoidibus ſuppreſſis, aut muliebri purgatione. Vbi uerò inciſa uena ſanguis effluit, mutationi eius, & maxime cum adeſt iam phlegmone, labaſcentiq; fluxionis robori, potiſſimum aũt pulſuum mutationi tanquã indicio haudquaquã mendaci, animus diligenter attendendus eſt: continuoq; quieſcendum pulſu alteraſcente, aut in magnitudine, aut in quauis inæquabilitate. Nã de mutatione in imbecillitatem, quid attinet dicere? didiciſti.n. in hac qualitate certam fieri diſcretionẽ firmarum, infirmarumq; uirium. In quibus aũt iuxta ſectam uenam phlegmone eſt ingens, optimum eſt ſanguinis, & in colore & in conſiſtentia mutationẽ expectare, ſicut indicauit Hippocrates in libro de acutorum uictu, qñ de pleuritide uerba facit: alius.n. eſt qui in phlegmone eſt ſanguis, ab eo qui ſecũdm naturam, utpote plus excalfactus. Nam ſi antea crudior erat, rubrior modo, & flauior efficitur: ſin eiuſmodi prius fuerat: ad atredinẽ uergit adultione. Proinde Hippocrates de pleuriticis hunc in modum ſcripſit: [Secandæ uerò in cubito uena interna: nec uerearis multum detrahere, donec rubrior, flauiorq; multo fluat, aut pro puro, & rubro liuidus, utrunq;.n. euenit. Siquidem ſignum cõſtituit aſſumpti alicuius in ſectam uenam ex phlegmone ſanguinis, mutationem in eo apparere. Non tñ omni ex parte hæc expectanda eſt: F ſed eſt qñ antequam fiat mutatio, ceſſare conueniat, idq; duplici nomine, ob infirmas uidelicet uires, aut phlegmones malignitatem: interdum.n. nihil ab ea emittitur, ſed inibi fortiter cõſtrictus eſt. Si tñ uires exolui euacuatione nondum uideantur (id quod ex pulſu ſcies, & ſi cui ſanguis mittitur, ætate ſit florenti) expectanda eſt mutatio, potiſſimum ſi ambiens ſit temperatus. † Duo.n. hæc ſunt, ob quæ maxime coniecturalis efficitur euacuationis in hoc auxilio quantitas, laborantis natura qualis ſit, quam utiq; ad amuſſim nouiſſe non liceat: & ambientis temperies qualis ſit à miſſo ſanguine futura. Nam cum febrilis calor multum ſanguinis digerit, atque abſtinenter laborans uictitat, neceſſario breui illũ nutrimentũ ex ſanguine deſtituit, interimq; uirtus exoluitur. Abſumitur autem ob laborantis quidem temperiem, ſi calida humidaq; ſit, cuiuſmodi eſt puerorum: ob ambiẽtem uerò ſi regio ſit calida, & tempus æſtiuum. Proinde minus detrahimus, q̃ plenitudo cõmonet, quod ad ætates quidem attinet, in pueris: quod ad corporis habitus, in candidis, & quibus mollis teneraq; eſt caro, quales Galli ſunt: quod ad tẽpus, ſub canè: ſimiliter & in regionibus, & conſtitutionibus. Alia uerò ratione, ut & ante propoſitum eſt, in contrarijs, hoc eſt in frigidis tum temporibus, tum locis, largam euacuationem fugimus, propter inſequentem nimirum refrigerationem. Quapropter unum definire in quoq; dictorum uacuationis modum ſcripto non licet. Memini.n. quibuſdam ad ſex uſq; libras ſanguinem detractum fuiſſe, ita ut febris protinus extingueretur, nec ulla ſequeretur uirium afflictio: quibuſdam uerò ſeſquilibram haud citra leue ſaltem uirium detrimẽtum: quibus ſiquis duas uacuaſſet, extreme læſiſſet. Quapropter utiliter quibuſdam unam quoq; detraxi aliquando, immo uerò non nunquam hac quoque minus, idque ex uena aut cubiti, aut poplitis, aut tali. Nam ex uenis, quæ ad magnos oculorum angulos conſpiciuntur, aut ſub lingua, quod certe mentione dignum ſit, effluere non ſolet: ſicut nec ſiquis ſumma in manu, aut pede uenam ſecet, quemadmodum putant, qui lienem curari aiunt à uenæ, quę ad ſecundum paruum digitum ſita eſt, ſectione, de qua fuſius deinceps diſſeretur.

De uict. Acu. cõmen. 4. t. 10. 7. 117. 0

† *Oribaſius legit δύο γάρ ἐστι ταῦτα δι' ἃ μάλιστα ἀγνοεῖται τὸ ποσὸν, c. 1. Duo enim hæc ſunt, ob quæ maxime ignoratur quantitas euacuationis in hoc auxilio, laborantis natura, cũ qualis ipſa ſit ad amuſſim dignoſcere nequeamus, & ambientis etc. Quanquã non uidentur hæ duæ ſcripturæ admodum inter ſe differre.*

Quòd natura euacuatione è directo ſoleat affectus omnes perſanare. CAP. 15.

QVæcunq; igitur de hoc ſcemmate, ſiue ſpeculatione, à medicis dicta ſunt, ea ſi ſcribere aggrediar, opus erit libro ijs ſingillatim dicato, eoq; ingenti. Cæterum quemadmodum in alijs, quæ hactenus definita ſunt, effeci, ut. ſ. & mentem meam uobis exponerẽ, qui eam à rebus ipſis probari uidiſtis, idem nunc quoq; faciam, ſumpto initio ab ijs, quæ quotidie in laborantibus uidentur; quæ quidẽ Hippocrates diligenter obſeruata, memoriæ prodidit. Eſt uerò eorum H unum primariumq; caput, hoc ſcilicet: Quibuſcunq; κατ' ἴξιν eruptio ſanguinis accidit, ſummũ id commodum laborantibus affert: hoc aũt κατ' ἴξιν quòd in rectũ intelligatur, omnibus confeſſum eſt, cum clariſſime ſępenumero hac uoce κατ' ἴξιν in hoc utamur ſignificato. Quibus uerò cõtra euenit, nihil iuuat, aut & interdum nocet, q̃ uires ſcilicet citra morbi leuamen deijciat atque exoluat. Non enim in liene turgente ex dextra nare erumpens ſanguis, nec in iecore ex ſiniſtra, ullam fert utilitatem: ſed reuulſio quibus indirectum adhibetur, euidentem utilitatem celeriter oſtendit: quibus contra, haud &. Dextra igitur nare ſanguis erumpens, ad dextrum hypochondrium fixa cucurbitula, clare celeriterq; ſiſtitur: ſicut ad ſiniſtrum, ex ſiniſtra erumpens. Porrò reuulſionis cauſa, ſi uenam ſeces, in directe quidem oppoſitis ſanguinis eruptionibus, citiſſime conſpicuam uidebis utilitatem; at ſi contra ſeces, nihil profuerit.

• παλῦθι eſt in codicibus græcis. Oribaſius aũt legit πάθος .i. paſſio.

Venæ ſectionẽ è directo patientis partis fieri oportere: ac de uenis, quæ in cubito ſecantur. CAP. 16.

SIc affecto liene* haud æque adiuuerit circa anularem digitum ſiniſtræ manus inciſa uena, atque ſi internam cubiti ſecueris: multum enim iuuat afflictum lienẽ ſanguinis ex ſiniſtro brachio detractio. Præſtat autem ſemel quantum conueniat extraxiſſe, ſed in duos dies id partiri ſatius eſt. Inuenire tñ nequeo, quam ob rem medici lienoſis ſanguinem detrahere neglexerint:

• in græc. cod. non habetur hæc particula negatiua.

ſi quidem

A ſiquidē ego ingētem perpetuo utilitatem prouenire cōſpexi, ſi uel libra duntaxat una detracta foret. Vacuationis tñ menſura ex dictis ſcopis conijcienda eſt. Quin & pleuriticis, quæ è directo laborantis lateris adhibita fuit ſanguinis miſſio, clariſſimam ſæpe utilitatem attulit: quæ uerò ex brachio oppoſito, aut oīno obſcuram, aut certe poſt temporis interuallum. Ad hæc, oculorum perſæpe dolores grauiſſimos e directo uenæ, quā humeralem nominant, ſectio intra horæ unius ſpacium compeſcuit. Conari aūt in omnibus affectibus præſtat, poſt modicam ſanguinis miſſionem iterato mittere: interim eodē die, ſi ita expedire uideatur: interim poſtridie: niſi qñ, ut ante dictum eſt, ad animi deliquium euacuationem ducere conueniat. Itaq; dolentibus oculis humeralis uocata uena, quæq; ex ea deriuata eſt, in cubito inciſæ, luculentum celeriter commodum afferunt: Affecto uero latere, aut pulmone, aut ſepto trāſuerſo, aut liene, aut iecore, aut uentriculo, ea quæ per alas ad cubiti iuncturam pertingit. Hoc autem caſu maxime interior ſecanda uenit: quòd ſi nō, certe ea quæ ab ipſa diducta, in iuncturæ apparet flexura. Nouiſtis ſanè paulo ante ab humerali uena prædictam diduci, ipſam connectentē. Nam hi tres ſunt loci mittendi ex cubito ſanguinis, interior, exterior, medius. Igitur interior utilis eſt in ijs, quibus inferiores collo partes patiuntur: Exterior uerò in ijs, quibus quæ his ſuperiores ſunt, ut facies, aut B caput. Medius locus interdum utraſque habet diductas uenas in ulteriorem brachij partē tendentes, ac deinde hic coeuntes: interim uerò celeriter in unum mutuo cōgredientes, in ipſo uidelicet iuncturæ flexu: ac non nunquam obſcuram earum alteram, claram uerò alteram. Itaque ubi uena, quæ parti affectæ propria eſt, obſcurior fuerit, & ad mediarum aliquam accedas, conare, quæ à propria diducitur, potius incidere. Eſt uerò ubi & quæ inferiores ſunt cubiti iunctura, eas, quæ in ulna exiſtunt ſcilicet, nihil ſecare prohibeat, ubi nimirum quæ in cubito ſunt nō appareant, ſed eas certe quæ in rectum ſunt affectis. Porrò tam perſpicuum ſæpe celereq; remedium, quæ è directo affectis partibus uenæ ſecantur afferunt, ut & qui patiuntur, & familiares ipſorum, ſæpenumero obſtupeſcant.

Hiſtoria Oeconomi Romani diuitis, qui fuit ab oculorum inflammatione, ac cæcitatis periculo, per ſanguinis miſſionem è directo, liberatus. CAP. 17.

ITaq; ego olim rogatus ſum à diuite quopiam in ſuburbijs Romanæ urbis, ut rerum ſuarum Oeconomum inuiſerem, cui cæcitatis imminebat periculum, nā ita ille dicebat: certe magno dolore uexabatur, idq; diebus iā uiginti. Diuitis autem illius familiæ præfectus erat medicus ſe C ctæ Eraſiſtrateæ, anxie ſemper uenæ ſectionem refugiens. Vbi ergo laborante inſpecto, iuuenē eum multi ſanguinis cognouiſſem: ac oculos quidem nondum ulceratos habere, cæterū phlegmonem maximam fluxionemq;, tum in ambabus palpebris denſitatem, atq; in altera quaſdam ēt aſperitates: à quibus oborta caligine ægrotus magis magiſq; dolebat, ac phlegmone fluxioq; acerbabantur: his inquam cōſpectis, cognitaq; omni ratione curationis, qua medicus ille uſus fuerat: me quidem aſſidue in ſuburbium uenire poſſe negabam, cæterum ex uſu eſſe, ut triduū, ut minimum hominem paruis temporum interuallis inſpicerem. Permitte igitur illum inquam mihi, ſi uidetur, tres hoſce dies. Immo uerò, inquit, ut facias obſecro, gratiamq; habebo: quin iā hominē tecum ad ædes tuas in urbem abhuc. Venit autem circiter horam quintā: ac prima protinus detractione tres ſanguinis libras exhauſi, deinde hora nona aliam. A quibus mirifice refectus, inunctus eſt poſtero die mollium collyriorum quopiam, cui admiſtum erat, qđ uinum habet, ſicuti in eiuſmodi facere conſueuimus, illitu ſub palpebris facto, ſpecilli cuſpide in ſummo medicamen impoſitum ferente. Id primum quidem mane faciebam, deinde ad horam tertiam, poſtea ad nonam. Poſt quas iniunctiones ſub occaſum Solis in balneum ductus eſt. Poſtero deinde die, palpebris extra uerſis bis inunctus eſt, maiore copia collyrij illius quod uinū recipit, D molli illi collyrio admiſta: dein ad ueſperā lotus eſt. Poſtridie uerò mane obuius diuiti illi egreſſus, eo loci ubi ex uehiculis deſcendere ſolent, ſalutauit illum oculis apertis, phlegmoneq; ac fluxione planè liberis, qui ante biduū illos ne aperire quidem pręfluxione, atq; dolore potuerat. Itaq; res incantationi ſimilis uiſa eſt, adeo ut & ipſe ille curationis celeritatem admiratus, exclamaret, unaq; qui cum eo erant omnes in clamorem prorumperent: cū nos interim haud magnū quippiam feciſſemus, niſi tātum ex medici illius comparatione, qui ſummum malum attulerat uenæ ſectionis metu: Porrò ex palpebris reſtabant extergendæ laboranti, tum denſitates illæ, tum aſperitates, cæterum id fieri non poterat citra medicamentū mordax. Atqui ferre illud neutiquam potuiſſet, niſi prius uacuatus foret: dictum enim ſæpe à nobis demōſtratumq; eſt, acria omnia medicamenta parti cuiuis admota, niſi uacuum corpus omne fuerit, atq; ad amuſſim excrementi expers, fluxionem attrahere, phlegmoneq; efficere. Percontatus itaq; tunc diues, quænam ea fuiſſet incantatio, req; omni intellecta, exinde Eraſiſtrateum illum medicum αἱμοφόβον, quaſi dicas ſanguifugum, nominabat. Hæc itaq; narratio utriuſq; indicationem continet, tum ꝙ in affectionibus eiuſmodi uenam ſecare oporteat, quod in præſenti oratione propoſitum nobis haud erat: tum quòd è directo laborantium partium: præterea humerales uenas ſecandas, ubi ſuperiores pectore partes laborant.

Quæ vena quibus affectibus ſecanda: ac de ratione euocandorum menſtruorum. CAP. 18. E

POrrò quemadmodum prædictæ oẽs partes in cubito ſecta uena iuuantur, ut dictum eſt: ſic
quæ his inferiores ſunt, illis quæ per poplites, & malleolos decurrũt. Sunt autem dictis in-
feriores coxendix, uterus, ueſica. At renes cui parti adſcribi debeant, ambigunt: ſiquidem infe
riores ſunt ijs, quas prius recenſuimus: ſuperiores uerò q̃ eæ, quas ſcd'o loco. Itaq; miſſo ex cu-
bito ſanguini interdum auſcultant, ubi uidelicet recens fuerit phlegmone, copiaq; ſanguinis af
fuerit: quibus uerò affectio ineſt, quã proprie nephritin nominãt, eam quæ in polite eſt ſecare
expedit, aut certe quę in malleolis ſunt. Porrò uteri inflãmationes magis ẽt q̃ renum, à uenis in
crure ſectis iuuantur. Nam quæ ex cubito fiunt euacuationes, aliud ẽt hñt adiunctum malum,
nempe q̄ purgationes mẽſtruas cõprimant, ſanguinẽ ad ſuperiores corporis partes retrahẽdo:
Quæ uerò fiunt ex cruribus, tm̃ abeſt ut retrahant, ut etiam menſes promoueant: ac ubi id face
re uolueris, tp̄s conſueti mulieri circuitus tribus quatuorve diebus anteuertens, aut uena inci-
ſa, aut ſcarificatis malleolis cruris unius, pauculũ euacuato: deinde poſtero die ſimiliter facito
in crure altero: ut tñ ẽt iſtis diebus, in quibus uacuas, & ante eos quatuor aut quinq;, extenuan
tem uictum procures. Cõſcriptus eſt aũt à nobis ſeorſum liber de victu extenuante. Sed mulie-
ribus ſine huiuſmodi uictus ratione menſes abunde prouocãt, & nepita, & pulegiũ. Exhibebis F
ea in melicrato cocta, ſed antea contuſa, arida, cribroq; ſubtili diſcreta, ac rurſum trita uſq; dũ
pollinem tenuitate referant: ita deniq; melicrato inſperge. Porrò conuenientiſſimum potui tẽ-
pus eſt à balneo, inuolutis adhuc linteo. Atq; hæc quidem medicamenta mitia ſunt. Valentiora
ſunt, ſauina, & dictãnum, cæterum uſus ante dictis ſimilis. Datur autem & hoc tp̄e medicamen
tum, quod proprie amarum appellaẽ, centum habens drachmas aloes, miſtis aliorũ medicami-
num cuiuſq; ſex. Optimum eſt, ubi cinnamomum acceperit. Sed hæc obiter ſint dicta, quanquã
non à re ipſa aliena, qñquidem ſanguinis ex utero† fluxui auxiliãtur, cum euacuatione ex cru-
ribus, quę fiat aut malleolis ſcarificatis, aut inciſa ĩ talo, aut poplite uena. Memini me Iſchiadas,
ſiue coxendices, vno die facta ex crure euacuatione curaſſe, nimirum ubi nõ ex frigore, ſed im
pletis ſanguine, quæ in coxa ſunt, uenis, proueniſſent. Quare ſecta in poplite uena commodior
ita affectis eſt, quàm in malleolo: ſcarificatio autem nihil perſpicuo illis prodeſt.

† *Clarius, fluxũ coadiuuãt, τῇ φορᾷ συνεργεῖ.*

De ratione vacuandi per ſectionem uenarum, in initijs, ac finibus fluxionum: ac eo quoque tempore cum præſeruare ab imminentibus morbis uoluerimus. CAP. 19.

POrrò, ut ſummatim dicam, incipientes phlegmonas reuulſu euacuare oportet: quæ uerò in-
ueteratę iam ſunt, ex ipſis, ſi fieri poteſt, affectis partibus: quòd ſi nequeat, ſaltem ex uicinis. G
Etenim in incipientibus, auertere quod influit expedit: in inueteratis autem, ipſum tantum qđ
affectæ parti infixum eſt, euacuare. Euacuabitur porrò id optimè per uenas cõiunctas cum ijs,
quæ in partibus ipſis ſunt ſitæ. Huic rationi experientia quoque ſubſcribit. Quocirca quæ in
gutture & arteria, graui torquentur inflammatione, in principio quidem ſecta in cubito uena,
poſt principium autẽ ſub ipſa lingua, magnifice prodeſt, inciſis uidelicet uenis quæ ſub ea ſunt
ambabus. Sic induratæ phlegmonarum in oculis reliquiæ, ſecta quæ ad magnum decurrit angu
lum uena, mirifice iuuantur: Sicut capitis grauitates, & inueteratos in eo ex plenitudine dolo-
res leuare manifeſtę ſolet tuſa in fronte uena: At incipientes, aut etiam uigentes, per cucurbi-
tam in ceruice procurata retractio, interim quidem ſolam, interim cum ſcarificatione. Cæterũ
præuacuatum eſſe corpus uniuerſum oportet. Eadem ratione incipientes in occipitio dolores,
aut etiã uigentes, inciſa frontis uena iuuat. Quippe reuulſiones cum euacuatione adhiberi ma-
gis debent in fluxionibus incipientibus: quæ uero fiunt, ex ipſis partibus affectis, aut illis uici-
nis, in phlegmonis quæ uelut ſcirrhi naturam referunt. In quibus autem corporibus nulla dum
particula affecta eſt, cæterum uacuationem uere ineunte anteuertimus, in ijs, ſi quidem talis ſit
homo, qui quotannis æſtiuo tempore febrilibus morbis obnoxius eſſe aſſolet, aq; eorum ſuppe H
ditationem euacuare ſtudemus, æque pars quęuis in ſanguinis detractionem accommoda eſt:
ſicut ſanè etiam ſi arthriticus ſit, omnibus articulis laborans. Quibus autem eximie pars quæ-
piam, ubi prius euacuati non fuerint, infeſtetur, haud æque liceat ex quauis parte euacuationẽ
moliri, uerum ſicut in ijs, qui pati iam occipiunt. Quamobrem podagricos ex cubito euacuato:
comitialibus uerò morbis uertiginibusq; obnoxios, potius ex cruribus. Cæterum ſi retẽtæ hæ
morrhoides mitendi ſanguinis occaſio ſint, ſi quidẽ cohibere eas uoles, quæ in brachio ſunt: ſin
prouocare, q̃ in cruribus ſunt, uenas ſecare conuenit: at in ijs, quibus repreſſi ſunt menſes, ſem
per in cruribus Non. n. ut in hæmorrhoidibus quidã eiuſmodi liberari euacuatione uolunt, qui
dam habere etiam gaudent, ita quoq; ſe res habet in menſium purgatione. Quippe cum hęmor
rhoidum euacuationem uereamur, ne in tantam euadat immoderationem, ut hoĩem uel proti-
nus interimat, uel hydropicum, aũt cachecticũ hoc eſt habitus mali, reddat: At uteri purgationi
bus, ut quæ ſcđm naturã ſunt, tale nihil euenit. Accedit tñ aliqñ, ut ex utero per eroſionem ſan
guis erũpat, in quibus non idem eſt curationis ſcopus: ſiquidẽ haud effluere ſanguinẽ uolumus
uti ex menſibus, ſed planè ſiſtere cõſilium eſt. Cõis ergo in his omnibus, ijs qui uere ineunte ad
ſanguinis miſſionem accedunt, hęc ratio eſt. Si quidem inſigniter infirmam partem aliquam ha-

beant,

A beant,in quam quæ colligitur plenitudo decumbat, per reuulſionem euacuare: at ſi tale nihil ſit qua cuique magis placebit,excepta tamen aut hæmorrhoidis, aut menſium retentione, ut paulo ante definiuimus.

Aduerſ: s eos qui primis tantum morbi diebus ſanguinem mittebant. CAP. 20.

DE hoc ſanè poteſtate & ſupra dictum eſt:ueruntamen ſatius fuerit & hic quoq; omnia ꝑcurrere,omnibus quæ ante dicta ſunt,in unum collectis,& ſiqua nõ diſtincta ſunt,unà diſcretis.Igitur uniuerſim hoc ſciendum,in ſanguinis miſſione dierum numero primum haud eſſe attendendum ſicut quidam ſcripſere:ac non nulli admodũ ridicule,poſt tertiæ diei paroxyſmum,quando uidelicet,ut aiunt,dignotio quędam habetur,qualis ſit in forma & moribus atq; adeo tota natura ſua morbus.Alij extremũ terminum mittendi ſanguinis definiunt diem quartum:intra quem miſſionem ſanguinis concedunt in paroxyſmorũ interuallis adhibendam,electo quo libeat die.Alij detrahere feſtinant,quibus ſanguinis detractionẽ ex uſu eſſe ſtatuerint, transfluente etiamnũ eo,ac ubi noc dum firmiter in parte aliqua ſuperfluitatẽ recipiente inhæſerit,unum modo cõſiderantes,nũ corruptio aliqua cibi in uentre concoquẽdi ſit facta,aut tarda concoctio,aut etiam cibi in eo contineantur.Ergo ꝙ maturandũ ſit, in quibus uacuatio ex B uſu eſt,niſi prius cõcoqui [illegible] cibos,aut in primis uenis cõtentos ſemicoctos ſuccos, oporteat, rectiſſime præcipiunt,habendaq; fides.Verũ quoniam quintum ſæpe diem, aut ſextum ab initio expectant,priuſquam nos ad curãdum accerſant,expediet nihilo ſecius quoq; ſanguinẽ detrahere,etiam ſi huius auxilij primum tempus ſit omiſſum.Quocũq; enim die mittendi ſanguinis ſcopos in laborante inueneris,in eo auxiliũ illud adhibeto,etiã ſi uel uigeſimus is ab initio extiterit.At,qui nam fuerint hi ſcopi?Morbus ingens,Roburque uirium, excepta ætate puerili,& aere nos ambiente ualde calido.Porrò autem quoniam prius exoluitur temporis tractu in pleriſque morbis uirtus,idcirco & mittendi ſanguinis occaſio dierum numero deperditur:non tanq̃ primario id dies efficiant,ſed re aliqua intercedente,nempe uirium diſſolutione.Itaque ſi quando uel ſecundo à principio die uires exolui uideantur,à uena ſecanda abſtinebimus.

De hora in detractione ſanguinis eligenda. CAP. 21.

SEd enim quòd in ipſo rurſum die in quo ſanguinem mittimus,obſeruanda ſit febris declinatio,clarere ſatis arbitror: quanquã quibuſdam id non ſatis ſit notũ,qui manè tantum tundẽdam eſſe uenam,aut ad ſummum in horam uſque quintam aut ſextam,exiſtimant.Verũ ſiquis memoria tenet quæ toto ſupra libro ſunt dicta,nihil tale committet,ſanguinem mittẽs quauis C diei noctiſq; hora,modo reſpiciat,in febrientibus quidem particulariũ paroxyſmorũ declinationẽ:in qbus aũt aut ob oculorũ lippitudinẽ,aut aliud ſimile,citra febrẽ,hoc opus eſt auxilio, non declinationem oĩnò,cum oĩno febris non adſit,ſed magnitudinem aut doloris, aut phlegmones,aut totius affectus,in quo ſecta opus eſt uena,inſpicere conuenit.Cũ autẽ nihil eiuſmodi aut urgeat,aut prohibeat,præſtat manè uenam incidere,haud protinus ex ſomno excitis,uerum circiter horam unam iam antea uigilantibus.Dictum eſt autem,ꝙ & lauacro uti quibuſdã expedit:quod ſi uerum eſt, & præeunte quoq; ambulatione non nullis. Cæterũ in quibus uere ineunte uenam incidere aggredimur,aut propter febris metum, aut alterius cuiuſpiã affectus, ſcio me ſanguinem miſiſſe quibuſdam etiam,poſteaquam rerum ſolitarum quippiam obijſſent ſiue in ludo literario,ſiue in officinis,ſiue in foro,ſiue in ædibus.Iteratæ tamen detractionis tẽpus,in quibus ſimpliciter quidem uacuare conamur,eodem die eſto: at in quibus reuellere, ſi vel duobus deinceps diebus fiat,melius fuerit.Porrò intento ſemper animo in omnibus id genus in laborantis uires eſto,manu iugiter arterijs illius admota: ſunt enim quidam tam ad patiendum apti,ut confertam inanitionem non ferant:quo caſu,refecto primo die ægroto,iterare ſecundo detractionem expedit.

D *De affectibus,qui arterijs in capite diſſectis iuuantur.* CAP. 22.

QVòd autem arterias antiqui uenas appellabant,& à nobis alibi demonſtratum eſt, & ante nos alijs confeſſum extitit.Ob id ipſum ergo,ac præterea ob diſciplinarum affinitatẽ, cõpendii gratia ſatius mihi uiſum eſt,haud alium conſcribere librum de arteria ſecanda, ſed orationi de ſecanda uena annectere,atq; id ipſum in hac parte,in qua conſideramus quas uenas ob quas partes affectas ſecare oporteat.Sicut enim alias uenas ob alias affectas partes oſtẽdimꝰ ſecandas,ſic quoq; & quæ in temporibus ſunt arterias,& q̃ poſt aures, incidere medicis mos eſt: in temporibus quidem,infeſtantibus oculos fluxionibus tũ calidis,tũ ſpirituoſis: poſt aures uerò,in uertiginoſis maxime,& iis qui diuturnis doloribus capitis calidis ac ſpirituoſis affligunť.

Iã uerò & ob alios quoq; affectus in capite conſiſtentes diutinos,ſunt qui arteriarum poſt aures utuntur ſectione.Non tñ in ulla alia particula patiente eã adhibuerunt, tametſi multæ ſint, quibus hoc potius auxilio,q̃ uenæ ſectione,ſit opus: ubi enim calidus ſpirituoſusq; infeſtus eſt ſanguis in arteriis aceruatus,illic communibus parti affectæ ſectis arteriis eſt opus:uerum propter difficilem eruptionis ſanguinis compreſſionem,arterias medici incidere metuunt:quippe cum,ſiquis in ſecanda forte uena arteriam vulnerauit,ægre ſtatim ſanguinis eruptionem compeſcat:ac ubi res optime cadat ad cicatricem perducta diuiſione,tamen aneuriſma fiat.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

De periculo impendente ijs, quibus non recte diſſectæ ſunt arteriæ: & quo pacto Galenus ſomnij monitu eas auſus eſt diſſecare. E
CAP. 23.

QVin & interiiſſe quoſdam noui ab arteria interiori in cubito uenæ ſubiecta, nõ nullos quidem protinus ob uinculum circumpoſitum, uolentibus medicis ſiſtere ſanguinis eruptionem, in gangrænam incidentes: alios poſtea in aneuriſmate manu curando defunctos, neceſſe enim hic eſt laqueo uaſculum conſtringere Itaq; maiuſculas proinde arterias medici refugiũt, paruas autem tanquam haud ita multum profuturas: quanquam & ipſæ quoq; non nunq̃ haud paruum attuliſſe cõmodum uiſæ ſunt, cùm hoc ꝙ & citra aneuriſma cicatrice claudantur. Quin & ſi maior ſit arteria, & ipſa quoq; citra aneuriſma cicatrice includi poteſt, tota nimirum diſſecta: idq́; ipſum ſæpenumero imminẽs ex ſanguinis profluuio diſcrimen ſuſtulit: clare enim apparet, cum tota trãſuerſim per ſe totam diſcinditur, reuulſis vtrinq; partibus ambabus, unã ſurſum, alteram deorſum concedere. Atq; id quidem & uenis, uerum moderate, vſuuenit, ſed arteriis ſemper plus quàm uenis. Sanè uerò quæ mihi occaſio extiterit ſecandæ arterię, nunc iã tibi ediſſeram. Monitus per quędam inſomnia, quorum duo perſpicuo mihi uiſa ſunt, acceſſi ad dextræ manus arteriam, inter indicem & pollicem ſitã: ſiuiq́; fluere, donec ſponte ſanguinis reſiſteret, nam ita ſomnium præceperat: effluxit autẽ non tota libra. Subitò itaq; diuturnus extinctus F
dolor eſt in illa maxime parte fixus, qua iecur ſepto tranſuerſo committitur. Mihi quidem hoc ætate iuuenili euenit. At miniſter Dei Pergami, diutino lateris cruciatu laborãs, liberatus eſt arteria in ſumma manu inciſa, aggreſſus & ipſe illud inſomnii monitu. Porrò alteri cui ex vulnere in malleolo inflicto diſſecta arteria fuerat, ſanguinis quidem curſus haud quieuit, donec ego vocatus totam diſſecui: ac medicamento ex aloe & manna & ouorum albumine, pilis leporum molliuſculis impoſito, uſus fui: citraq́; aneuriſma curatum eſt vulnus, obducta uidelicet arteriæ oſculo carne. Vir autem ille quartum iam annum haud exiguis temporum interuallis coxę dolore vexatus, exinde prorſum ſanus extitit. Hæc itaque mihi perſuaſerunt, ut ſubinde in ſummis artubus, immo & in capite, arterias ſecarem in omnibus doloribus, qui à calida ſpirituoſaq́ue ſubſtantia naſci uidebantur, & maxime in membranis: quarum dolor punctioni ſimilis eſt, ac ſenſim expanditur, pungente quidem ſenſu una in parte, tanquam in affecti loci centro, infixo: tenſionis uerò ſenſum percipiente omni circumcirca ad centrum particula.

SEXTAE CLASSIS FINIS.

aaaaaa bbbbbb cccccc dddddd

Omnes ſunt terniones, præter dddddd duernionem.

VENETIIS APVD IVNTAS.